

Samhällets samlade stöd till brottsoffer

Brottsoffermyndigheten

Brottsoffermyndigheten

www.brottsoffermyndigheten.se

ISBN: 978-91-983020-9-7

© Brottsoffermyndigheten 2024

Grafisk form: Matador Kommunikation

Illustrationer: Jenny Almén

Innehåll

Förord	4
Inledning och uppdrag	5
Uppdrag att kartlägga samhällets samlade stöd till brottsoffer	6
Beskrivning av uppdraget	6
Kartlägga stödet till brottsoffer	6
En samordnande aktör av stöd och insatser till brottsoffer	7
Förslag på uppföljande modell	7
Åtgärder för ett likvärdigt och kvalitativt stöd	8
Uppdrag att se över webbplatsen	9
Kartläggning av stöd till brottsoffer	11
Inledning och sammanfattning av resultat	12
Utgångspunkter för kartläggningen	13
Översikt av kartläggningens resultat	15
Utmaningar och behov av mer kunskap	18
Redogörelse för de olika aktörernas stöd	20
Polisen	20
Övriga aktörer inom rättsväsendet	25
Kommunen	35
Hälso- och sjukvården	48
Brottsoffermyndigheten	55
Civilsamhällets aktörer	58
Andra myndigheter	68
Samordnande aktör för stöd och insatser gentemot brottsoffer	73
Inledning och sammanfattning av förslag	74
Vilka aktörer ska ansvara för att samordna brottsofferarbetet i Sverige?	77
Uppgifter för de samordnande aktörerna	81
Modell för uppföljning av stöd och bemötande	85
Inledning och förslag på modell	86
Beskrivning av modellen	87
Referenser	89

Förord

Alla som bor eller vistas i Sverige ska så långt det är möjligt skyddas från att utsättas för brott. Trots det anmäldes mer än 1,5 miljoner brott under 2023, och mörkertalet kan antas vara stort. De som utsätts för brott kan få både kroppsliga och psykiska skador, och även barn och andra närstående kan bli lidande. Både brottsoffer och närstående behöver därför kunna lita på att det alltid finns hjälp att få, oavsett vad som hänt, var de befinner sig eller bor.

I Sverige erbjuder en stor mängd samhällsaktörer olika former av stöd, hjälp och skydd till brottsutsatta. Det har däremot hittills saknats en samlad bild över det brottsofferstöd som finns runt om i landet. Ingen utpekad instans eller aktör har heller haft ansvar för att ha överblick över eller för att samordna brottsofferarbetet såväl strategiskt som operativt.

Regeringen gav därför Brottsoffermyndigheten i uppdrag att kartlägga vilket stöd som ges till brottsoffer i Sverige i dag och föreslå en modell för att regelbundet följa upp vilket stöd och bemötande brottsoffer får från myndigheter och andra aktörer. I uppdraget ingick även att överväga och föreslå en

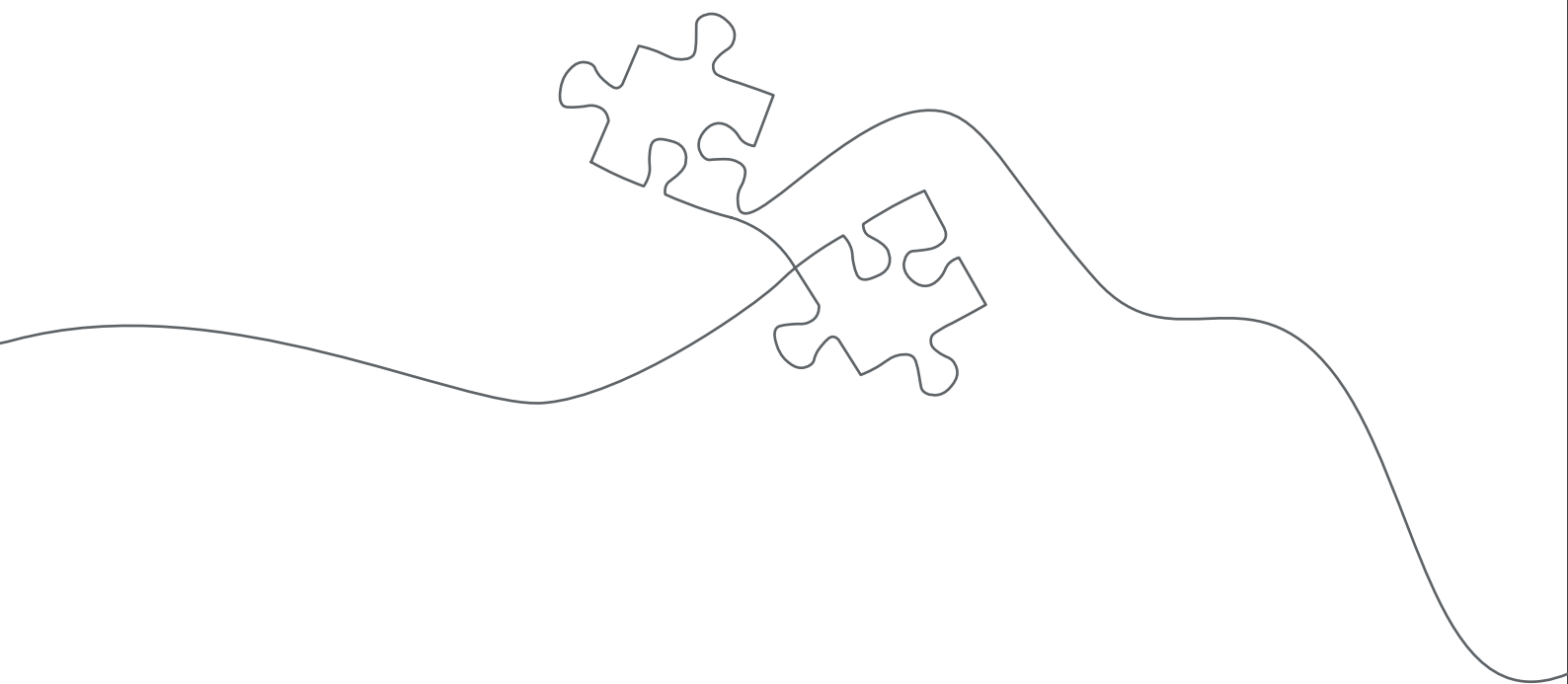
samordnande aktör för stöd till brottsoffer. I den här rapporten redovisar Brottsoffermyndigheten resultatet av uppdraget, vars syfte är att i förlängningen åtgärda identifierade brister och åstadkomma ett brottsofferstöd som är likvärdigt och högkvalitativt i hela landet. Förhoppningen är att rapporten ska bidra till ett fortsatt fokus på brottsofferområdet och utgöra ett värdefullt underlag för att utveckla det samhällsviktiga brottsofferarbetet.

Avslutningsvis vill Brottsoffermyndigheten rikta ett stort tack till alla aktörer som medverkat genom att svara på frågor i enkätundersökningen och bidra med underlag till rapporten.

Umeå den 4 juni 2024

Anders Alenskar

Generaldirektör

Inledning och uppdrag

Uppdrag att kartlägga samhällets samlade stöd till brottsoffer

Beskrivning av uppdraget

I regleringsbrevet för år 2023 fick Brottsoffermyndigheten i uppdrag av regeringen att kartlägga samhällets samlade stöd till brottsoffer (Regeringsbeslut Ju2022/03704 m.fl.). Förutom att kartlägga det stöd som ges till brottsoffer i Sverige idag, fick myndigheten i uppgift att föreslå en modell för regelbunden uppföljning. Modellen ska innefatta uppföljning av vilket stöd och bemötande brottsoffer får från myndigheter och andra aktörer. I uppdraget ingick även att myndigheten skulle ta fram en plan för hur den kan utveckla rollen som informations- och kunskapscentrum för brottsofferfrågor. Den senare delen av uppdraget delredovisades till regeringen under hösten 2023 (Brottsoffermyndigheten 2023).

I juni 2023 utökades uppdraget genom att myndigheten ska föreslå en samordnande aktör när det gäller stöd och insatser gentemot brottsoffer samt överväga olika alternativa aktörer som skulle kunna genomföra ett sådant uppdrag på ett kostnadseffektivt sätt (Regeringsbeslut Ju2023/01588). Inom ramen för uppdraget ska myndigheten även redogöra för hur den själv kan ta sig an en sådan roll.

I uppdraget ingick även att genomföra en översyn av myndighetens webbplats för att förenkla tillgängligheten för brottsoffer att få samordnad information. Det tillsammans med de åtgärder som myndigheten vidtagit för att åstadkomma ett likvärdigt och kvalitativt stöd till brottsutsatta i hela landet, redovisas senare i detta kapitel.

Uppdragets olika delmoment angående kartläggning av stöd, förslag på samordnande aktör och förslag på modell för uppföljning är delvis fristående och delvis överlappande. Kartläggningen av stödet kan exempelvis ses som en genomgång av stödet i Sverige i dag, men kan även användas som en utgångspunkt i en framtida modell för uppföljning av stöd. Vissa

aktiviteter och åtgärder myndigheten har vidtagit, som presenteras i slutet av kapitlet, kan även knytas till flera delar i uppdraget.

Kartlägga stödet till brottsoffer

Kartläggningen har riktats mot de aktörer som ger information, stöd och skydd till brottsoffer. Den har främst genomförts genom att ta del av rapporter, undersökningar och data om olika aktörers verksamhet. Aktörer har även kontaktats för att ge kompletterande information och underlag när behov har uppstått. Underlaget har sedan sammanställts för varje aktör eller grupp av aktörer.

Myndigheten har inte haft som ambition att ge en fullständig genomlysning av samtliga aktörer. Det finns till exempel väldigt många olika aktörer inom civilsamhället som ger stöd till brottsoffer. I sådana fall har ett urval av aktörer beskrivits för att ge exempel på olika typer av verksamheter.

Kommuners stöd till brottsoffer

Då kunskapen om det stöd som kommunernas socialtjänster ger till brottsoffer är bristfällig (Socialstyrelsen 2020b) och då Brottsoffermyndigheten har utgått från att kartläggningen ska undersöka om stödet är likvärdigt över landet, valde myndigheten att lägga särskilt fokus vid att kartlägga kommunernas brottsofferstöd.

Brottsoffermyndigheten har haft kontakt med flera olika aktörer inför kartläggningen av kommunerna. Kontakter har bland annat tagits med Socialstyrelsen, Sveriges Kommuner och Regioner och Jämställdhetsmyndigheten. I kontakt med Socialstyrelsen har myndigheten samlat in mer information kring de förslag på mått om stöd till brottsoffer som presenterades år 2020 (Socialstyrelsen 2020b). Myndigheten har genomfört studiebesök hos två kommuner för att få en inblick i hur de organiserat

sig för att kunna erbjuda stöd till invånarna och för att bättre förstå de utmaningar kommuner har på brottsofferområdet.

Enkät till kommunerna

Under mars 2024 skickade Brottsoffermyndigheten ut en enkät till samtliga Sveriges kommuner och stadsdelsnämnder i Stockholm. Enkäten baserades i stor utsträckning på de förslag på mått om stöd till brottsoffer som Socialstyrelsen presenterade år 2020 (Socialstyrelsen 2020b). I enkäten ställdes frågor om bland annat information till brottsoffer, riktade insatser och kvalitetsarbete inom området. Frågorna omfattade såväl stöd till brottsoffer oavsett vilket brott de utsatts för, som stöd till specifika målgrupper brottsoffer.

Enkäten besvarades av 70,5 procent av kommunerna och fem av elva stadsdelsnämnder i Stockholm.

En samordnande aktör av stöd och insatser till brottsoffer

Brottsoffermyndigheten har i inledningen av arbetet med uppdraget att föreslå en samordning av stöd och insatser gentemot brottsoffer, genomfört en förstudie

med tänkbara modeller för ett samordningsansvar inklusive för- och nackdelar med att ge olika aktörer ett ansvar på området. I februari 2024 anordnade myndigheten också hearingar med bland annat myndigheter och organisationer i det civila samhället. Syftet med hearingarna var att diskutera hur ett samordnande uppdrag kan organiseras och fungera.

Förslag på uppföljande modell

Vid framtagande av ett förslag på en modell för uppföljning av stöd och bemötande har Brottsoffermyndigheten tagit avstamp i ett antal utgångspunkter, som att brottsoffer är en heterogen grupp och att det är många olika aktörer som ger stöd. Förslaget innehåller inte några tidsangivelser angående hur ofta de olika aktiviteterna i modellen bör återupprepas. Det kräver en djupare analys från myndighetens sida där även andra faktorer som tillgängliga resurser och övriga uppdrag behöver vägas in. Inför framtagandet av modellen har myndigheten tagit del av hur andra myndigheter arbetar med uppföljning samt haft möte med Barnombudsmannen för att få information om hur de arbetar med årsrapporter.

Åtgärder för ett likvärdigt och kvalitativt stöd

Av uppdraget framgår att Brottsoffermyndigheten ska vidta åtgärder i syfte att åstadkomma ett likvärdigt och kvalitativt stöd till brottsutsatta i hela landet. Många av de åtgärder som myndigheten vidtar har i syfte att sprida kunskap och information så att den är tillgänglig för alla i hela Sverige. Även myndighetens finansiering via Brottsofferfonden syftar till att nå verksamheter i hela landet som ger stöd till brottsoffer. Nedan sammanfattas de åtgärder som myndigheten har vidtagit under uppdragstiden.

Brottsoffermyndigheten arbetar kontinuerligt med att uppmärksamma och tydliggöra brottsoffers rättigheter. Det görs bland annat genom att myndigheten ingår i flera nationella nätverk, däribland myndighetsnätverket mot hedersrelaterat våld och förtryck, Socialstyrelsens nätverk om barns delaktighet och Nationell myndighetssamverkan för kvinnofrid. Myndigheten har under åren 2023–2024 genomfört och deltagit i samverkans- och informationsmöten i syfte att både inhämta information och informera andra samhällsaktörer. Under mars 2024 anordnade myndigheten ett informationsmöte med berörda aktörer för att informera om myndighetens roll och uppdrag som nationell kontaktpunkt för offer för terrorism.

Kunskapshöjande uppdrag och pågående utvecklingsarbete

Brottsoffermyndigheten tog under 2023 fram information och genomförde utbildningsinsatser om islamofobiska hatbrott, hedersrelaterat våld och förtryck och informerade om samtyckeslagen. Myndigheten har under år 2024 två pågående uppdrag som finansieras av EU:s fond för inre säkerhet där myndigheten ska ta fram en webbaserad utbildning om grundläggande brottsofferkunskap och översätta webbplatsen Brottsofferguiden till olika språk. Webbplatsen Brottsofferguiden innehåller information som är anpassad efter typ av brott, ålder och vilket steg i rättsprocessen som är aktuellt och erbjuder därmed individualiserad information vilket är till stor nytta för enskilda brottsoffer.

Information och kunskapshöjande insatser

Brottsoffermyndigheten ansvarar för fem publika webbplatser: brottsoffermyndigheten.se, jagvillveta.se, brottsofferguiden.se, frivilligtsex.se och tystnainte.se. Myndigheten administrerar även en webbaserad utbildning om barn som bevittnat våld för yrkesverksamma och en webbutbildning för blivande vittnesstöd. Kvaliteten på webbplatserna har testats och utvärderats med gott resultat.

Under våren 2024 har myndigheten genomfört ett omfattande utvecklingsarbete av webbplatsen jagvillveta.se som riktar sig till brottsutsatta barn och ungdomar. På myndighetens officiella webbplats har information som riktar sig till offer för terrorism uppdaterats och utvecklats. Därutöver finns en referatsamling där praxis över olika rättsfall redovisas tillsammans med det utdömda skadeståndet och myndighetens beslut gällande brottskadeersättning. Sammantaget har webbplatserna haft 825 000 besökare under 2023 vilket innebär en ökning med sju procent jämfört med året före.

Under 2023 och första delen av 2024 har Brottsoffermyndigheten genomfört 20 utbildningstillfällen i syfte att nå ut till yrkesverksamma och ideellt engagerade inom brottsofferområdet. Majoriteten av utbildningarna genomfördes som webbsändningar vilket har möjliggjort att deltagare från hela landet har kunnat ta del av innehållet. Kunskapen förmedlades främst av forskare som finansierats av Brottsofferfonden, personal från myndigheten och andra experter. Exempel på utbildningsinsatser är myndighetens årliga konferens under Internationella Brottsofferdagen, webbsändningar om bland annat islamofobiska hatbrott och våld i nära relationer, vittnesstödskonferens, webbsändning om samtyckeslagen samt repriserade webbsändningar från konferenser och temadagar.

Utöver de egna arrangemangen deltar personal från Brottsoffermyndigheten i andra arrangemang och efterfrågas ofta att hålla digitala föreläsningar. Myndigheten arbetar i stor utsträckning med att producera och sprida informationsmaterial genom utskick och digital spridning. Materialet uppdateras

kontinuerligt och trycks i nya versioner. Under hösten 2023 har material kopplat till jagvillveta.se tryckts igen och tillgängliggjorts för olika aktörer, bland annat genom spridning vid myndighetens fysiska arrangemang.

Brottsoffermyndigheten och Domstolsverket har i uppdrag av regeringen att verka för att det bedrivs vittnesstödsverksamhet vid landets tings- och hovrätter, se [sidan 61](#). Den webbaserade grundutbildningen för nya vittnesstöd som myndigheten handhar besöktes under år 2023 av 1 600 personer.

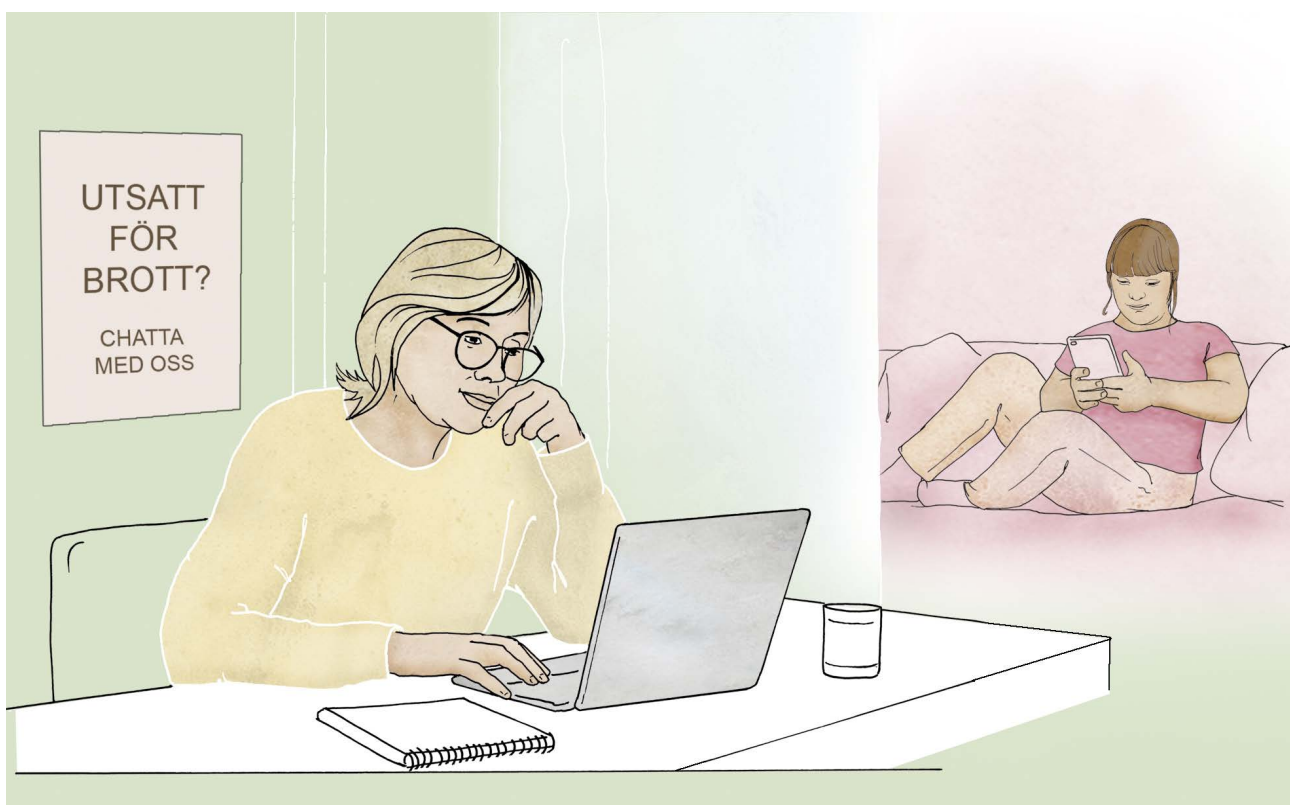
Brottsofferfonden stimulerar forskning och verksamheter som stödjer brottsoffer

Brottsofferfonden fördelar medel till forskning och andra brottsofferinriktade projekt som bedrivs av civilsamhällets organisationer samt av offentliga och privata verksamheter, se [sidan 58](#). Medlen bidrar bland annat till att utveckla lokala

brottsoffer- och kvinnojourers verksamhet och finansiera kvalitetsgranskade forskningsprojekt. Därtill är fonden den huvudsakliga finansiären av vittnesstödsverksamheten i hela landet. Inom ramen för Brottsofferfonden har myndigheten tagit fram populärvetenskapliga och lättillgängliga filmer om fondfinansierade forskningsprojekt som finns tillgängliga på myndighetens officiella webbplats. Myndigheten genomförde under år 2023 flera informationsinsatser för att stimulera till fler ansökningar till Brottsofferfonden. På myndighetens webbplats finns även en projektkatalog och en idébank som kontinuerligt uppdateras och syftar till att inspirera till fler projekt och ansökningar över hela landet.

Uppdrag att se över webbplatsen

I uppdraget ingick att Brottsoffermyndigheten skulle se över sin webbplats för att förenkla tillgängligheten för brottsoffer att få samordnad information. På myndighetens webbplats finns information till

brottsoffer om allt från ersättning vid brott till hur brottmålsprocessen fungerar. Information förmedlas via filmer, illustrationer och i broschyrer som går att beställa eller att ladda ned. Dessutom innehåller webbplatsen hänvisningar till information hos andra verksamheter. Exempel på sådana hänvisningar är information från Kronofogden om hur det går till att få ett skadestånd betalt och Polismyndighetens information om kontaktförbud. Vidare innehåller webbplatsen en sökbar databas över många offentliga verksamheter och organisationer i det civila samhället som arbetar med att stödja brottsutsatta.

Brottsoffermyndigheten ansvarar för webbplatsen Brottsofferguiden. Den ger brottsutsatta anpassad information utifrån typ av brott, ålder och brottmålsprocessens alla steg. Även Brottsofferguiden innehåller text, illustrationer, filmer och checklistor över vad som kan vara bra att tänka på under processen. I checklistorna finns även hänvisningar till information hos andra myndigheter, till exempel Kronofogdens e-tjänster för att ansöka om verkställighet av skadestånd och information från Åklagarmyndigheten med blanketter för att begära överprövning av ett beslut om att lägga ned en förundersökning. I guiden finns även hänvisningar till myndigheter, andra offentliga aktörer och till stödorganisationer sorterat utifrån typ av brott och brottsoffrets ålder. Brottsofferguidens information är samordnad med andra aktörers information på området. Den har utvärderats och resultatet visade att användarna tyckte att den information som gavs var användbar.

Brottsutsatta har fått utvärdera myndighetens officiella webbplats och den senaste undersökningen genomfördes våren 2024. Resultatet visade att

webbplatsen upplevs vara förtroendeingivande, välkomnande och lättnavigerad. En tidigare undersökning från 2022 visade att 84 procent av besökarna ansåg att Brottsoffermyndighetens webbplats är bra eller mycket bra. Under 2023 hade webbplatsen drygt 565 000 besökare, vilket är en ökning på 26 procent jämfört med 2022.

En synpunkt som framkom i undersökningen från 2022 var att det var svårt att hitta hänvisningar till Brottsofferguiden och att webbplatsens startsida vid en första anblick var inriktad på information till yrkesverksamma och inte till brottsoffer. Som ett led i att förenkla för brottsoffer när det gäller tillgängligheten av information samordnad med andra aktörer, har myndigheten därför tagit fram en ny startsida för myndighetens webbplats där Brottsofferguiden är synligare för användarna. En förhoppning med den nya startsidan är att fler brottsoffer ska hitta relevant information utifrån deras specifika situation genom Brottsofferguiden. I enkätundersökningen från 2024 ställdes en fråga om hur besökarna hittat till Brottsofferguiden. Där framkom det att 23 procent hade hittat till webbplatsen via antingen myndighetens startsida, sökmotor, annan webbplats, brevutskick, informationsbroschyr eller tips från någon annan.

Avslutningsvis har Brottsoffermyndigheten inlett diskussioner med flera aktörer för att undersöka möjligheterna att ta fram likartad information till brottsutsatta om bland annat brottmålsprocessen. Ett mål med diskussionerna är att de ska resultera i att informationen publiceras på alla aktörers webbplatser. Det kan leda till att brottsoffer i högre grad nås av relevant information.

Kartläggning av stöd till brottsoffer

Inledning och sammanfattning av resultat

Flera olika samhällsaktörer arbetar med att erbjuda information samt olika former av stöd och skydd till brottsutsatta. Det saknas däremot en sammanhållen bild av det svenska samhällets brottsofferstödande arbete och hur effektivt arbetet bedrivs. Den kartläggning som Brottsoffermyndigheten har genomfört utgår från de offentliga och civila aktörer som stödjer brottsoffer och vilket sorts stöd som de erbjuder.

Att kartlägga stödet till brottsoffer är en utmaning då det innefattar många olika aktörer och aspekter. Även om kartläggningen är bred har kommunernas brottsofferstöd varit i ett särskilt fokus. Anledningen är att kommunerna har ett ansvar enligt socialtjänstlagen

(2001:453) att ge stöd och hjälp till brottsoffer, men det finns en bristande kunskap om hur stödet kommer till uttryck.

Kartläggningen har en bred ansats för att kunna ge ett övergripande perspektiv på området. Den är tänkt att fungera som en grund att stå på inför framtida undersökningar som kan fördjupa kunskapen om brottsofferarbetet i Sverige. Kapitlet börjar med en kort sammanfattning som följs av de utgångspunkter som kartläggningen vilar på. Därefter presenteras en översikt och en kortare analys av kartläggningens resultat. Till sist följer en redogörelse av kartläggningens resultat genom en beskrivning av de olika aktörerna och hur de på olika sätt stödjer brottsoffer.

Sammanfattning

Brottsofferområdet är mångfacetterat och kan upplevas som svårnavigerat av brottsoffer. Flera olika aktörer ger stöd till brottsoffer. De flesta ger stöd i form av information och råd. Informationen är oftast avgränsad till det område som aktören är verksam inom eller riktad till en särskild målgrupp brottsoffer.

Stödet till brottsoffer är inte likvärdigt över landet. Mindre kommuner tenderar att erbjuda färre riktade stödinsatser och mindre specialiserat stöd än större kommuner. Vissa aktörer och verksamheter saknas helt i delar av landet och utmaningarna är särskilt stora i glesbygd.

Utvärderingar och uppföljningar av myndigheters brottsofferarbete visar på brister i brottsofferarbetet och att bristerna består över tid. För att brottsoffer ska få sina rättigheter tillgodosedda är det avgörande att de får korrekt, relevant och individuellt anpassad information. Kartläggningen visar att ytterligare insatser är nödvändiga.

Samordningen av aktörernas arbete på brottsofferområdet och samverkan mellan olika aktörer för att möjliggöra stöd till brottsoffer uppvisar stora brister. Det innebär att brottsoffer inte får den information och det stöd och skydd som de har rätt till. Bristande samordning får även till följd att brottsoffer själva får söka upp information och stödande aktörer.

Gällande lagstiftning på brottsofferområdet ställer stora krav på samhällets aktörer att tillgodose brottsoffers behov. Det kan starkt ifrågasättas om brottsofferstödet i praktiken uppfyller lagstiftningens krav. I vissa fall saknas riktlinjer och stöd till verksamheter för att stödet ska bli likvärdigt över landet. Verksamheter behöver även följa de riktlinjer som finns.

Ett gott stöd till brottsoffer kräver god kunskap om brottsofferområdet, samordning av insatser och lättillgänglig information. Därtill krävs löpande uppföljning och utvärdering av området, något som i dag saknas.

Utgångspunkter för kartläggningen

Varje år blir ungefär en femtedel av befolkningen i Sverige utsatta för brott (Brå 2023). Hur detta påverkar oss som individer skiftar mycket, liksom vårt behov av stöd i denna situation. De som drabbas av brott behöver inte vara personer som är direkt utsatta för brott. De kan även vara exempelvis anhöriga och vittnen som på ett indirekt sätt blir drabbade av brott.

Brottsoffer – en heterogen grupp

När stödet till brottsoffer kartläggs är det viktigt att ha i beaktande att brottsoffer är en heterogen grupp. Personer kan ha specifika behov av stöd beroende på vilken typ av brott som de har utsatts för. Brotten kan vara grova eller mindre allvarliga och det kan innebära olika slags konsekvenser för dem som blir utsatta. De som har utsatts för brott har även skiftande behov av skydd och stöd, beroende på om det rör ett enstaka brott eller upprepad utsatthet. Brottsoffer kan ha olika behov trots att de har utsatts för samma sorts brott.

Det finns andra faktorer som kan påverka brottsoffers behov av stöd, som individuella förutsättningar, personliga egenskaper och tillgång till sociala nätverk. Det finns särskilt sårbara grupper som kan behöva mer anpassat stöd, exempelvis barn och personer med fysiska eller psykiska funktionsvariationer. Behovet av stöd kan även variera beroende på om gärningspersonen är en bekant eller obekant person. Det går däremot inte att generalisera om vilka brott

eller omständigheter som ger upphov till vilka slags konsekvenser och i förlängningen vilka behov det medför hos brottsoffer.

Brottsofferdirektivet

En viktig utgångspunkt i kartläggning av stödet till brottsoffer är EU:s brottsofferdirektiv. År 2012 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem, det så kallade brottsofferdirektivet. Det finns även annan EU-reglering som är relevant för området, som Rådets direktiv 2004/80/EG om ersättning till brottsoffer och Rådets direktiv 2017/541/EU om bekämpande av terrorism.

I brottsofferdirektivet fastställs minimirättigheter för alla brottsoffer. Direktivet har varit tillämpligt i Sverige sedan november 2015. Direktivet reglerar brottsoffers rätt till information, stöd och skydd utifrån individuella behov, processuella rättigheter med mera. Sverige har anpassat sin lagstiftning efter brottsofferdirektivet. Det finns däremot inte en tydlig bild av brottsoffers situation och det svenska stödet till brottsoffer har inte alltid fungerat i praktiken (Victim Support Europe 2019).

Direktivet har utvärderats och ett förslag på ändring av brottsofferdirektivet presenterades i juli 2023. Förändringarna syftar till att förbättra brottsoffers möjligheter att få de rättigheter som finns i direktivet tillgodosedda.

Olika sorters stöd

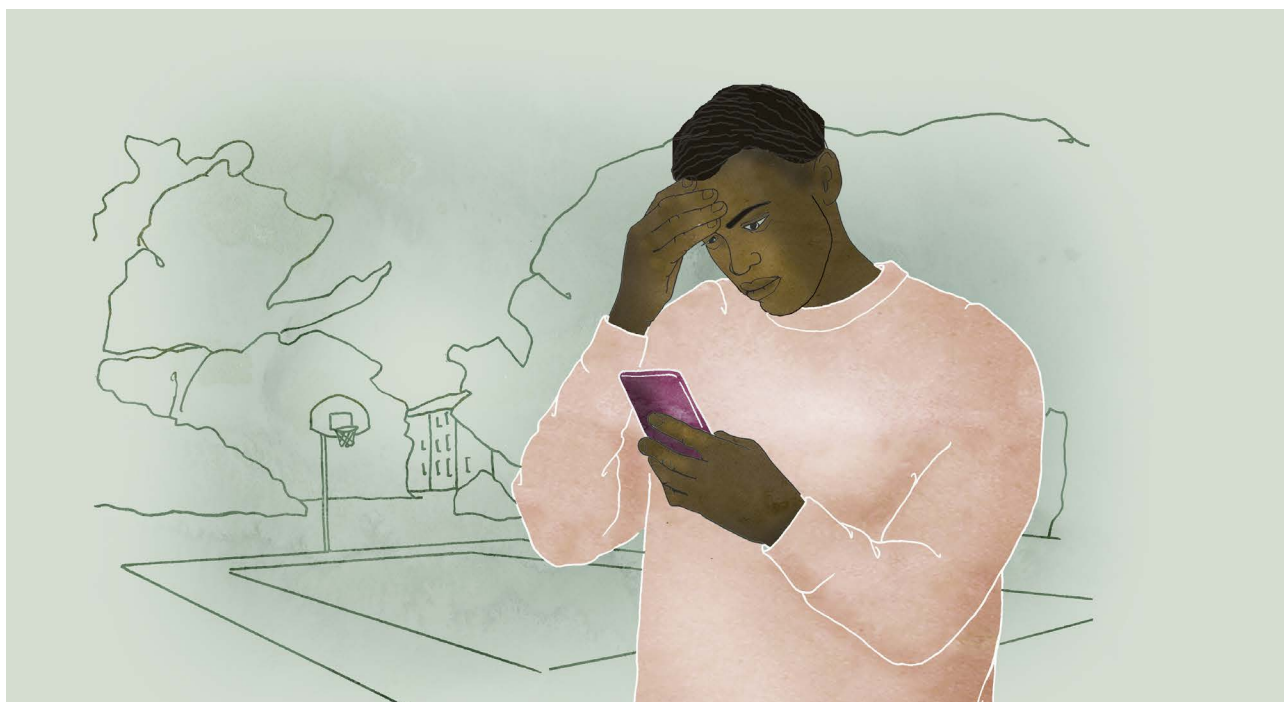
Stöd är ett begrepp som kan tolkas på flera olika sätt. I brottsofferdirektivet nämns specifikt information och stöd samt skydd utifrån individens behov. I uppdraget har Brottsförmyndigheten använt en vid tolkning av begreppet och kartläggningen innefattar således många olika former av stöd som alla syftar till att hjälpa brottsoffer på något sätt.

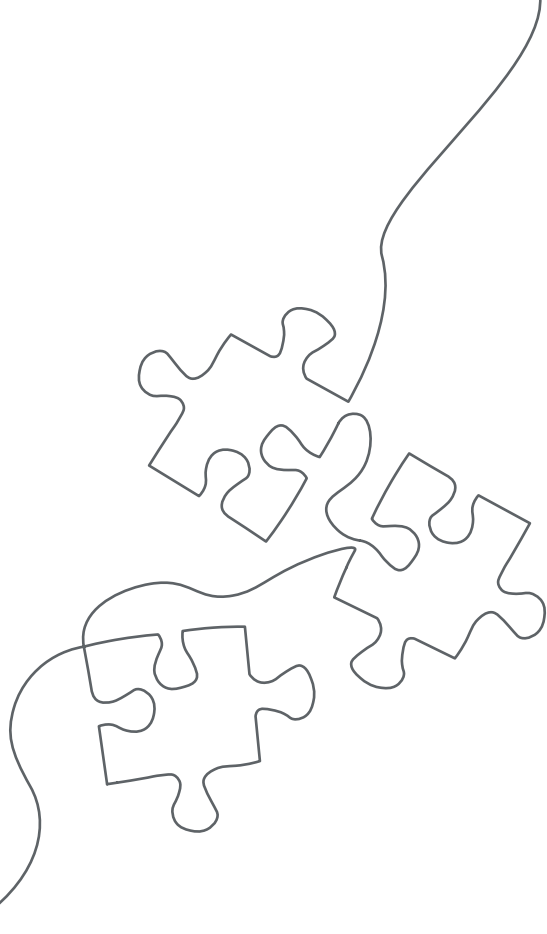
Stöd till brottsoffer kan delas upp i två kategorier; information och råd samt riktat stöd eller insatser inklusive skydd. Något som i stort sett alla brottsoffer är i behov av är korrekt, relevant, lättillgänglig och lättförståelig information. Det är även viktigt för brottsoffer att få information vid rätt tillfälle som är individ- och situationsanpassad. Därtill kan det finnas behov av att information upprepas, exempelvis om vilket riktat stöd som finns att få. Anledningen är att brottsoffret kan ha svårt att tillgodogöra sig information i en stressande situation. Det kan också vara så att behovet av en viss information uppkommer i en senare fas. Ett riktat stöd eller insatser handlar om mer konkreta stödåtgärder till individer som praktiskt stöd, samtalsstöd eller hjälp att få ekonomisk kompensation. Det kan även handla om skyddande insatser till brottsutsatta.

En utmaning med att beskriva det stöd som brottsoffer kan ta del av är att brottsoffer kan få stöd av ett flertal olika aktörer, inte bara sådana som har ett primärt brottsofferfokus. Aktörer som exempelvis ger samtalsstöd eller annat emotionellt stöd kan ge värdefullt stöd till alla, oavsett vad som är den bakomliggande orsaken. En persons sociala nätverk som anhöriga, vänner och arbetskamrater kan i mångt och mycket bidra med både emotionellt och praktiskt stöd till de som behöver det. Arbetsgivaren kan även vara en stödjande aktör, särskilt om brottsoffret utsatts för brottet i samband med sin yrkesutövning.

Inriktningen på kartläggningen har begränsats till offentliga aktörer och myndigheter som på olika sätt har ett uttalat ansvar för stöd till brottsoffer. Även civilsamhällets aktörer och det stöd som dessa aktörer erbjuder till brottsoffer ingår i kartläggningen.

Förutom att kartlägga stödet behöver det utvärderas i fall det stöd som ges är rätt riktat, har tillräcklig omfattning eller håller god kvalitet. Till det behövs mer kunskap om brottsoffers erfarenheter av det stöd som ges och effekterna av insatserna. Se [sidan 86](#) om Brottsförmyndighetens förslag om hur myndigheten kan arbeta med regelbunden uppföljning av stöd och bemötande.

Översikt av kartläggningens resultat

Det finns ett flertal aktörer som ger stöd till brottsoffer. De flesta stödjande aktörer erbjuder oftast information eller stöd som ligger inom ramen för aktörens område, och ofta till en viss målgrupp brottsoffer.

De stödjande aktörerna agerar på olika nivåer i samhället. Ett antal aktörer ger stöd till brottsoffer i hela landet. Sådana aktörer ger främst information och råd via webbplatser eller är tillgängliga genom chat, telefonsamtal och e-post. Det finns myndigheter, andra offentliga aktörer och aktörer i civilsamhället som ger sådant nationellt stöd.

Riktat stöd och insatser får brottsoffer framför allt av aktörer som agerar på lokal nivå. Det är främst kommunernas socialtjänster, lokala brottsofferjourer och kvinno- och tjejjourer som erbjuder riktade insatser till brottsoffer. Kommuner kan genom avtal ha förlagt merparten av stödet till brottsoffer på brottsofferjourer, vilket gör att det i realiteten enbart finns en aktör i kommunen som utövar det faktiska stödet.

Brottsofferområdet och det brottstödande arbetet följs inte upp och utvärderas inte i tillräcklig omfattning. De utvärderingar som finns pekar på brister, att bristerna funnits under lång tid och att de består. Det finns ett flertal exempel:

- Polisen uppfyller inte sin informationsskyldighet tillräckligt bra ur ett brottsofferperspektiv (Riksrevisionen 2021).
- Mellan år 2018–2022 fick mer än vart tredje barn vänta längre än de 90 dagar som skyndsamhetskravet är fastställt till för att åklagare skulle avsluta förundersökning och eventuellt besluta om åtal (Rädda barnen 2023).
- Tillsyn av socialtjänstens brottsofferstöd visar att kommunerna inte alltid följer Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (HSFL-FS 2022:39) (Inspektionen för vård och omsorg 2024).
- Granskningen av dödsfallsutredningar visar att majoriteten av offren hade varit i kontakt med hälso- och sjukvården året innan de dödats eller allvarligt skadats, men trots att det fanns riskfaktorer för våldsutsatthet ställdes inte frågan (Socialstyrelsen 2024a).
- Bara fem procent av kommunerna följer upp sina insatser till brottsoffer enligt Brottsoffermyndighetens enkätundersökning.

Inte heller kvaliteten och effekten av civilsamhällets stöd till brottsoffer utvärderas tillräckligt, vare sig av kommunerna som anlitar brottsoffer- och kvinnojourer, eller någon annan.

Resultatet av kartläggningen tyder på att det finns ett flertal utmaningar med samordningen av brottsofferstödet. Det handlar bland annat om möjligheten att hänvisa brottsoffer vidare till andra aktörer och tillgången till eller möjligheten att förmedla information som är viktig för att ge adekvat stöd. Det framkommer även att brottsoffer i stor utsträckning på egen hand måste vara aktiva och söka upp information och stödjande aktörer.

Tillgång till information och råd

Merparten av de brottsofferstödande aktörerna bistår brottsoffer med olika sorters information. Det är däremot svårt att som brottsoffer få samlad information och enskilda brottsoffer måste därför själva förstå vart de ska vända sig för att söka relevant information.

Att olika myndigheter ska ge brottsoffer information är till viss del reglerat på olika sätt. Polisen ska ge information till samtliga brottsoffer som de möter och det framgår även av förundersökningskungörelsen (1947:948) vilken information de ska ge. Andra aktörer som hälso- och sjukvården eller kommunernas socialtjänster ska enligt lag ge information till särskilda målgrupper, som barn eller personer utsatta för våld i nära relation. Rättsväsendet ger information och vägledning om rättsprocessen, brottsoffers rättigheter samt möjligheten att begära skadestånd och skydd från att bli utsatta för brott i domstol.

Myndigheter som bedriver brottsofferarbete som en del i ett bredare uppdrag bistår med information till brottsoffer inom sina uppdrag, bland andra Kronofogden och Kriminalvården. Brottsoffermyndigheten ger information primärt genom myndighetens webbplatser, både på myndighetens officiella webbplats och på de webbplatser myndigheten har som riktar sig till särskilda brottsoffergrupper och handlar om särskilda brottstyper. Myndighetens information täcker alla rättigheter som brottsoffer har men det är en utmaning att nå ut till alla brottsoffer.

Det finns även aktörer inom civilsamhället som ger information. Att ge information till brottsoffer är bland annat en huvudsaklig del i brottsofferjourernas arbete. Även kvinno- och tjejjourer och andra organisationer i civilsamhället som arbetar med stöd till brottsoffer erbjuder information som en viktig del av sitt uppdrag.

Förutom information kan brottsoffer få rådgivning genom att ta kontakt med olika aktörer. Det kan handla om att brottsoffer tar kontakt med kommunens socialtjänst som ger vägledning och råd. Brottsoffer kan även kontakta brottsofferjourer, både på nationell

och lokal nivå, men det vanligaste är att kontakten förmedlas via polisen. Det finns även andra nationella aktörer inom civilsamhället dit brottsoffer kan vända sig för stöd och rådgivning. Även myndigheter ger stöd och rådgivning, exempelvis Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, som bedriver ett antal nationella stödtelefoner till de som utsatts för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld och Brottsoffermyndigheten som har en servicetelefon där frågor om ersättning vid brott besvaras.

Tillgång till riktat stöd och skydd

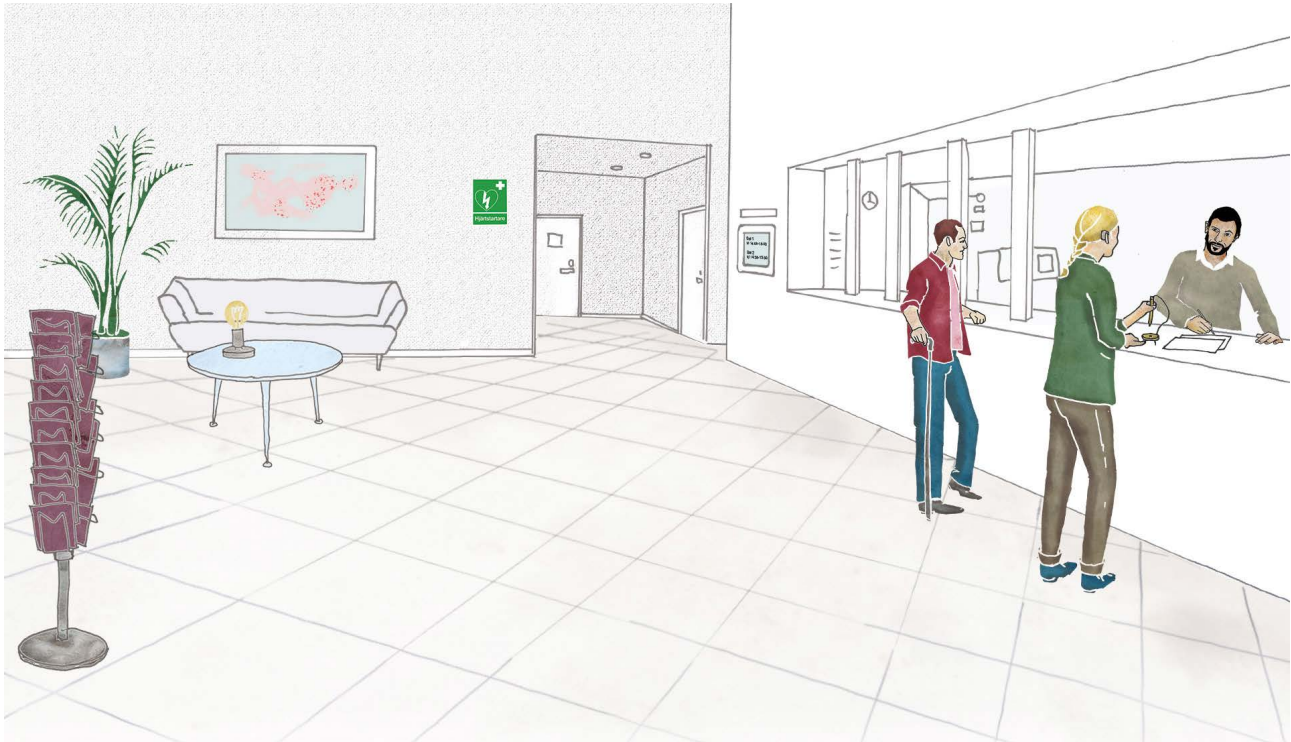
Det riktade stödet som finns till brottsoffer erbjuds framför allt på lokal nivå, från socialtjänst, brottsofferjourer och kvinno- och tjejjourer. Det kan även handla om stöd från andra aktörer i civilsamhället och stöd eller hjälp med att få ekonomisk kompensation från statliga myndigheter och försäkringsbolag.

Socialtjänstens insatser till brottsoffer har vanligtvis ett särskilt fokus på området våld i nära relationer och våldsutsatthet och brott mot kvinnor och barn. Kommunerna samverkar också med civilsamhällets aktörer, som brottsofferjourer och kvinnojourer, för att erbjuda stöd och skydd till brottsoffer.

Vissa aktörer inom civilsamhället kan även erbjuda samtalsstöd. Det kan både ske fysiskt lokalt där aktörerna är verksamma och digitalt.

Brottsoffermyndigheten, Kronofogden och försäkringsbolag ger brottsoffer riktade stödinsatser när det gäller ekonomisk kompensation. Det kan handla om brottsskadeersättning, hjälp med att driva in en skuld eller rätt till försäkringsersättning. Den ekonomiska kompensationen kan ses som ett sätt för brottsoffret att få upprättelse för det som har hänt.

Skatteverket, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten erbjuder olika skyddande åtgärder som skyddade personuppgifter och kontaktförbud. Även identifiering av brottsutsatta personer kan ses som en skyddande åtgärd för att motverka fortsatt utsatthet. Här har såväl hälso- och sjukvården som socialtjänsten en viktig roll.

Stora skillnader mellan kommuner

Kartläggningen visar att stödet till brottsoffer inte är likvärdigt i hela landet. Mindre kommuner ger generellt sett inte lika mycket riktat stöd till brottsoffer som större kommuner. De ger inte heller lika mycket specialiserat stöd som större kommuner och utbildar inte sin personal i området i samma utsträckning.

Skillnaderna kan ha olika förklaringar. Överlag skiljer kommunernas förutsättningar sig mycket åt både vad gäller befolkningsunderlag och geografiskt läge. Dessutom kan skillnaderna i brottslighet och utsatthet vara stora. Större kommuner och kommuner i närhet till större städer har oftare tillgång till ett bredare utbud av stödjande insatser och en möjlighet till mer riktat stöd till olika målgrupper. Det kan förutom kommunernas stöd handla om att det oftare finns specialiserade verksamheter inom hälso- och sjukvården i större kommuner eller regioner. Konsekvenserna blir att den som blir brottsutsatt i en mindre kommun inte har tillgång till samma sorts stöd som den som blir utsatt i en större kommun. Det

ska däremot inte uteslutas att mindre kommuner kan ha större möjligheter till individuella lösningar för brottsoffer på grund av kortare beslutsvägar.

Det finns även en skillnad i tillgång till andra verksamheter i olika kommuner. Det finns exempelvis inte brottsofferjourer i hela landet och 15 procent av landets kommuner saknar ett samverkansavtal med ett barnahus. Långa avstånd till ett fysiskt barnahus kan vara en förklaring i vissa fall, men inte alla. Konsekvensen blir följaktligen att samverkan angående barn måste lösas på andra sätt i sådana kommuner och risken är att stödet inte blir likvärdigt som för barn i andra delar av landet.

Varför brottsofferstödet skiljer sig över landet kräver fördjupade undersökningar. Kartläggningen ger en övergripande bild av skillnaderna, men det behövs mer kunskap om exakt vilket stöd som saknas och varför, samt om det finns alternativa lösningar för att tillgodose stödet till brottsoffer i mindre kommuner. Resultaten tyder dock på att det finns effektivitetsvinster att uppnå genom ökad likriktning, samordning och samverkan.

Utmaningar och behov av mer kunskap

För att stödet till brottsoffer ska bli likvärdigt över hela landet krävs vägledning, samarbete, beprövade och effektiva metoder samt löpande uppföljning och utvärdering. Inom flertalet områden saknas riktlinjer och ett enhetligt sätt att arbeta. Det är svårt att ta fram riktlinjer då kunskapen om vad brottsoffer behöver för stöd är bristfällig hos de aktörer som ska erbjuda stöd. I de fall riktlinjer finns är det av vikt att berörda aktörer implementerar dem för att stödet ska bli likvärdigt.

Inom ett antal områden finns det mer eller mindre omfattande vägledningar som aktörerna kan vara hjälpta av. Socialstyrelsen uppdaterade exempelvis myndighetens riktlinjer och allmänna råd om våld i nära relationer under 2022 och under 2023 utkom en handbok som ger vägledning hur regelverket ska tolkas. Riktlinjer och handbok omfattar

socialtjänst, hälso- och sjukvård samt tandvård och verksamheternas arbete med våld i nära relation.

Det finns även andra exempel, som att nästan alla lokala brottsofferjourer är knutna till riksorganisationen Brottsofferjouren Sverige och att de arbetar utifrån gemensamma stadgar och värdegrund. För vittnesstödsverksamheten finns nationella riktlinjer och Brottsoffermyndigheten bedriver ett aktivt arbete för att säkerställa verksamhetens kvalitet.

Det finns även exempel där det finns riktlinjer men där de inte alltid följs. Ett sådant exempel är barnahus där utvärderingar visar att verksamheterna trots nationella riktlinjer arbetar olika och personalen efterfrågar en nationell organisation eller en tvingande lagstiftning för att kunna ge ett likvärdigt stöd. Inom hälso- och sjukvården kan det finnas lokala riktlinjer för att på rutin fråga om patienter är våldsutsatta, men dessa riktlinjer följs inte alltid.

Krävs grundläggande och fördjupad kunskap

Många aktörer ger information till brottsoffer och det är vanligt att aktörerna hänvisar brottsoffer vidare, både via webbplatser och i kontakt med brottsoffer. Det kräver att informationen om vilka aktörer som kan ge stöd och vilket stöd andra ger är korrekt och uppdaterad. Att ha uppdaterad information är en utmaning och kartläggningen visar att aktörer inte alltid ger korrekt information till brottsoffer.

För att kunna stödja brottsoffer krävs det att alla aktörer som kommer i kontakt med brottsoffer har grundläggande kunskap om brottsoffers rättigheter och brottsutsatthet. Alla som på olika sätt stödjer brottsoffer från att ge dem information till riktade stödinsatser är behjälpta av att ha allmän

kunskap i ämnet. Det krävs även kontinuerliga utbildningsinsatser för att säkerställa att alla besitter den senaste kunskapen. Utöver grundläggande brottsofferkunskap visar kartläggningen att det finns ett behov av fördjupad kunskap hos de som ofta möter brottsoffer, inte minst inom polis och socialtjänst. Sådan kunskap bör erbjudas under såväl grundutbildningar för relevanta yrkeskategorier som fortbildningar inom respektive myndighet.

Därutöver finns behov av utbildningar angående specifika målgrupper eller särskild brottsutsatthet. NCK:s utbildning om våld i nära relation är ett exempel på en tillgänglig utbildning om en viss brottsofferkategori, men det finns flera andra grupper av särskilt utsatta brottsoffer där kunskapen behöver höjas.

Redogörelse för de olika aktörernas stöd

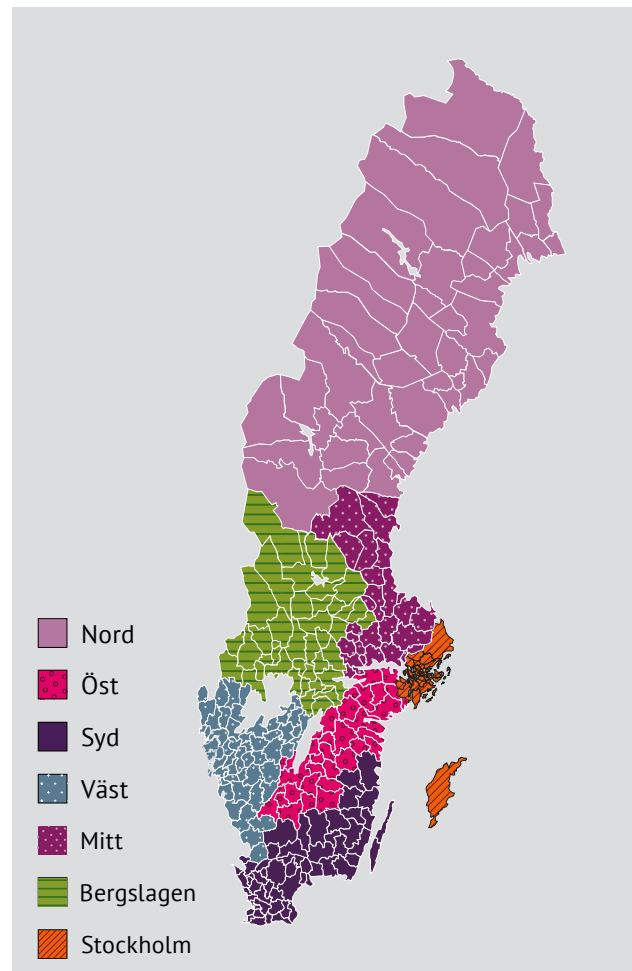
Polisen

Polismyndigheten kan vara både den första och den enda kontakten som ett brottsoffer har med samhällsaktörer med anledning av brottet. När en person utsätts för brott och anmäler händelsen, kan personen komma i kontakt med flera av rättsväsendets myndigheter. I en stor andel av de brott som polisanmäls går det dock inte att lagföra någon gärningsperson (Brå 2023). Polismyndigheten blir då den enda kontakt brottsoffret har med rättsväsendet. Det gör att polisen har en betydelsefull roll i samhällets arbete med information, stöd och skydd för brottsoffer. Att ett brott polisanmäls lyfts ofta fram som den viktigaste faktorn för att brottsoffer ska få tillgång till stöd, oavsett vad polisanmälan resulterar i (Brå 2020, Brå 2018). Om ett brott mot en enskild person polisanmäls är sannolikheten tio gånger så stor att den brottsutsatta erbjuds stöd (Brå 2018).

Polismyndigheten har över 37 000 anställda och leds av rikspolischefen. Myndigheten är uppbyggd av sju polisregioner, se [karta 1](#), och tio nationella avdelningar (Polismyndigheten 2024a). De sju polisregionerna har ansvar för polisverksamheten inom ett angivet geografiskt område och varje polisregion leds av en regionpolischef. Ansvaret omfattar bland annat utredningsverksamhet, brottsförebyggande verksamhet, ingripandeverksamhet och serviceverksamhet. Inom varje polisregion finns ett antal enheter och polisområden, och inom varje polisområde finns lokalpolisområden. Brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten, Bops, finns i samtliga polisregioner i Sverige. Bops bedömer risken för att en person ska utsättas för hot och våld och vidtar lämpliga skyddsåtgärder vid behov.

Polisens brottsofferstödjande uppdrag och mål framgår bland annat av polisförordningen (2014:1104), förordningen med instruktion för Polismyndigheten (2022:1718), polislagen (1984:387) och regleringsbrevet för Polismyndigheten (Polismyndigheten 2024a). Polisen har även en skyldighet att informera brottsoffer om vilka möjligheter som finns till stöd, vilket framgår av 13 a § förundersökningskungörelsen (1947:948) och artikel 4 i brottsofferdirektivet.

Karta 1. Polisregioner i Sverige

Källa: Polismyndigheten.

Kontakt med brottsutsatta

År 2023 inkom 1,3 miljoner ärenden till Polismyndigheten (Polismyndigheten 2024a). Merparten av alla polisanmälningar, cirka 60 procent, hanteras av polisens kontaktcenter (Riksrevisionen 2023). Det finns minst ett kontaktcenter i varje polisregion och de hanterar bland annat samtal till 114 14 (Riksrevisionen 2023).

Väntetiden för att anmäla ett brott är i regel längre än om en medborgare till exempel vill ringa in för att lämna ett tips (Polismyndigheten 2024a). Det

beror på att brottsanmälan inte anses lika prioriterad och brådskande som exempelvis tips som kan vara avgörande för polisens möjlighet att förhindra brott. Svarstiderna för att göra en anmälan beror också på vilket brott en medborgare vill anmäla. Vid brott där det är möjligt att göra en e-anmälan, till exempel inbrott, bedrägerier och skadegörelse, får brottsoffer vänta ytterligare på grund av lägre prioritet. Under 2021 utvecklades röststyrningstjänsten Fritt tal där inringaren givet hur ärendet beskrivs kan välja att få länk till en e-tjänst i stället för att kopplas till en operatör (Polismyndigheten 2022). Under 2023 gjordes 469 000 anmälningar om brott via e-anmälan. Det motsvarar en ökning med 6,6 procent jämfört med året före (Polismyndigheten 2024a).

Polisens kontaktcenter har ofta kritiserats för långa svarstider. I en utredning av Justitieombudsmannen år 2023 konstaterades att de långa svarstiderna inte är förenliga med förvaltningslagens (2017:900) krav på tillgänglighet och med den serviceskyldighet som Polismyndigheten har (Justitieombudsmannen 2023).

Skyldighet att informera brottsoffer

Polisen är skyldig att informera brottsoffer om deras rättigheter i samband med polisanmälan. Polisen informerar varje år omkring en miljon brottsutsatta privatpersoner om deras rättigheter, vilket stöd som finns att få och vad som händer i deras ärende (Riksrevisionen 2021). Det är viktigt att arbetet med att informera brottsoffer fungerar effektivt för att Polismyndigheten ska kunna bidra till att brottsutsatta får sina rättigheter tillgodosedda.

På Polismyndighetens webbplats polisen.se finns utförlig information till den som utsatts för brott. Här finns bland annat information kopplad till specifika brottstyper, tillgänglighetsanpassad information och information till särskilda målgrupper som barn och unga. Det finns även hänvisningar till andra relevanta stödaktörer, som myndigheter och organisationer i civilsamhället.

Polisen har som mål att informera brottsoffer i enlighet med 13 a § förundersökningskungörelsen så snart en brottsanmälan upprättats.

Förundersökningskungörelsen specificerar inte på vilket sätt information ska lämnas men polisens målsättning är att informationen bör ges både muntligt och skriftligt (Riksrevisionen 2021).

Målsäganden ska så snart som möjligt informeras om bland annat

- reglerna om stödperson
- möjligheterna att få rättshjälp och rådgivning
- möjligheterna till ersättning
- vilka myndigheter, organisationer och andra aktörer som kan lämna stöd, hjälp och vård
- möjligheten att skydda sig mot de negativa följderna av brott som inneburit missbruk av personuppgifter och möjligheten att få rådgivning om detta
- de kontaktuppgifter som behövs för att få upplysningar om det egna ärendet
- den fortsatta handläggningen och vilken roll hen kommer ha i den
- rätten till tolkning och översättning
- rätten till ersättning för kostnader vid inställelse till förhör och sammanträden i domstol
- att hen på begäran kan få information om hur ärendet fortskrider hos polisen, åklagare eller domstol om det kan ske utan men för utredningen.

Om brottet som målsäganden blivit utsatt för är av sådan art att det kan bli fråga om ett förordnande av målsägandebiträde, meddelande av kontaktförbud eller om målsäganden har behov av särskilda skyddsåtgärder, ska målsäganden även så snart som möjligt underrättas om de regler som gäller kopplat till dessa åtgärder enligt 13 f § förundersökningskungörelsen.

När en person gör en e-anmälan idag ställs enbart en fråga kopplat till informationsskyldigheten (Riksrevisionen 2021). Frågan är om den brottsutsatta vill ha information om vad som händer i ärendet. Den brottsutsatta blir till exempel inte tillfrågad om hen önskar kontakt med brottsofferstödande verksamhet, en fråga som är obligatorisk att ställa när anmälan görs muntligen via till exempel polisens kontaktcenter.

Skriftligt informationsbrev

När en person anmäler brott till polisen skickas en kopia på anmälan till målsäganden antingen fysiskt per post eller till en digital brevlåda. Tillsammans med anmälningskopian följer även ett informationsbrev med rubriken Till dig som har anmält ett brott. Brevet innehåller generell information om vad som händer efter anmälan och information om vilket stöd som brottsoffer kan få. Det stöd som beskrivs är bland annat rätten till stödperson och målsägandebiträde, statlig rättshjälp och vittnesstöd vid rättegång. Brevet innehåller också allmän information om möjlighet till skydd i form av till exempel kontaktförbud eller andra skyddsåtgärder som tekniska hjälpmedel. Det finns på 14 olika språk och har även tillgänglighetsgranskats (Riksrevisionen 2021).

Brevet är standardiserat, det vill säga att samma information ges oavsett vilket brott en person blivit utsatt för eller vilka behov och rättigheter det enskilda brottsoffret har. Ibland är det olämpligt att skicka ut informationsbrevet, till exempel vid brott som begåtts av en närstående. Polisen saknar gemensamma riktlinjer för att lämna information på annat sätt. Det finns polisregioner som har tagit fram egna informationsbrev till exempel vid brott som begås i nära relation (Riksrevisionen 2021).

Vissa kontaktuppgifter till andra aktörer är inte uppdaterade¹. Till exempel anges ett inaktuellt telefonnummer till Brottsofferjouren Sverige, som sedan år 2020 nås på det europeiska telefonnumret för brottsofferstöd 116 006. För stöd för barn och unga hänvisas till webbplatsen ungaboj.se, en sida som inte längre finns tillgänglig. Dessutom listas en kontaktuppgift för vård och psykologisk hjälp, Nationella hjälplinjen, som lades ner vid årsskiftet 2019–2020.

Utmaningar med att uppfylla informationsskyldigheten

Polismyndighetens arbete med att informera brottsutsatta har återkommande uppmärksammats som bristfällig. Riksrevisionens övergripande slutsats 2021 var att det finns flera tillkortakommanden i

polisens arbete med information till brottsutsatta (Riksrevisionen 2021). Till stor del handlar bristerna enligt Riksrevisionens rapport om att medarbetare inte ges rätt förutsättningar att utföra sina arbetsuppgifter.

Det är flera olika kategorier av medarbetare som ska uppfylla informationsskyldigheten gentemot brottsoffer. Informationen som ges till brottsoffret är omfattande och ska vara anpassad. Eftersom Polismyndigheten lägger stor vikt vid att informationen ska lämnas muntligen då ett brott anmäls, ställer det stora krav på kompetensen hos de medarbetare som tar emot anmälan. Idag får medarbetarna inte tillräckligt bra eller anpassat stöd för att klara den uppgiften (Riksrevisionen 2021).

Efter att anmälan upprättats och en utredning påbörjats minskar den interna styrningen för hur information löpande ska lämnas till ett brottsoffer (Riksrevisionen 2021). Rutinerna blir mindre tydliga för hur och när information ska lämnas. Det kan leda till att det informationsbehov som ett brottsoffer har under ärendets gång inte tillgodoses.

Åtgärder för att komma till rätta med bristerna

Polismyndigheten hanterar Riksrevisionens samtliga rekommendationer inom ramen för en större intern översyn av hur myndigheten arbetar med brottsutsatta (Regeringens skrivelse 2021/22:57). Som exempel på åtgärder som redan vidtagits anger Polismyndigheten att det gjorts förtydliganden i styrdokumentet för polisens kontaktcenter om informationsskyldigheten enligt förundersökningskungörelsen. Det har också gjorts förbättringar i utbildningen för utredare, medarbetare vid polisens kontaktcenter och för receptionspersonal samt förändringar i hanteringen av informationsbrevet Till dig som har anmält ett brott i syfte att informera fler brottsutsatta.

Hänvisa till andra stödjande aktörer

Förutom att ge information om vart brottsutsatta kan vända sig, kan polisen i vissa fall och med brottsoffrets samtycke direkt förmedla dennas kontaktuppgifter vidare till stödjande aktörer som en brottsofferjour, kvinnojour eller kommun. Det finns stora skillnader i landet hur frågan hanteras inom Polismyndigheten (SOU 2021:85). Att förmedla brottsoffers

¹ Mottaget från Nationella operativa avdelningen 2024-03-11

kontaktuppgifter till andra stödjande aktörer ingår inte nödvändigtvis i polisens uppdrag.

I Trygghetberedningens delbetänkande (SOU 2021:85) görs bedömningen att det finns behov av att underlätta arbetet för Polismyndigheten att kunna förmedla brottsutsattas kontaktuppgifter till andra stödjande aktörer. Det skulle potentiellt öka förutsättningarna att ge fler brottsoffer tillgång till stödsatser och möjlighet till mer situationsanpassad information om stöd. I delbetänkandet föreslås att regeringen utreder förutsättningarna för Polismyndigheten att förmedla uppgifter om brottsutsatta.

Skydd till brottsutsatta

Om en medborgare har blivit utsatt för hot, påtryckningar eller våld kan personen behöva skydd. Vilket skydd som personen behöver bestäms utifrån de särskilda behov och förutsättningar som finns i det enskilda fallet (Riksrevisionen 2024). Om någon behöver skyddas av ett kontaktförbud mot en annan person kan en ansökan lämnas till polisen. Det är åklagaren som fattar beslut om kontaktförbud, se [sidan 25](#) om Åklagarmyndigheten. Kontaktförbud innebär att den som omfattas av beslutet förbjuds att besöka, ringa eller på andra sätt kontakta den som skyddas av förbudet.

Utsatta personer kan ansöka om fingerade personuppgifter och ansökan görs till polisen. Att ha fingerade personuppgifter innebär att den utsatta får använda andra personuppgifter än sina egna, som fabricerade namn och personnummer. Det är den mest ingripande åtgärden vad gäller skydd av personuppgifter. Se [sidan 70](#) om Skatteverket för mer information om skydd av personuppgifter.

Polisen kan även tillämpa andra skyddsåtgärder om behov finns (Polismyndigheten 2023). Det kan exempelvis handla om olika sorters larmanordningar eller att den utsatta i extremt allvarliga fall kan få hjälp med att bosätta sig i ett annat land med en ny identitet.

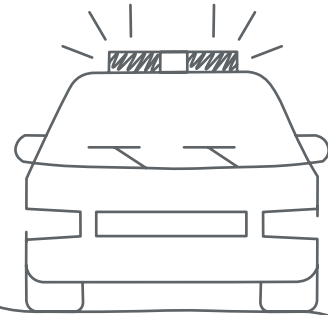
Brå genomförde år 2015 en uppföljning av polisens arbete med larmtelefoner som lånas ut till utsatta i behov av sådan skyddsinsats (Brå 2015). I uppföljningen framgick det att skyddspersonen fick en kontaktperson i samband med lånet av en larmtelefon

av polisen. Skyddspersonerna hade en mycket positiv upplevelse av kontaktpersonen och att det fanns någon som följde upp ens ärende. På grund av det goda bemötandet stärktes även den utsattas förtroende för Polismyndigheten.

Alla som behöver skydd får det inte

Riksrevisionen har granskat effektiviteten i statens arbete med att skydda hotade personer (Riksrevisionen 2024). Granskningen visar att polisens anmälningsupptagare har bristfällig kunskap när det gäller förmedling av ärenden till Brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten, Bops. Riksrevisionen framhåller att Polismyndigheten inte har säkerställt att rätt ärenden blir kända av Bops. På grund av ett stort ärendeinflöde klarar inte Bops att erbjuda skydd till alla som har ett behov av det.

Samhällsutvecklingen har gjort att Bops alltmer arbetar med ärenden som kopplas till organiserad brottslighet och kan därför inte prioritera andra ärendetyper. I allt större utsträckning kan inte personer som utsatts för brott i nära relation erbjudas skydd. På grund av bristen av systematisk uppföljning går det inte att upptäcka eventuella negativa konsekvenser av prioriteringarna. Enligt Riksrevisionen begränsas därför polisens och regeringens möjligheter att säkerställa att de som utsatts för våld får skydd (Riksrevisionen 2024).

Socialstyrelsen lyfter i sin utredning Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2022–2023 (2024a) att varken lokalpolis eller Bops gjort riskbedömningar vid polisanmälan i flera fall som senare resulterat i att brottsoffer har dött eller utsatts för försök till dödligt våld i nära relation. Socialstyrelsen drar slutsatsen att bristen på riskbedömningar sannolikt bidragit till att brottsoffren sällan hade fått skyddsåtgärder.

När Bops inte arbetar med ärenden om brott i nära relation hanteras de i stället av socialtjänsten utan stöd från Bops. Socialtjänsten har dock begränsade möjligheter att vidta skyddsåtgärder, något som kan medföra negativa konsekvenser för en person i behov av skydd (Riksrevisionen 2024).

Brottsutsattas erfarenheter av kontakt med polisen

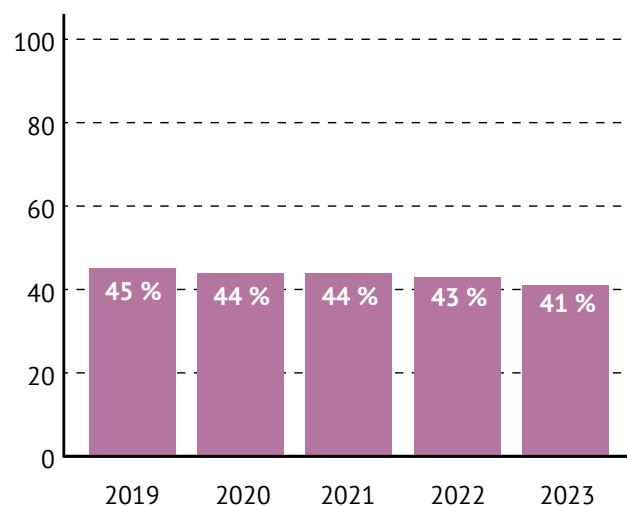
Brottsförebyggande rådet, Brå, genomför årligen Nationella trygghetsundersökningen, NTU, där bland annat förtroendet för rättsväsendet undersöks. Brå undersöker även brottsutsattas kontakter med rättsväsendet under de tre senaste åren.

Enligt NTU 2023 (Brå 2023) har 41 procent av de brottsutsatta som svarat anger att de har ganska eller mycket positiva erfarenheter av polisen, se [diagram 1](#). Vid en närmare undersökning av polisens arbete framkommer att brottsutsatta är minst nöjda med informationen om ärendet och polisens effektivitet.

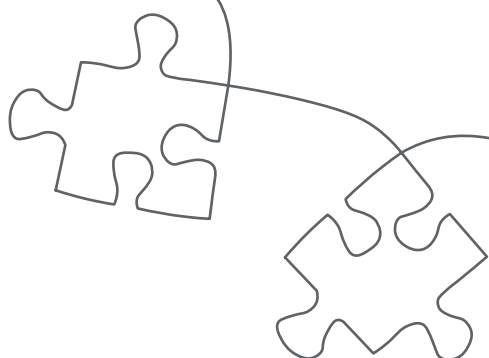
31 procent uppger att de är ganska eller mycket nöjda med den information som de fått, och 30 procent uppger att de är ganska eller mycket missnöjda med informationen. Andelen missnöjda är betydligt större i den grupp där brottet som anmälts innehållit hot eller våld. I den gruppen är andelen som är missnöjda med polisens information 39 procent.

Diagram 1. Andel brottsoffer med positiv erfarenhet av polisen

Andel (%)

Andel som svarat att de har mycket eller ganska positiv sammantagen erfarenhet av polisen (personer som polisanmält något brott de senaste tre åren). Källa: Brottsförebyggande rådet, Nationella trygghetsundersökningen 2023.

Övriga aktörer inom rättsväsendet

Aktörerna inom rättsväsendet har i många avseenden en nära men begränsad kontakt med brottsoffer och de erbjuder flera olika former av stöd. Framför allt handlar det om att ge brottsutsatta information och vägledning om exempelvis rättsprocessen, deras rättigheter, vilket stöd det finns för att begära skadestånd i domstol och annan ersättning samt hur de kan skyddas från att bli utsatta för brott.

Rättsväsendets aktörer som presenteras i det här kapitlet är åklagare, målsägandebitråde och särskild företrädare för barn samt domstolar. Vissa aktörer ger stöd i ett tidigt skede i de brottmål som tas vidare till rättegång medan andra aktörer har ansvar senare i processen. Åklagare är exempelvis ofta förundersökningsledare och har möjlighet att tidigt ansöka om målsägandebitråde som stöd till vissa målsägande². Även åklagaren förväntas vara ett stöd till målsägande och guida genom rättsprocessen (Åklagarmyndigheten 2022). När målsäganden sedan deltar vid en huvudförhandling är det domstolens uppgift att säkerställa säkerheten för både målsägande och vittnen (Domstolsverket 2024).

Stödet som aktörer inom rättsväsendet ger till målsäganden är speciellt eftersom det är tidsbegränsat och oftast upphör efter avslutad rättsprocess. Det skiljer sig mycket från exempelvis civilsamhällets stöd som kan initieras eller efterfrågas när målsäganden själv känner behov, oavsett när brottet begicks eller när en eventuell rättegång avslutas. Rättssäkerhetsperspektiv innebär att en åklagare inte bör fortsätta ge stöd till målsäganden efter avslutad rättsprocess, eftersom deras främsta uppgifter är att utreda brott, väcka åtal och delta i rättegångar (Åklagarmyndigheten 2024a).

Ett målsägandebitråde är ett rättsligt biträde som bevakar målsägandens intressen under rättsprocessen. Även målsägandebitrådet stöd är tydligt tidsbegränsat då uppdraget upphör efter att domen vunnit laga kraft.

Inom rättsväsendet är det även tydligt utstakat vad som ingår i aktörernas uppdrag och vad som inte gör det, men det finns gråskalor. Undersökningar har visat

att det finns skilda meningar i vad som ingår i vissa aktörers uppdrag gällande stöd och hur länge stödet ska fortgå (SOU 2021:85).

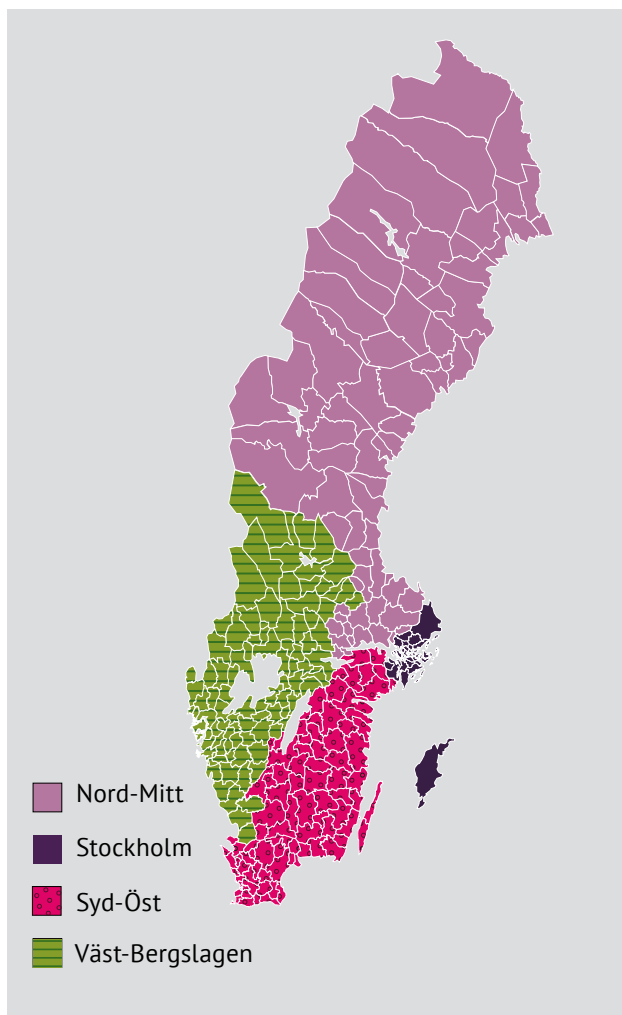
Även om de olika funktionerna inom rättsväsendet har tydliga gränsdragningar gentemot målsäganden, kan stödet spela stor roll under rättsprocessen. Undersökningar visar att stödinsatser i form av målsägandebitråde under rättegången är mycket uppskattade av de målsägande som tilldelats detta. Även åklagare anser att det stöd som målsägandebitråde ger är värdefullt för rättegångens fortskridande i stort (SOU 2021:85). I detta avsnitt beskrivs de olika aktörernas uppdrag, vilket arbete och stöd de ger till målsäganden samt hur det stödet är utformat.

Åklagarmyndighetens och åklagarnas uppdrag

Åklagarens huvuduppgifter är att leda brottsutredningar, ta beslut i åtalsfrågan och föra talan i rättegångar. Polisen börjar utreda brott och i de mer komplicerade brottsfallen tar en åklagare över ansvaret att leda förundersökningen. När förundersökningen är färdig beslutar åklagaren om vad som händer härnäst och kan till exempel lägga ned förundersökningen eller besluta om att väcka åtal, vilket i sådana fall leder till att domstolen kallar till huvudförhandling. Vid huvudförhandlingen har åklagaren i uppgift att bevisa att den misstänkta personen är skyldig till brottet (Åklagarmyndigheten 2024a). Åklagare måste alltid arbeta efter objektivitetsprincipen under förundersökningen och även efter att åtal har väckts enligt 23 kap. 4 § och 45 kap. 3 a § rättegångsbalken.

Åklagarmyndigheten är organiserad i fyra geografiska åklagarområden och en nationell åklagaravdelning, se [karta 2](#). De fyra åklagarområdena består av 31 allmänna kammare, vars geografiska arbetsfält motsvarar ett eller två län. Ungefär 1 250 av de 1 975 anställda på Åklagarmyndigheten är åklagare, medan övriga är administrativ personal (Åklagarmyndigheten 2024a).

² Eftersom begreppet målsägande är framträdande inom rättsväsendet kommer det begreppet att användas framöver i kapitlet för att beskriva brottsoffer.

Karta 2. Åklagarområden i Sverige

Källa: Åklagarmyndigheten.

Skydd, stöd och information om rättsprocessen

Åklagaren ansvarar för att skapa förutsättningar för att målsäganden ska känna sig trygga och säkra under hela rättsprocessen. Det kan exempelvis innebära att framföra önskemål om stängda dörrar eller medhörning i rättegången. Medhörning innebär att målsäganden hörs utan att den tilltalade är närvarande. Åklagaren har även en skyldighet att tillgodose målsägandens behov av viss information eller informera om vilka aktörer som kan bidra med den aktuella informationen. Det gäller bland annat möjligheter till rättshjälp, rådgivning, medling, rätten till ersättning och underrättelse om den frihetsberövade avviker eller om frihetsberövandet

hävs. Åklagaren bör även informera målsäganden om rättsprocessen och se till att hen förstår, genom att säkerställa att en tolk finns tillgänglig eller andra stödfunktioner som kan vara nödvändiga. Åklagaren är skyldig att uppmärksamma målsägandens rätt till skydd av personuppgifter, till exempel när det gäller rätten till viss anonymitet i både förundersökningsprotokollet och stämningsansökan (Åklagarmyndigheten 2022).

Anmäla om målsägandebitråde eller särskild företrädare för barn

Åklagaren kan anmäla till domstolen om att målsäganden ska tilldelas ett målsägandebitråde eller en särskild företrädare för barn. Åklagaren bör i vissa fall, även om målsäganden under förundersökningen inte uttalat sig i frågan om biträde, överväga att göra en anmälan om målsägandebitråde till domstolen. Om det är frågan om brott enligt 6 kap. brottsbalken ska åklagaren anmäla behov av målsägandebitråde till domstolen omedelbart när förundersökning inletts. Det innebär att målsäganden kan få hjälp och stöd av ett biträde redan vid första förhöret. I de fall där målsäganden inte har något målsägandebitråde ska åklagaren föra dennas skadeståndstalan (Åklagarmyndigheten 2022).

Ska uppmärksamma särskilda behov

Åklagarmyndighetens anställda ska vid kontakt med målsäganden uppträda korrekt, professionellt och med medkänsla. Dessutom ska de bemöta samtliga målsägande likvärdigt, oavsett till exempel individens kön, sexuella läggning eller ålder. Åklagaren bör även ta sig tid att träffa målsäganden före en förhandling och uppmärksamma särskilda behov, som exempelvis önskemål om medhörning. I de fall en svårbedömd förundersökning läggs ned bör åklagaren ta personlig kontakt med målsäganden eller målsägandens företrädare för att förklara innebörden av beslutet. Att en sådan kontakt tas är särskilt viktigt när målsäganden är ett barn (Åklagarmyndigheten 2022).

Stöd till brottsutsatta barn

Brott mot barn ska utredas med särskild hänsyn till barnens utsatta situation. Det innebär att utredningarna ofta handläggs av särskilda åklagare

eller åklagargrupper som samarbetar med bland annat polisen, socialtjänsten och sjukvården. Samarbetet sker främst på barnahus som återfinns på flera orter i Sverige, se [sidan 45](#) om barnahus. Syftet med det särskilda stödet till barn är att ge dem goda förutsättningar under utredningen och att kravet på skyndsamhet som gäller för den typen av utredningar ska uppnås. Skyndsamhetskravet innebär att förundersökningen ska vara avslutad och att beslut om åtal ska vara fattat inom 90 dagar från det att det finns en skäligen misstänkt för brottet (Åklagarmyndigheten 2024a). I många fall uppfylls inte kravet. Mellan år 2018 och 2022 har mer än vart tredje barn fått vänta längre än 90 dagar (Rädda Barnen 2023). Under år 2023 fick nästan vartannat barn vänta längre, vilket är den lägsta andelen fattade beslut inom tidsfristen under de senaste fem åren (Åklagarmyndigheten 2024a).

Beslutar om kontaktförbud till skydd för målsägande

Ett kontaktförbud kan utfärdas om det finns en klar och konkret risk för att en person, förbudspersonen, kommer att trakassera, förfölja eller begå brott mot en annan person, skyddspersonen. Det finns fyra former av kontaktförbud, se faktaruta. Anledningen till ett kontaktförbud kan vara att skyddspersonen utsatts för brott, men det kan även handla om en skyddsåtgärd vid andra omständigheter. Det är åklagaren som fattar beslut om kontaktförbud, vilket ska ske skyndsamt. Vid varje enskilt fall gör åklagaren en riskbedömning och vid varje beslut ska det göras en proportionalitetsbedömning. Det innebär att skälen för förbudet vägs mot vilka konsekvenser beslutet kan innebära för förbudspersonen. Om någon part motsätter sig åklagarens beslut kan tingsrätten pröva frågan vid begäran. Under år 2023 togs 8 217 beslut gällande kontaktförbud, och andelen beviljade beslut uppgick till runt 30 procent (Åklagarmyndigheten 2024a).

Sedan lagen om kontaktförbud (1988:688) trädde i kraft år 2011 har det gjorts uppföljningar och mindre

förändringar i lagstiftningen (Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten 2020a). En granskningsrapport från år 2020 problematiserade de korta handläggningsfristerna för kontaktförbud som inte möjliggjorde välgrundade utredningar och beslut. Granskningen ledde till att handläggningsfristerna fördubblades, till en respektive två veckor, beroende på vilket sorts kontaktförbud det gäller (Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten 2020a). En lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2022 innebar att straffen för överträdelse av kontaktförbud skärptes och att böter togs bort från straffskalan vid överträdelser som inte är ringa. I en utredning från februari 2024 föreslås även att överträdelser som inte är ringa ska kunna gälla i större geografiska områden, samt att det ska vara möjligt att utfärda kontaktförbud i större utsträckning än vad det är i dagsläget (SOU 2024:13).

Fyra former av kontaktförbud:

- **Ordinärt kontaktförbud** – förbudspersonen får inte kontakta, besöka eller förfölja skyddspersonen.
- **Utvidgat kontaktförbud** – förbudspersonen får inte besöka eller vara i närheten av de platser som skyddspersonen brukar befinna sig på, bland annat dennes bostad och arbetsplats.
- **Särskilt utvidgat kontaktförbud** – omfattar ett större avgränsat förbudsområde kring skyddspersonens bostad, arbete eller andra ställen där skyddspersonen brukar vara jämfört med ett utvidgat kontaktförbud. Det förutsätter att den som ansöker sedan tidigare har ett beslut om utvidgat kontaktförbud och att det kontaktförbudet har överträtts.
- **Kontaktförbud avseende gemensam bostad** – förbudspersonen får inte befinna sig i bostaden som brukas gemensamt med skyddspersonen.

(Åklagarmyndigheten 2024b)

Målsägandebiträde

Målsägande har i vissa fall rätt till ett målsägandebiträde som stöd under rättsprocessen enligt lagen om målsägandebiträde (1988:609). Som målsägandebiträde utses en advokat, biträdande jurist eller en person som har avlagt kunskapsprov för att få behörighet till domaranställning. Biträdet ska hjälpa målsäganden att ta tillvara personens intressen under både förundersökningen och rättegången. Under år 2020 förordnades 25 273 målsägandebiträden i avgjorda brottmål. Kostnaderna för dessa biträden uppgick under samma år till drygt 462 miljoner kronor (Domstolsverket 2022b). Rätten till målsägandebiträde gäller bland annat för målsägande som utsatts för sexualbrott, brott i nära relation eller grovt våldsbrott eller andra brott som ger fängelsestraff där målsäganden har ett särskilt behov av stöd (Åklagarmyndigheten 2022, Socialstyrelsen 2023b). Målsäganden har rätt till målsägandebiträde fram tills att tiden för att överklaga domen har löpt ut, om förordandet av andra orsaker inte har upphört tidigare.

Förutom att ge målsäganden information om hur förundersökning och rättegång går till och vilka regler som gäller, ska målsägandebiträdet även föra fram målsägandens önskemål om olika handläggningsfrågor och säkerställa att förhör med målsäganden genomförs på ett tillbörligt sätt. Målsägandebiträdet har också rätt att på målsägandens uppdrag lägga fram bevis för den tilltalades skuld eller på andra sätt bidra till att stärka åtalet. De kan även hjälpa till med att till exempel överta och driva ett nedlagt åtal som enskilt åtal, justera åtal och överklaga en dom. Biträdet brukar även hjälpa målsäganden med att kräva skadestånd med anledning av brottet (Åklagarmyndigheten 2022).

Ger olika sorters stöd

En undersökning genomförd av Brottsförebyggande rådet, Brå, år 2016 visar att det finns visst tolkningsutrymme av vad som ingår i uppdraget för målsägandebiträden. Det finns exempelvis olika uppfattningar om huruvida biträdena ska hjälpa till med att begära skadestånd eller brottsskadeersättning efter avslutad huvudförhandling (SOU 2021:85). I en utredning från år 2007 framgår att

målsägandebiträdets uppdrag inte innefattar att vara behjälplig med ersättningsfrågor vid sidan av själva brottmålet, som exempelvis brottsskadeersättning, men att det verkar finnas olika tolkningar av hur långt stödet sträcker sig (SOU 2007:6). Detsamma gäller i vilken utsträckning ett målsägandebiträde ska ge emotionellt stöd till målsäganden (SOU 2021:85).

Den senaste tiden har rätten till målsägandebiträde i hovrätt och i Högsta domstolen begränsats genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2018 (prop. 2017/18:86). Lagändringen innebär att målsägandebiträdets förordnande upphör när tiden för att överklaga tingsrättens dom har löpt ut. Det kan dock göras undantag om det finns behov av det.

Det fanns flera motiv till att begränsa stödet, bland annat att behovet av stöd minskar då målsäganden ofta inte behöver delta fysiskt under förhandlingarna. Samtidigt uppmärksammar en utredning från år 2021 att det finns risk att målsäganden fortsätter ta kontakt med målsägandebiträdet efter avslutat ärende och att målsägandebiträdet kan komma att utföra arbete utan ersättning. I samma utredning påtalas också risken att målsägandens perspektiv och behov av information i ärendet glöms bort (SOU 2021:85). I april 2024 beslutade regeringen att tillsätta en utredning som bland annat ska föreslå hur rätten till målsägandebiträde i överrätt kan stärkas (dir. 2024:39).

Skärpta kriterier för att förordnas

Lagändringen som trädde i kraft den 1 juli 2018 innebar också att kompetenskraven för målsägandebiträden skärptes i syfte att höja kvaliteten på stödet till målsägande. Personer som ska förordnas som målsägandebiträde bör ha goda kunskaper om de regler som gäller under både förundersökning och rättegång i brottmål (prop. 2017/18:86). Av lagtexten framgår numera att de som kan förordnas som målsägandebiträde ska vara advokater, jurister eller personer som har avlagt kunskapsprov för att få behörighet till domaranställning (Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten 2020b). Bakgrunden till de förtydligade kriterierna är bland annat en utredning gjord av sexualbrottskommittén år 2014 som visade att det fanns stora skillnader mellan vilka krav som

olika domstolar ställde på personer som kunde bli förordnade som målsägandebiträde. Kompetenskraven skärptes därför i allmänhet och förtydligades i lagtexten med motiveringen att uppdraget som målsägandebiträde är av ett kvalificerat slag och att biträdet måste vara en jämbördig aktör med såväl den offentliga försvararen som åklagaren (Ds 2023:14).

Målsäganden har också rätt att själv föreslå ett behörigt biträde, som ska förordnas om det inte finns särskilda skäl mot det, eller att begära att byta biträde under processen vilket är en fråga som domstolen beslutar om. Ett ytterligare byte av målsägandebiträde får endast ske om det finns synnerliga skäl för detta.

Särskild företrädare för barn

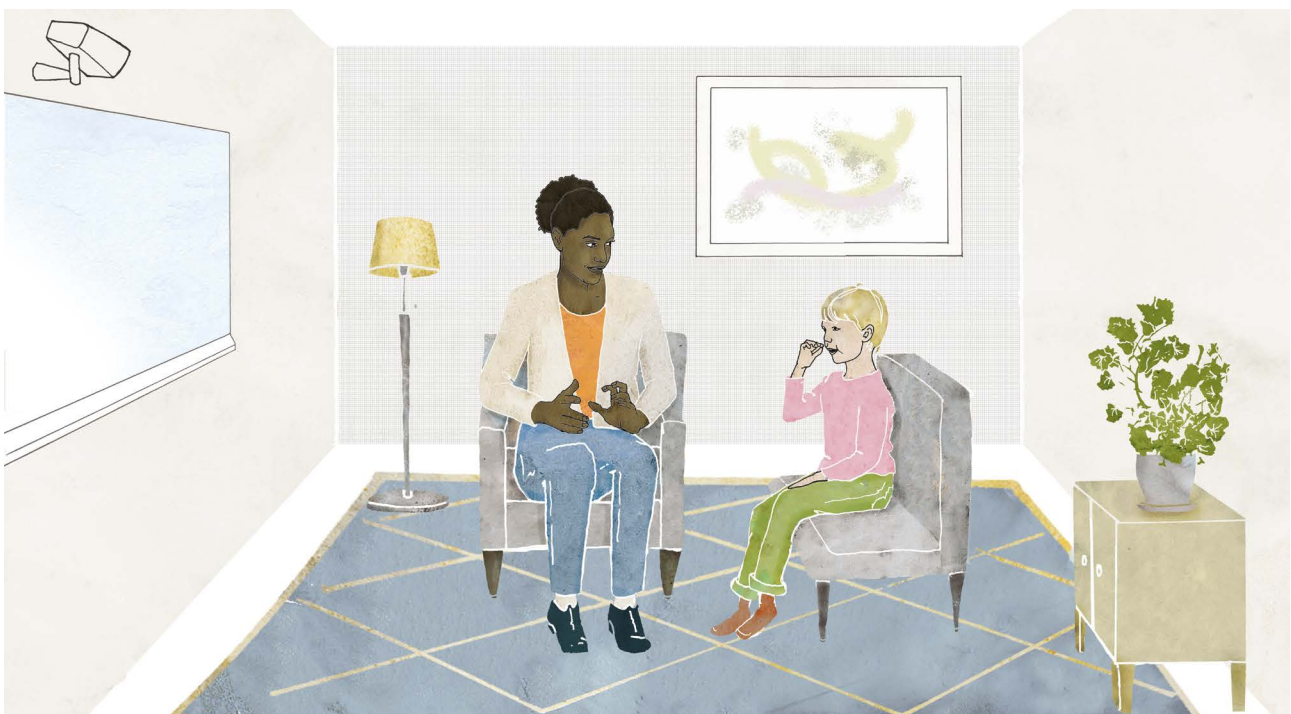
Om ett brott begås mot ett barn ska barnet i normala fall företräddas av ett målsägandebiträde, men i vissa fall kan en särskild företrädare för barn förordnas i stället, enligt lagen om särskild företrädare för barn (1999:997). En särskild företrädare för barn förordnas i de fall där en vårdnadshavare inte anses lämplig att företräda barnet och det befaras att barnets rätt inte kommer att tas tillvara. Det kan exempelvis handla om att vårdnadshavaren är misstänkt för brott mot barnet eller har en nära relation till den misstänkte personen.

Den särskilda företrädaren ska likt ett målsägandebiträde bevaka barnets intressen under utredningen samt ge hjälp och stöd. Den särskilda företrädaren för barn tar även över vårdnadshavarens rätt att besluta för barnet under rättsprocessen. Företrädare utses i de fall en förundersökning inletts eller återupptagits i ett brott som ger fängelse i straffskalan.

Ska se till barnets bästa

Den särskilda företrädaren ska i sitt uppdrag bevaka och beakta barnets intressen under rättsprocessen och alltid agera efter barnets bästa. Företrädaren kan exempelvis ta ställning till om och när barnet bör förhöras i en förundersökning eller genomgå en läkarundersökning.

Den särskilda företrädaren har rätt att medverka som stöd vid förhör av barnet. Det finns även möjlighet att genomföra förhör på andra platser än på polisstationen, som exempelvis på barnahus, förskola eller skola. Den särskilda företrädaren bör innan förhör informera barnet, utifrån barnets ålder och mognad, om bakgrunden till förhöret, hur det går till, samt var och när förhöret kommer att hållas (Sveriges advokatsamfund 2020).

Stöd vid ekonomisk ersättning

Den 1 juli 2021 ändrades lagen om särskild företrädare för barn. Lagändringen innebär att företrädaren även ska ta tillvara barnets rätt under de åtgärder som rör både ansökan om brottsskadeersättning och verkställighet av skadestånd. Det utvidgade uppdraget innebär svårigheter i företrädarnas arbete, då det inte framgår tydligt i vare sig lagtext eller förarbete hur uppdraget ska genomföras. En ansökan om brottsskadeersättning förutsätter bland annat att företrädaren har undersökt barnets möjligheter till eventuell försäkringsersättning, vilket kan vara svårt eftersom försäkringsbolagen vanligtvis kräver vårdnadshavares fullmakt för att lämna ut uppgifter. Sveriges advokatsamfund har därför tagit fram en promemoria som stöd för dem som arbetar som särskild företrädare för barn (Sveriges advokatsamfund 2023).

Ska vara lämplig för uppdraget

Enligt 5 § lagen om särskild företrädare för barn får advokater, biträdande jurister på advokatbyrå eller någon annan vara särskild företrädare för barn. Den som tar sig an uppdraget ska ha kunskaper, erfarenheter och personliga egenskaper som anses passande i rollen. Förutom personliga egenskaper är de formella kraven för att kunna förordnas som målsägandebiträde och särskild företrädare för barn likartade (Ds 2023:14).

Kraven är högt ställda på den särskilda företrädaren, som ska kunna sätta sig in i barnets situation, kommunicera med barnet och vinna barnets förtroende. Dessutom ska den särskilda företrädaren kunna hantera känsliga situationer som kan leda till komplicerade intressekonflikter. Den som tar sig an uppdraget bör därmed ha stor integritet och kunna vinna förtroende hos personal på förskola, skola och socialtjänst samt hos vårdnadshavarna i möjligaste mån. Utöver detta ska den särskilda företrädaren också i många fall agera oberoende av polis, åklagare och vårdnadshavare och ha kunskap och erfarenhet om brottmål, både vad gäller förundersökning och huvudförhandling. Det är därför företrädesvis målsägandebiträden med tidigare erfarenhet av barnärenden som bör ta sig an dessa uppdrag (Ds 2023:14).

Förslag om förstärkt kunskapskrav

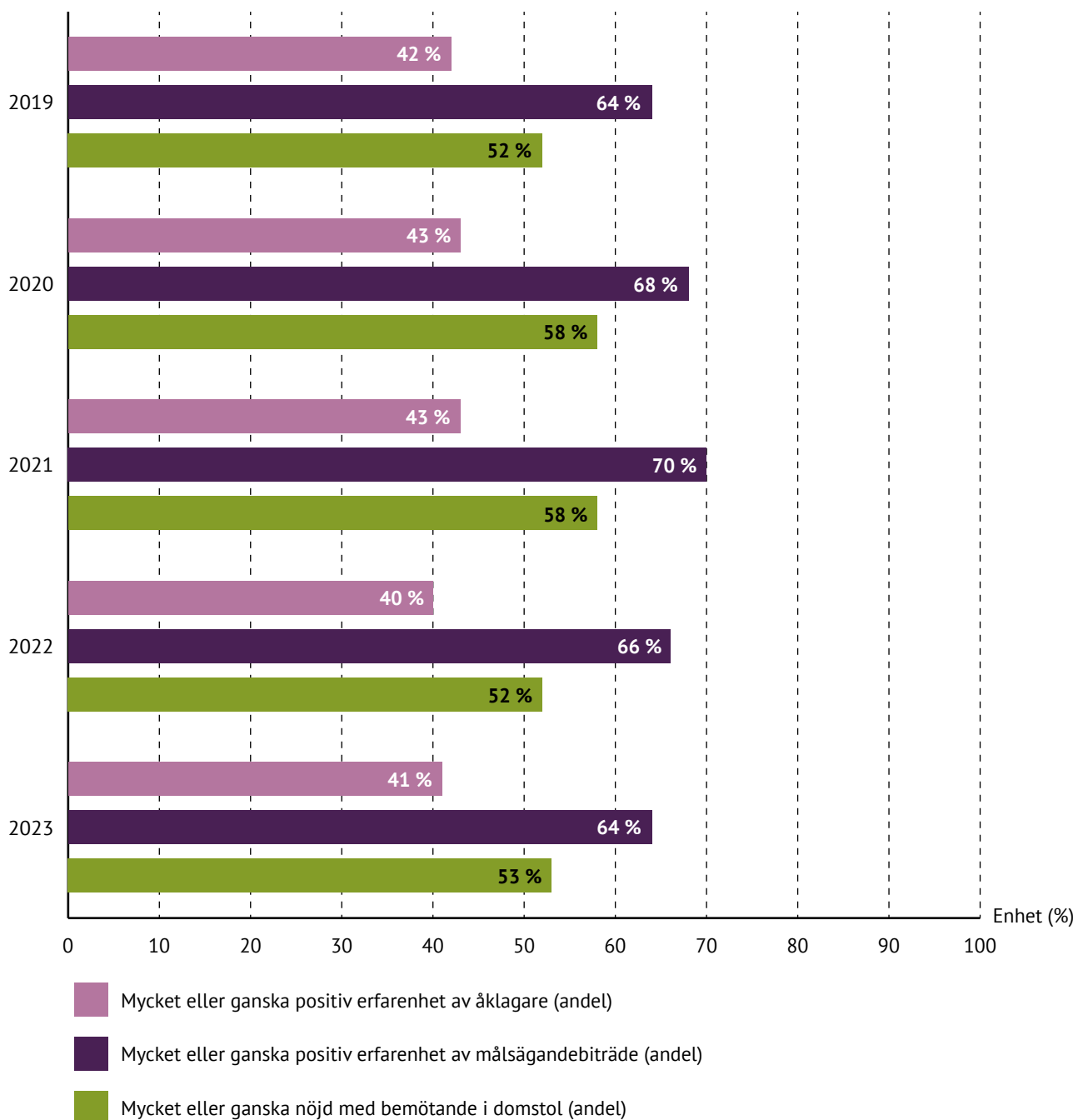
En utredning från år 2022 visar att det finns brister i kunskap och lämplighet bland dem som förordnas som särskilda företrädare för barn. Det genomförs inte heller någon närmare kontroll av advokaters och biträdande juristers kunskap och erfarenheter innan de utses. Utredningen lyfter därför att särskilda företrädare bör ha goda kunskaper om både barns våldsutsatthet och barns rättigheter enligt barnkonventionen samt föreslår att det bör införas ett förstärkt kunskapskrav i lagen om särskild företrädare för barn (SOU 2022:70).

Brottsoffers erfarenheter

Brotsförebyggande rådet, Brå, genomför årligen undersökningar av brottsutsattas erfarenheter av rättsväsendet, se [diagram 2](#). Frågorna besvaras av brottsoffer som har haft kontakt med de olika aktörerna i samband med ett brott. Ungefär två procent av Sveriges befolkning har varit i kontakt med en åklagare under de senaste tre åren med anledning av att de har utsatts för brott. Drygt en procent av befolkningen har av samma anledning medverkat vid en rättegång. Under år 2023 uppgav 60 procent av dem som medverkat som målsägande vid en rättegång, att de hade ett målsägandebiträde (Brå 2023).

Diagram 2. Andel brottsoffer med positiv erfarenhet av åklagare, målsägandebiträde och domstol

Målsägande som har haft kontakt med åklagare, målsägandebiträde och domstol under de senaste tre åren vid varje mättillfälle. Källa: Brottsförebyggande rådet, Nationella trygghetsundersökningen 2023.

Domstolsverkets och domstolarnas uppdrag

Domstolsverket är en myndighet som ska ge domstolarna i Sverige förutsättningar att avgöra mål och ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt. Myndigheten har i uppdrag att arbeta med utveckling, stöd och service till domstolarna samt säkerställa att de olika domstolarna fungerar som en helhet (Domstolsverket 2023). Domstolsverket ska också arbeta för att verksamheten vid domstolarna är tillgänglig och att det finns god och lättillgänglig information samt verka för god samverkan mellan domstolarna och andra myndigheter (Domstolsverket 2023).

Domstolarna i Sverige är oberoende och självständiga i förhållande till riksdag, regering och andra myndigheter. Förutom att avgöra ärenden och mål på ett effektivt och rättssäkert sätt är domstolarnas uppdrag att säkra den enskildes rättstrygghet och rättssäkerhet (Domstolsverket 2023). De allmänna

domstolarna består av tre instanser; tingsrätter, hovrätter och Högsta domstolen. I Sverige finns det idag 48 tingsrätter och sex hovrätter samt ett antal förvaltningsrätter, kammarrätter och hyres- och arrendenämnder. Sammantaget arbetar drygt 7 000 medarbetare på Sveriges Domstolar. Det är domstolarna som beslutar om målsägandebiträde och särskild företrädare för barn ska utses. Domstolarna är även skyldiga att skicka domar som innefattar skadestånd till Kronofogden när domen inte längre kan överklagas (Domstolsverket 2023).

Stöd i domstol

Medan åklagare, målsägandebiträde och särskilda företrädare för barn möter målsäganden redan i förundersökningen, kommer målsäganden inte i kontakt med domstolarna i någon större utsträckning förrän det är dags för huvudförhandling. Målsägande som inte behärskar svenska eller på grund av hörselnedsättning eller talsvårigheter behöver en

tolk har rätt att få det vid domstolsförhandlingar. Domstolen är även skyldig att på begäran av en målsägande översätta en handling i ett brottmål, eller de viktigaste delarna av den, om det är av betydelse för att målsäganden ska kunna tillvarata sin rätt. Under vissa omständigheter kan förhandlingar hållas inom stängda dörrar vilket kan gälla vid exempelvis sexualbrott, utpressning eller människohandel. Målsäganden har även rätt att bemötas med respekt under huvudförhandlingen och det är rättens ordförande som har det yttersta ansvaret för ordningen i rättssalen (Åklagarmyndigheten 2022). I de fall en målsägande har kallats till rättegång på begäran av åklagaren har personen rätt till ersättning för kostnaderna att ta sig till domstolen (Domstolsverket 2021).

Ordning och säkerhet i domstol

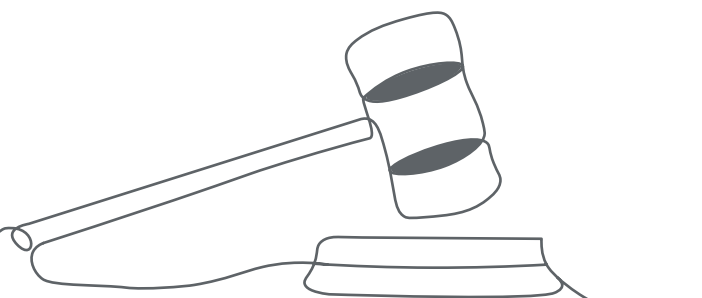
Det är domstolarna som ansvar för säkerheten i såväl väntsalar som rättssalar. I ansvaret ingår att skydda besökare och anställda från att utsättas för trakasserier, hot och våld eller andra påtryckningar i domstolarnas lokaler. Hur domstolarnas lokaler är utformade har stor betydelse för tryggheten och säkerheten för både målsägande och vittnen som befinner sig i lokalerna. Den upplevda tryggheten är också avgörande för att personer ska vilja medverka i en rättsprocess. Domstolarna ansvarar för att parter och vittnen kan yttra sig under förhandlingen utan rädsla eller oro för påtryckning. Under de senaste åren har säkerheten stärkts vid Sveriges Domstolar genom bland annat införandet av säkerhetskontroller och fler närvarande väktare (SOU 2021:85).

I juli 2019 beslutade riksdagen om ett flertal lagändringar i syfte att öka tryggheten i domstolarnas lokaler. Dessa lagändringar innebar bland annat att rädda och utsatta målsägande och vittnen ska få större möjlighet att delta genom videokonferens, att åhörare kan hänvisas till en sidolokal på grund av ordnings- eller säkerhetsskäl, att säkerhetskontrollen ska bli effektivare och att fler personer ska omfattas av den. Utöver dessa lagändringar har förbudet mot att fotografera i rättssalen utvidgats och domstolens ordförande har fått en starkare roll och bättre förutsättningar att agera mot störningar.

Under 2023 fick Domstolsverket i uppdrag av regeringen att stärka säkerhetsarbetet inom Sveriges Domstolar. I uppdraget har Domstolsverket bland annat genomfört en kartläggning av vilka behov det finns av ytterligare säkerhetshöjande åtgärder och genomfört en analys av nuläget. Där framkommer att risken för hot och våld gentemot externa personer i domstolen inte är särskilt hög. Underlaget bygger på en enkätundersökning som besvarades av cirka 80 domstolar (Domstolsverket 2024). Av undersökningen framgår att fem incidenter av hot mot externa aktörer och en incident av våld mot extern aktör rapporterats under 2023.

Domstolarnas utvecklingsarbete

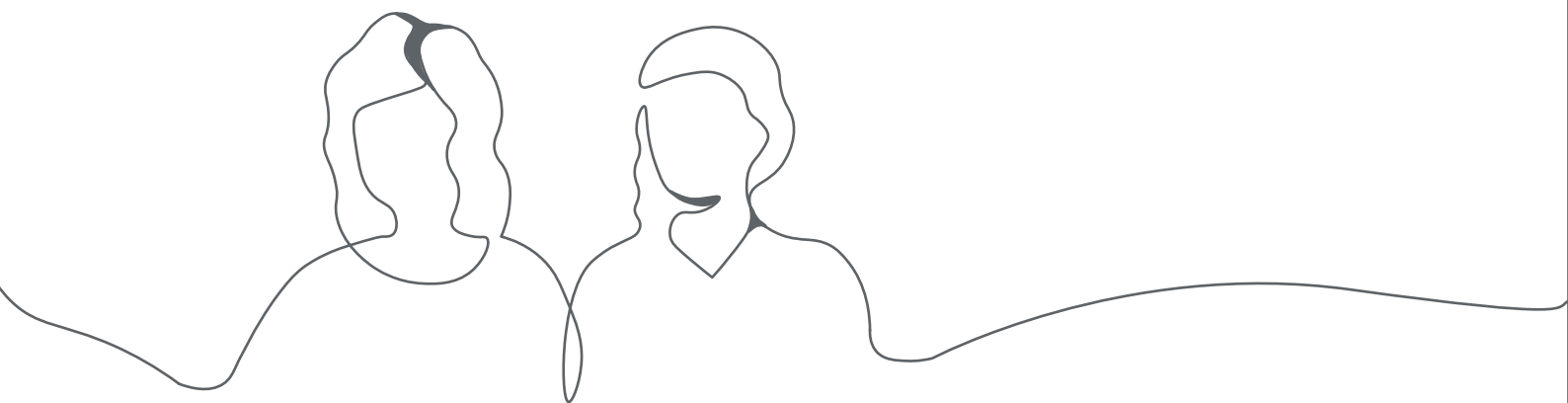
Domstolsverket och Sveriges Domstolar har sedan år 2009 arbetat med att utveckla bemötandet i domstol och sättet som domar skrivs för att skapa inkludering och öka tillgängligheten för de som besöker domstolarna. Målet är att personer som kommer till domstolarna ska känna sig trygga och säkra samt bli bemötta på ett bra sätt. Lokalerna ska vara säkra och tillgängliga för alla och domar och beslut ska förstås av de som får dem. Det ska även vara enkelt att komma i kontakt med domstolen. Enligt Brottsförebyggande rådets nationella trygghetsundersökning för år 2022 hade 41 procent av befolkningen mycket stort eller ganska stort förtroende för domstolarnas sätt att bedriva sitt arbete, vilket var i nivå med år 2021 (Domstolsverket 2023). För att utveckla bemötandet har enskilda domstolar genomfört undersökningar av parter och vittnens upplevelse av domstolsprocessen. Med utgångspunkt i undersökningarna har domstolarna genomfört en rad konkreta förbättringsåtgärder (Domstolsverket 2022a).

Ansvar att möjliggöra vittnesstödsverksamhet

Domstolsverket har tillsammans med Brottsoffermyndigheten i uppdrag att verka för att vittnesstödsverksamhet bedrivs vid samtliga tingsrätter och hovrätter (Regeringsbeslut Ju2023/02737 m.fl.), se [sidan 61](#) om vittnesstöd och [sidan 55](#) om Brottsoffermyndigheten. Domstolsverket har i uppgift att verka för att det finns praktiska förutsättningar för vittnesstöd. Det handlar exempelvis om hur vittnesstöden ska informeras om kommande förhandlingar, att lokalerna är utformade på ett sådant sätt att det finns särskilda rum för målsägande, vittnen och vittnesstöd samt bistå med information om möjligheten till vittnesstöd.

Domstolsverket ska erbjuda praktiskt stöd till domstolarna för att vittnesstödsverksamheten ska genomföras, något som bygger på att enskilda domstolar inser värdet av en fungerande vittnesstödsverksamhet (SOU 2021:35). Enligt de nationella riktlinjerna för vittnesstödsverksamhet ska domstolarna redan i kallelsen till målsäganden informera om att verksamheten finns. De nationella riktlinjerna anger även att det vid varje domstol bör finnas en kontaktperson som bland annat kan samarbeta med vittnesstödssamordnaren när det gäller informationsfrågor (Brottsoffermyndigheten 2015).

Kommunen

Kommunen har det yttersta ansvaret för att alla människor som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen. Det innebär en skyldighet att ge stöd till fler än de som är bosatta i kommunen, exempelvis turister och personer som på grund av andra anledningar befinner sig i kommunen. Att socialtjänsten har ett ansvar för stöd till brottsoffer framhålls även uttryckligen i lagen. Varje kommuns socialnämnd har enligt 5 kap. 11 § socialtjänstlagen till uppgift att verka för att den som utsatts för brott och brottsoffrets närstående får stöd och hjälp. Även om barn och våldsutsatta kvinnor omnämns särskilt i lagen betyder det inte att dessa grupper är prioriterade framför andra brottsoffer (prop. 2000/01:79). Det är fortsatt individens behov, i relation till de lokala förutsättningarna, som ska ligga till grund för det stöd som kommunen ger.

I utredningen Framtidens socialtjänst (SOU 2020:47) föreslås att en ny socialtjänstlag ska ersätta nuvarande lag. I utredningen förordas också att den bestämmelse som idag rör brottsoffer ska omformuleras till att det är socialnämndens ansvar att erbjuda brottsofferstöd. I nuvarande socialtjänstlag omnämns särskilt kvinnor som är eller varit utsatta för våld eller andra övergrepp från närstående. För att synliggöra allt våld och andra övergrepp från närstående rekommenderar utredningen att bestämmelsen i den nya socialtjänstlagen inledningsvis ska få en könsneutral formulering. Dock förordas att kvinnor som utsatts för mäns våld särskilt ska synliggöras i lagen, likaså de som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Andra förslag i utredningen är att socialnämndens ansvar för brottsofferstöd ska ta sikte på såväl barn som vuxna i den nya lagen. Ansvaret som regleras i bestämmelsen kring brottsofferstöd avser barn både som brottsoffer och närstående.

Personer som utsatts för brott kan behöva stöd från kommunen, även om de vanligtvis inte behöver det från socialtjänsten. Att socialtjänsten kan ge stöd till brottsutsatta är sannolikt mindre känt bland allmänheten än stödet till särskilt sårbara grupper som äldre och personer med funktionsvariationer. Det kan också vara så att personer som socialtjänsten redan har kännedom om behöver andra eller mer omfattande insatser efter att de blivit brottsutsatta.

Sverige består av 290 kommuner som skiljer sig åt när det gäller bland annat befolkningsunderlag och geografiskt läge. Skillnaderna i brottslighet och utsatthet i allmänhet är stora. Det innebär att kommunerna måste anpassa verksamheten utifrån sina lokala förutsättningar för att uppfylla sina skyldigheter. Även andra delar av kommunens verksamhet än socialtjänsten kan erbjuda stöd till brottsoffer. Skolan kan exempelvis spela en viktig roll för brottsutsatta barn. Förutom att identifiera barn som är utsatta, kan de stödja brottsutsatta barn och slussa barnen vidare till andra stödresurser. Även kommunala verksamheter som elevhälsa och ungdomsmottagningar kan på olika sätt ge stöd till barn och unga som har utsatts för brott, se även [sidan 48](#) om hälso- och sjukvård. I följande avsnitt beskrivs ett antal andra stödjande insatser mer ingående. Det rör barnahus, skyddat boende samt centrum för unga brottsutsatta.

Kommunen har även en viktig funktion inom samhällets krisberedskap som ska aktiveras vid extraordinära händelser som avviker från det normala och kräver skyndsamma insatser (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap 2021). I kommunernas beredskap ingår ofta att ge krisstöd i form av psykisk och social omsorg, ibland i samverkan med andra samhällsaktörer. Ett exempel är de grupper för psykiskt och socialt omhändertagande, Posom, som finns i vissa kommuner (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap 2022). Vissa kommuner aktiverar även sitt krisstöd vid större trafikolyckor eller andra våldsamma händelser. Att kommuner måste bedriva krisstöd är inte reglerat i lag, förutom det övergripande ansvaret att ge människor i kommunen det stöd och den hjälp som de behöver.

Stöd till våldsutsatta kvinnor och barn

Inom socialtjänstens brottsofferstödjande uppdrag prioriteras framför allt brott mot kvinnor och barn. Kvinnor som är eller har varit utsatta för våld i nära relation är en grupp vars behov av stöd och hjälp som socialnämnden särskilt ska beakta enligt 5 kap. 11 § socialtjänstlagen. Stöd till barn utsatta för brott omnämns också i samma paragraf, liksom barn som har bevittnat våld i nära relation, det vill säga barnfridsbrott. Därtill finns Socialstyrelsens

föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (HSLF-FS 2022:39). Inom kommunernas arbete med våld i nära relationer har Socialstyrelsen tagit fram kvalitetsmått som kommunerna själva kan följa i öppna jämförelser (Socialstyrelsen 2023c). Något liknande finns inte för kommunernas generella arbete med stöd till brottsoffer.

Inspektionen för vård och omsorg, IVO, ansvarar för tillsynen av socialtjänsten och granskar om kommunerna följer de lagar och regler som finns. I ett regeringsuppdrag som rapporterades i april år 2024 (IVO 2024) framgår att 69 procent av socialnämnderna inte uppfyller samtliga krav i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer. Det saknas bland annat rutiner för att upptäcka personer som är

våldsutsatta eller barn som har bevittnat våld. IVO lyfter även fram problemet med att kommuner inte alltid verkställer beslut om insatser för personer som utsatts för våld i nära relation eller som har bevittnat våld.

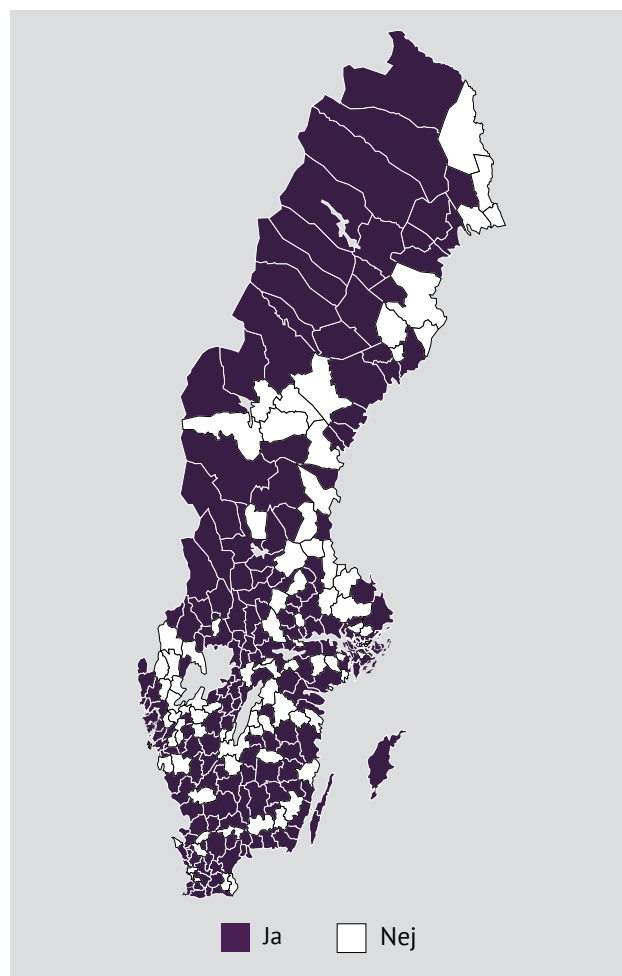
I betänkandet Ut ur utsatthet (SOU 2023:97) identifieras brister i kommuners stöd till barn och vuxna som utnyttjats för sexuella ändamål. Målgrupperna innefattas inte nödvändigtvis i kommuners arbete mot mäns våld mot kvinnor och finns bara omnämnda i en tredjedel av kommunernas handlingsplaner. Det är vanligare att större kommuner kan erbjuda särskilda insatser till målgrupperna, ofta i form av specialiserade verksamheter. Utredningen föreslår därför ett tillägg i socialtjänstlagen där socialnämndens ansvar förtydligas.

Enkätundersökning

Brottsoffermyndigheten har genom en enkät till Sveriges samtliga kommuner och Stockholms stadsdelar undersökt kommunernas stöd till brottsoffer. Frågorna i enkäten var av kartläggande karaktär och omfattade bland annat information, riktade stödinsatser och kommunernas kvalitetsarbete. Enkäten bestod av åtta huvudfrågor med elva eventuella följdfrågor beroende på tidigare svar.

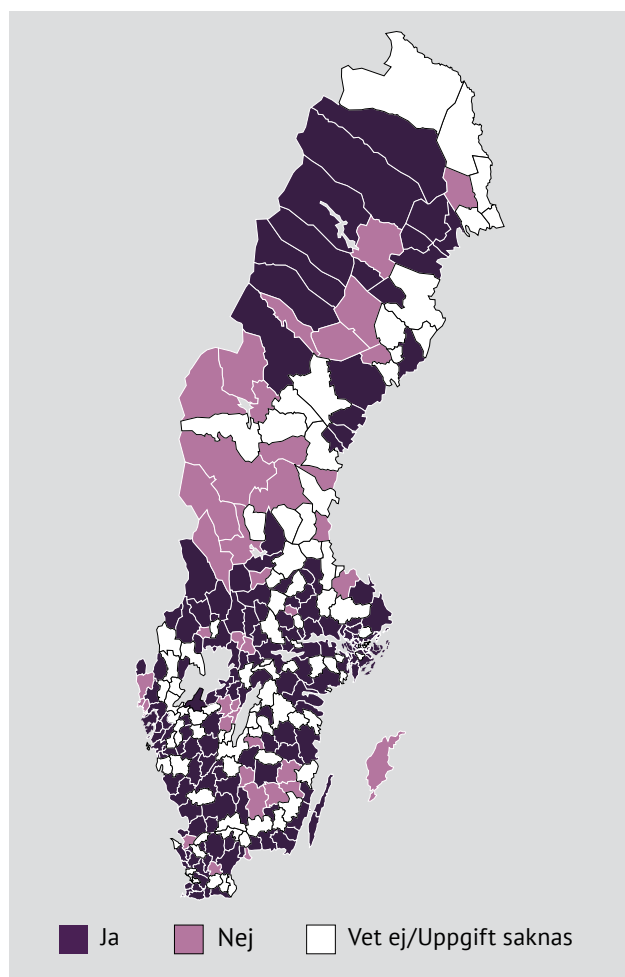
Enkäten besvarades av 204 kommuner, 70,5 procent, och fem stadsdelsförvaltningar, 45 procent. De fem stadsdelsförvaltningar i Stockholm som besvarade enkäten var Enskede-Årsta-Vantör, Hässelby-Vällingby, Järva, Skarpnäck och Södermalm. Svarsalternativ på merparten av frågorna var ja/nej/vet ej. I kartbilder och i presentation av kvantitativa resultat från enkäten, representeras Stockholms resultat av det mest frekventa svaret från stadsdelsförvaltningarna. I bearbetning av öppna svarsalternativ har all information omhändertagits.

Karta 3. Kommuner som har svarat på Brottsoffermyndighetens enkät

Källa: Brottsoffermyndigheten, enkät till kommuner.

Karta 4. Kommunen har information på sin webbplats om sitt stöd till brottsutsatta

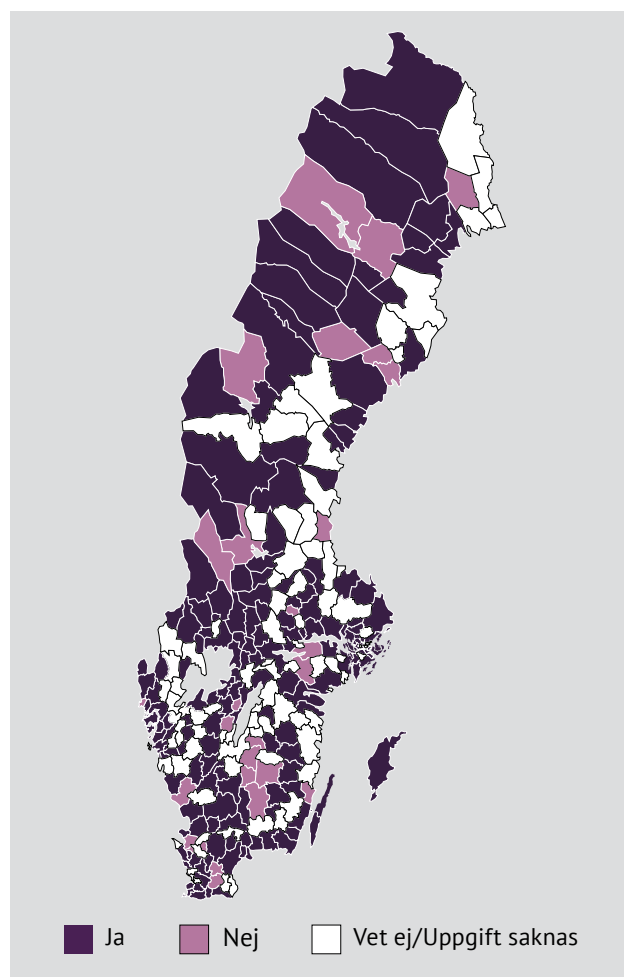
Alternativet Vet ej/Uppgift saknas betyder antingen att kommunerna saknar kännedom eller inte besvarat enkäten. Källa: Brottsoffermyndigheten, enkät till kommuner.

Information till brottsoffer

Information är en viktig del av socialtjänstens stöd till brottsoffer. I Socialstyrelsens handbok om våld i nära relationer (Socialstyrelsen 2023b) lyfts behovet av lättillgänglig information som är anpassad till olika grupper, exempelvis barn i olika åldersgrupper. Information till brottsoffer är även en viktig del i socialtjänstens kontakter med enskilda individer. Socialtjänsten bör informera om hur en polisanmälan görs, om försäkrings- och rättsprocessen, om rätten till målsägandebiträde i vissa fall och om andra organisationers verksamhet för brottsutsatta och närstående (Socialstyrelsen 2012).

I Brottsoffermyndighetens enkät till kommunerna ingår frågor om vilken information som finns

Karta 5. Kommunen hänvisar till brottsofferstödjande aktörer på sin webbplats

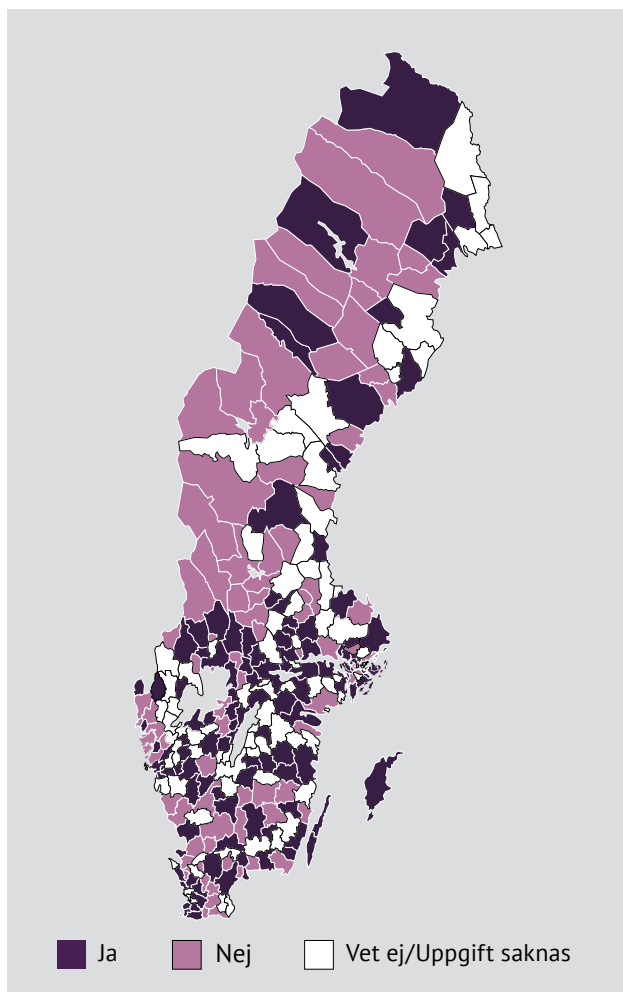

Alternativet Vet ej/Uppgift saknas betyder antingen att kommunerna saknar kännedom eller inte besvarat enkäten. Källa: Brottsoffermyndigheten, enkät till kommuner.

tillgänglig på kommunernas webbplatser. Resultatet visar att 78 procent av kommunerna har information på sin webbplats om vilket stöd som kommunen erbjuder brottsutsatta, se [karta 4](#). Cirka 40 procent av kommunerna ger information om stöd till samtliga brottsoffer, oavsett vilket brott de har utsatts för. Fler kommuner, 60 procent, har riktad information till vissa särskilda målgrupper, exempelvis personer utsatta för våld i nära relationer eller unga brottsutsatta.

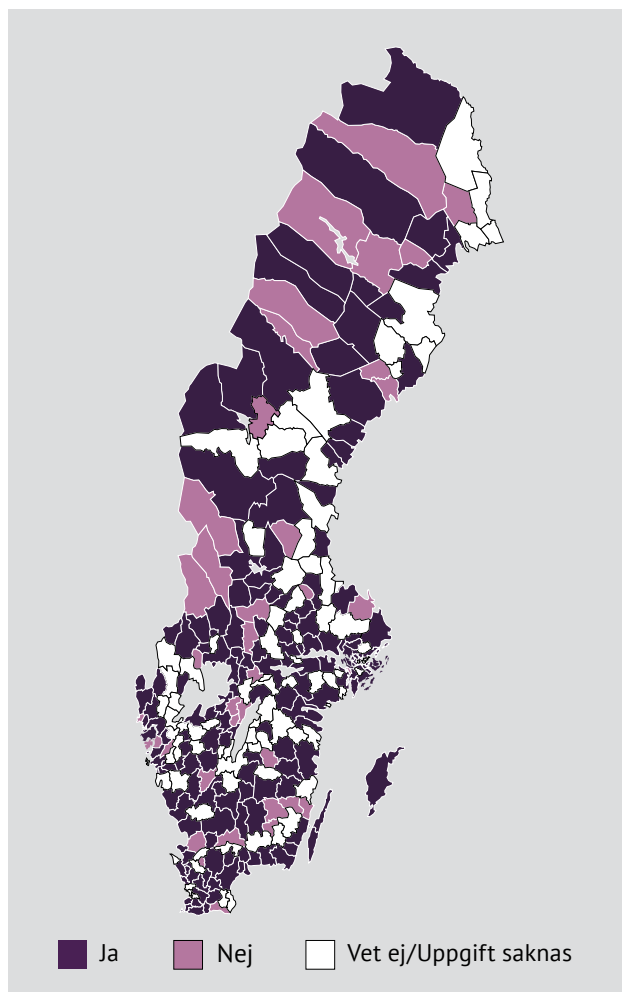
84 procent av kommunerna har hänvisningar till andra brottsofferstödjande aktörer och relevanta myndigheter på sin webbplats, se [karta 5](#). Vanligast är att hänvisa till en brottsofferjour, vilket 71 procent av kommunerna gör. Därefter förekommer ofta hänvisningar till en kvinno- eller tjejjour, 66 procent, och till polisen, 60 procent.

Karta 6. Kommunen erbjuder riktat stöd till personer som utsatts för brott, oavsett brott

Alternativet Vet ej/Uppgift saknas betyder antingen att kommunerna saknar kännedom eller inte besvarat enkäten. Källa: Brottsoffermyndigheten, enkät till kommuner.

Karta 7. Kommunen erbjuder riktat stöd till särskilda målgrupper brottsoffer

Särskilda målgrupper kan exempelvis vara barn eller personer utsatta för våld i nära relationer. Alternativet Vet ej/Uppgift saknas betyder antingen att kommunerna saknar kännedom eller inte besvarat enkäten. Källa: Brottsoffermyndigheten, enkät till kommuner.

Socialtjänstens insatser till brottsoffer

Resultaten av Brottsoffermyndighetens enkätundersökning visar att 59 procent av kommunerna erbjuder riktat stöd till alla brottsoffer, oavsett vilket brott de har utsatts för, se [karta 6](#). 81 procent av kommunerna erbjuder riktat stöd till särskilda målgrupper av brottsoffer, se [karta 7](#). Det är vanligare att kommuner som har 30 000 invånare eller fler har både riktat stöd till alla brottsoffer och till särskilda målgrupper jämfört med mindre kommuner.

I analys av enkätens öppna svar från kommunerna framkommer att de vanligaste stödinsatserna som de erbjuder brottsutsatta, oavsett vilket brott de utsatts för,

är olika former av samtalsstöd och rådgivning. Mindre kommuner med upp till 30 000 invånare tenderar att ha mer generella stödinsatser som är bredare i sin ansats. Det omfattar stödsamtal, information och vägledning, juridisk hjälp och psykologisk rådgivning. Medelstora kommuner med upp till 200 000 invånare har mer målgruppsanpassade insatser som stöd för våldsutsatta och mer specialiserat samarbete med brottsofferjourer. De största kommunerna med över 200 000 invånare har generellt sett fler specifika stödstrukturer som exempelvis Mika-mottagning³,

³ Mottagning för personer med erfarenhet av sexuell exploatering av olika slag samt människohandel för sexuella ändamål.

hbtq-certifierade mottagningar, stöd till personer i prostitution och till personer utsatta för hedersrelaterat våld, även om sådana verksamheter även finns i mindre kommuner.

Möjligheten och behovet av att erbjuda specifika stödinsatser kan sannolikt variera beroende på brottslighet och befolkningens sammansättning vad gäller ålder, kön och etnicitet. Att kommunen erbjuder specifika och målgruppsanpassade stödinsatser kan också bero på kommunens befolkningsmängd och ekonomiska förutsättningar.

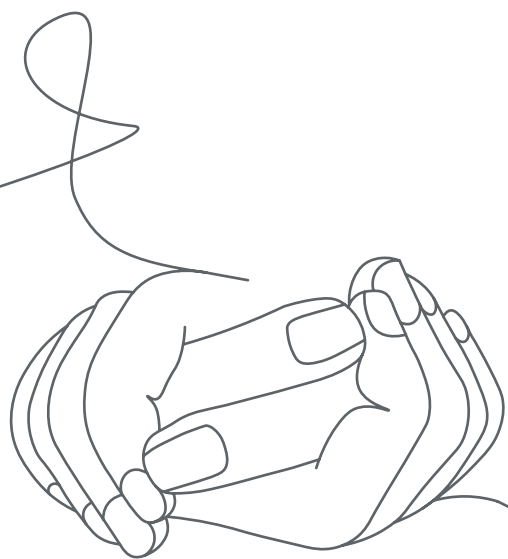
Insatser för personer utsatta för våld

Socialtjänstens insatser till brottsoffer har ett särskilt fokus på området våld i nära relationer och våldsutsatthet. Sveriges Kommuner och Regioner har följt upp socialtjänstens stöd till våldsutsatta vuxna. Uppföljningen visar att de vanligaste insatserna som våldsutsatta vuxna får av socialtjänsten är enskilda stödsamtal, 63 procent, och rådgivning och information, 52 procent. Därefter följer genomgång av säkerhet och praktiskt stöd, 28 respektive 18 procent. 21 procent av de stödsökande fick insatsen skyddat boende, se [sidan 47](#) för mer information om skyddat boende. Resultatet visade även att det är vanligast att den utsatta på egen hand sökt kontakt med socialtjänsten, 59 procent.

Socialtjänsten ger ekonomiskt bistånd till våldsutsatta. Många våldsutsatta personer söker sig till socialtjänsten för att få stöd och hjälp med exempelvis ansökan om ekonomiskt bistånd eller andra stödinsatser, utan att berätta om våldet de blir utsatta för. Att upptäcka våldsutsatthet och stödja de utsatta är ett uppdrag inom verksamheten ekonomiskt bistånd. Bland de som är utsatta för våld i nära relationer är biståndsmottagare överrepresenterade och kvinnor är i majoritet (Socialstyrelsen 2024c).

Ska erbjuda medling till unga

Enligt lagen om medling med anledning av brott (2002:445) och socialtjänstlagen är kommunerna skyldiga att erbjuda medling när brottet har begåtts av någon som är under 21 år. Medling vid brott innebär att gärningspersonen och brottsoffret träffas för att tillsammans med en opartisk medlare tala om brotts handlingen och konsekvenserna av den. Insatsen syftar till att gärningspersonen ska få ökad insikt om brottets konsekvenser och att brottsoffret ska ges möjlighet att bearbeta sina upplevelser. Medlaren är ofta en tjänsteperson inom socialtjänsten (Socialstyrelsen 2020a). Det finns ingen samlad nationell statistik på hur vanligt förekommande medling är.

Stödcentrum för unga brottsutsatta

Omkring femtio kommuner har särskilda stödcentrum för unga brottsutsatta. Dessa centrum erbjuder stöd i form av bland annat stödsamtal, rådgivning, information och praktisk hjälp. Praktisk hjälp kan innebära hjälp att ta kontakt med polisen, försäkringsbolag och åklagare. Även vittnen, anhöriga och närstående kan vända sig till vissa stödcentrum för stöd.

Majoriteten av kommunerna bedriver stödcentrum för unga brottsutsatta på egen hand, medan vissa kommuner i Stockholm samarbetar med andra kommuner. Verksamheten sträcker sig från Malmö i söder till Örnsköldsvik i norr, men det är mest förekommande med stödcentrum i Stockholm och andra storstäder i södra och mellersta Sverige. I norra Sverige och mindre städer finns det sällan stödcentrum för unga brottsoffer.

Vänder sig till unga i olika åldrar

Det första stödcentrumet för unga brottsoffer startades år 1999 i Stockholm. Verksamheten initierades på grund av ett ökat antal personrån,

där många av de utsatta var ungdomar. Syftet med det första centrumet var att ge stöd och råd till ungdomar som blivit utsatta för brott i offentliga miljöer (Socialstyrelsen 2005). I samarbete med polisen startade sedan andra kommuner stödcentrum för unga brottsoffer, bland annat med hjälp av startbidrag från Brottsofferfonden. I dag erbjuder de flesta stödcentrum stöd oavsett vilket brott det handlar om.

Det kan däremot skilja sig åt vilka åldersgrupper som kommunerna tar emot. Vanligast är att stödcentrumen är öppna för brottsutsatta upp till 20 år. Vissa stödcentrum har dock en övre åldersgräns på 17 år medan andra har en gräns på 25 år.

Stödcentrumen erbjuder både stöd i fysisk miljö och digitalt via telefon, e-post eller chatt. De som arbetar på stödcentrumen har speciell kompetens för att kunna stödja brottsutsatta. Vilken utbildning och befattning personalen har skiljer sig däremot mellan kommunerna. På de olika stödcentrumen arbetar exempelvis socionomer, beteendevetare och ungdomsbehandlare. ■

Samverkan med andra aktörer

Socialtjänsten samverkar i störst utsträckning med andra delar av den egna verksamheten i ärenden som rör våldsutsatta vuxna. I en undersökning som Sveriges Kommuner och Regioner har genomfört framgår det att samverkan sker i ungefär hälften av ärendena (Sveriges Kommuner och Regioner 2024). Drygt 70 procent av dessa ärenden rörde samverkan med andra verksamheter inom socialtjänsten. Näst vanligast var samverkan med kvinnojour eller polis, som angavs som registrerade samverkanspartners i cirka en femtedel av samverkansärendena.

Boverkets Bostadsmarknadsenkät 2023 visar att 165 kommuner, 57 procent, samverkar med andra kommuner inom det egna länet när det gäller personer

som utsatts för våld av närstående och som på grund av hotbild behöver flytta till en annan kommun. 101 kommuner svarar att de även har ett sådant samarbete som sträcker sig utanför det egna länet. Var fjärde kommun anger att de inte har någon sådan samverkan. De kommuner som inte uppger att de samverkar är främst mindre kommuner med färre än 25 000 invånare, men även vissa storstadskommuner uppger att de inte samverkar. Bostadsbrist och avsaknad av formaliserat samarbete är några av orsakerna till detta.

Inom brottsofferområdet är barnahus en vanligare form av samverkan mellan socialtjänsten och andra aktörer när ärenden rör barn, se [sidan 45](#) för mer information.

Samverkan med civila aktörer

Mycket av det stöd som samhället erbjuder brottsutsatta tillhandahålls i praktiken av civilsamhället. Organisationer i civilsamhället utför socialtjänstinsatser enligt socialtjänstlagen och dessa insatser regleras i lag med krav på dokumentation och uppföljning. Merparten av kommunerna har samarbete med både brottsofferjourer och kvinno- och tjejjourer. Se [sidan 58](#) om civilsamhället och [sidan 47](#) om skyddade boenden.

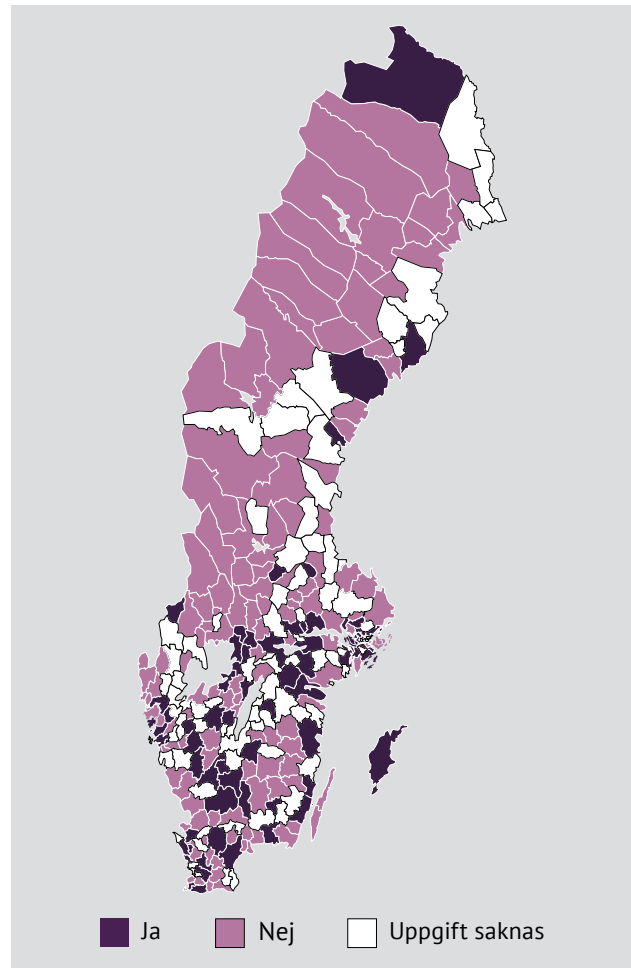
Ibland upprättar kommuner och civilsamhällets organisationer samverkansavtal eller idéburet offentligt partnerskap, IOP, mellan varandra. Det senare är en samverkansmodell som är ett mellanting mellan att ge bidrag och att upphandla en tjänst från en civil aktör (Sveriges Kommuner och Regioner 2018). Tanken med IOP är att idéburna aktörer kan medverka till att utföra offentligt finansierade välfärdstjänster, och kommuner och statliga myndigheter kan dra nytta av aktörernas kompetens, erfarenhet och andra resurser. IOP måste samtidigt vara förenligt med upphandlings- och statsstödsreglerna. Inom brottsofferområdet är det möjligt för en kommun och en lokal brottsofferjour att ingå ett IOP-avtal för att ge stöd till brottsoffer i form av bland annat samtalsstöd, rådgivning och praktiskt stöd i kontakter med myndigheter. Se [sidan 58](#) om mer information om kommuners samarbete med brottsofferjourer.

Tillgång till anställd med ansvar för brottsoffer

Brottsoffermyndigheten har i enkäten till kommunerna undersökt hur vanligt det är att ha någon anställd med ett specifikt ansvar för brottsoffer, som samordnare eller lots. En av tre kommuner har minst en anställd med ansvar för stöd till antingen alla brottsoffer eller till specifika brottsoffergrupper, se [karta 8](#). Enbart fem procent av kommunerna har någon anställd som ansvarar för stöd till samtliga brottsoffer. 30 procent har en anställd med ansvar för stöd till specifika målgrupper av brottsoffer, framför allt barn och personer utsatta för våld i nära relationer.

Det är mindre vanligt att små kommuner med upp till 30 000 invånare har någon anställd med ansvar för brottsoffer.

Karta 8. Kommunen har någon anställd med specifikt ansvar för stöd till brottsoffer

Exempelvis en samordnare eller lots. Redovisningen gör ingen skillnad på om den anställda har specifikt ansvar för samtliga brottsoffer eller till vissa målgrupper. Källa: Brottsbarnmyndigheten, enkät till kommuner.

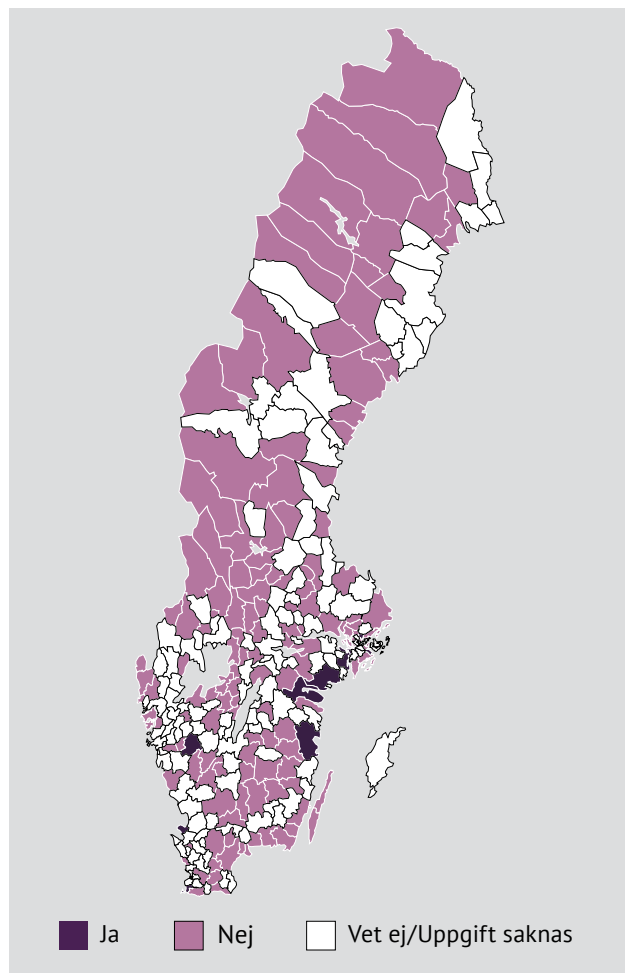
Uppföljning av verksamheten och kunskap om brottsoffer i organisationen

Det är svårt att få en överblick över det stöd som Sveriges kommuner ger till brottsoffer. Socialstyrelsen påpekade år 2020 att kunskapen om socialtjänstens brottsofferstöd är för bristfällig för att myndigheten skulle kunna lämna förslag på mått eller indikatorer för att följa upp tillgången (Socialstyrelsen 2020b). Enligt utredningen Framtidens socialtjänst saknas internationell officiell statistik för socialtjänsten (SOU 2020:47). Socialstyrelsen samlar in mängdstatistik om brottsoffer. Undersökningar visar att närmare hälften av socialtjänstens totala insatser för brottsoffer genomförs utan behovsprövning. Det saknas därför statistik på hur många som får insatser och det är svårt att få en heltäckande bild av vilka insatser brottsoffer får (SOU 2020:47).

I Socialstyrelsens öppna jämförelser finns information om kommunernas systematiska uppföljning av verksamhetsområdet våld i nära relationer. Under det senaste året har 20 procent av kommunerna följt upp arbetet med våld i nära relationer, se [karta 9](#) (Socialstyrelsen 2023c). I Brottsoffermyndighetens kommunenkät ställdes en fråga om uppföljning av arbetet med stöd och insatser till enskilda brottsoffer, exklusive personer utsatta för våld i nära relation⁴. Enbart sex procent av kommunerna uppgav att de på ett systematiskt sätt följt upp arbetet under de senaste fem åren, se [karta 10](#).

4 Frågan löd: Har kommunen under de senaste fem åren genomfört individbaserad systematisk uppföljning av det stöd och/eller insatser som ges till enskilda brottsoffer (utöver våld i nära relation)?

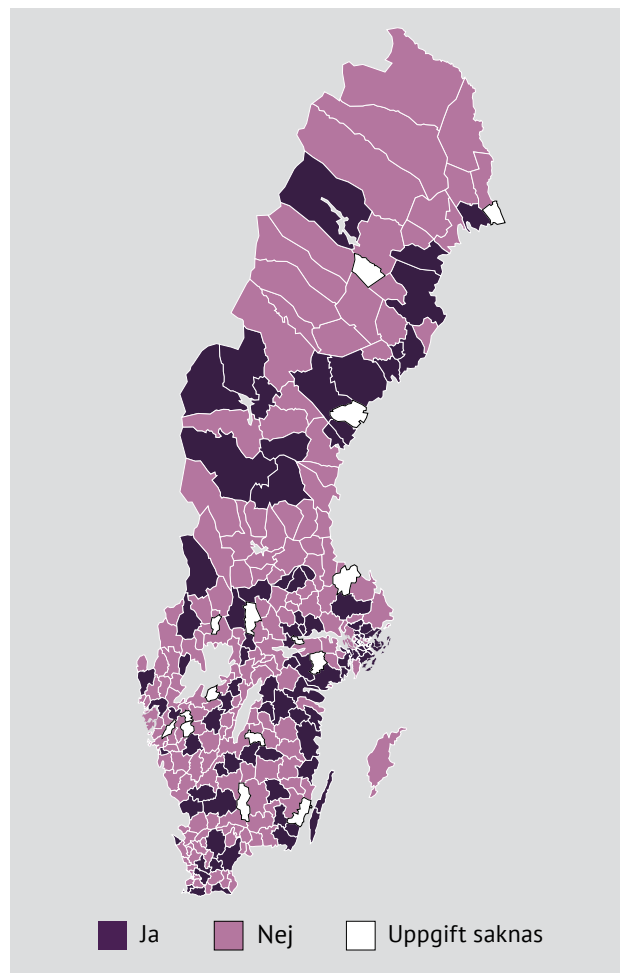
Karta 9. Kommunen har genomfört systematisk uppföljning av verksamhetens stöd till brottsoffer, exklusive personer utsatta för våld i nära relationer

Kommuner som under de senaste fem åren har genomfört individbaserad systematisk uppföljning av det stöd och/eller insatser som ges till enskilda brottsoffer (utöver våld i nära relation). Alternativet Vet ej/Uppgift saknas betyder antingen att kommunerna saknar kännedom eller inte besvarat enkäten. Källa: Brottsövermyndigheten, enkät till kommuner.

Några utmaningar med att följa upp arbetet med brottsutsatthet inom kommunerna handlar om tillgång till data samt verksamhetens komplexitet och organisering. Det finns exempelvis ingen samlad nationell statistik om våldsutsatta vuxna som söker stöd och skydd hos socialtjänsten. Det saknas uppgifter om antalet stödsökande, vilken typ av insatser de får och vilket resultat insatserna ger på gruppnivå. I Sveriges Kommuner och Regioners projekt SU-kvinnofrid har 47 kommuner följt upp socialtjänstens stöd till våldsutsatta på individnivå

Karta 10. Kommunen har genomfört systematisk uppföljning av verksamhetens stöd till personer utsatta för våld i nära relationer

Kommuner som genomfört individbaserad systematisk uppföljning av verksamhetens stöd och/eller insatser till enskilda utsatta för våld i nära relationer under det senaste året. Stockholm och Göteborgs resultat motsvarar det mest frekventa svaret från städernas stadsdelar. Källa: Socialstyrelsen, Öppna jämförelser 2023 – våld i nära relationer.

i ett försök att bidra till att förbättra uppföljningen (Sveriges Kommuner och Regioner 2024). Avsaknaden av en samlad nationell statistik förklaras av att det finns utmaningar med uppföljningar på gruppnivå på grund av verksamhetssystemens utformning, juridiska hinder och komplexiteten i socialt arbete. Ytterligare en förklaring är resursbrist och tid för uppföljningsarbete. Några resultat från projektets uppföljning visar att 85 procent av de som söker stöd får en insats och drygt var femte våldsutsatt får skyddat boende och praktiskt stöd. Insatserna har stor betydelse för de

stödsökande vad gäller deras våldsutsatthet. Sex av tio uppger att socialtjänstens insatser haft stor eller helt avgörande betydelse i brukarundersökningar (Sveriges Kommuner och Regioner 2024).

Personalens kunskap om brottsutsatthet

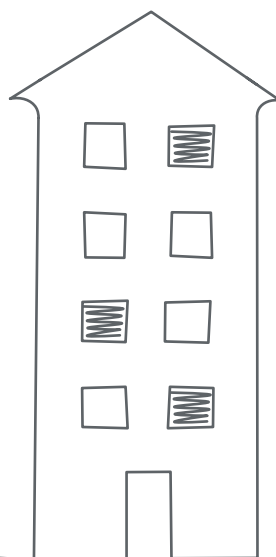
Enligt 3 kap. 3 § socialtjänstlagen ska anställda ha lämplig utbildning och erfarenhet för att kunna utföra uppgifter inom socialtjänstens områden. Tillgången till utbildad personal med kunskap om brottsofferfrågor spelar roll för möjligheten att erbjuda riktade stödinsatser. Mindre kommuner kan ha svårare att rekrytera personal inom socialtjänsten jämfört med större kommuner. Små kommuner kan dessutom ha mindre ekonomiskt utrymme för att fortbilda den befintliga personalen.

I Brottsoffermyndighetens enkät uppger 15 procent av kommunerna att det har genomförts en generell fortbildning⁵ om brottsutsatthet för handläggare

⁵ Exklusive fortbildning som enbart rör särskild brottsutsatthet, som våld i nära relation.

under det senaste året. Riktad utbildning om särskild brottsutsatthet är sannolikt något vanligare förekommande. Drygt hälften av kommunerna har exempelvis utbildat personal om sexuell exploatering av barn och vuxna under de senaste två åren (SOU 2023:97).

I Socialstyrelsens riktlinjer och allmänna råd om våld i nära relationer framgår att personal som arbetar med handläggning, uppföljning samt genomför insatser enligt socialtjänstlagen bör ha kunskap om våld i nära relationer. Kunskapen bör användas för att uppmärksamma att någon är utsatt och i särskilda verksamheter omsättas i det praktiska arbetet. I Socialstyrelsens handbok angående våld i nära relationer (Socialstyrelsen 2023b) framgår också ytterligare exempel på kunskap som kan behövas för att identifiera våldsutsatthet och för att ge stöd, som exempelvis hur uppbrottsprocessen från en våldsutövande partner kan komma till uttryck och hur skyddade personuppgifter ska hanteras.

Barnahus

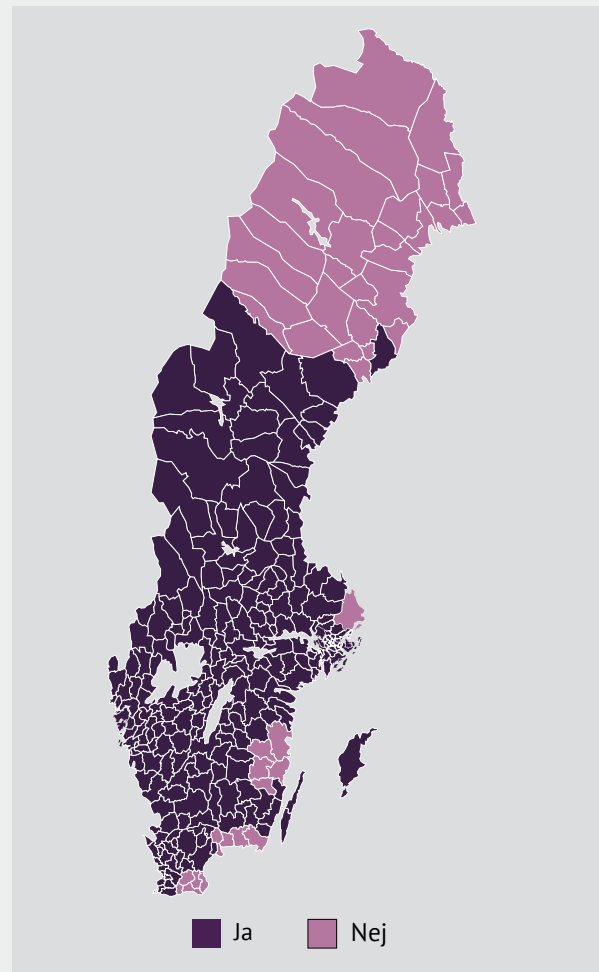
När ett barn misstänks vara eller ha varit utsatt för ett allvarligt brott, kan barnet under utredningsprocessen höras på ett så kallat barnahus. Barnahus ska vara en trygg, barnvänlig plats samt en samverkansyta för de aktörer och myndigheter som är involverade i processen runt det utsatta barnet. I utredningen En uppväxt fri från våld från år 2022 (SOU 2022:70) föreslås att barnahusverksamheter ska finnas i hela Sverige och utvecklas.

Samverkan för att tillgodose rättigheter och behov

En misstanke om att ett barn utsatts för brott aktualiserar ansvar och parallella processer hos aktörer som polis, socialtjänst, hälso- och sjukvård och åklagare. Det är viktigt att aktörerna samverkar för att barn ska få sina rättigheter och behov tillgodosedda. För att få kalla samverkan för barnahus krävs ett samverkansavtal och en verksamhetslokal som lever upp till kriterierna i befintliga riktlinjer. År 2008 togs nationella riktlinjer fram av dåvarande Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen och Rättsmedicinalverket på uppdrag av regeringen (Linköpings universitet 2019). Under barnförhöret kan samverkande aktörer höra barnets berättelse via video i ett intilliggande medhörningsrum på barnhuset och barnet slussas därför inte runt mellan olika myndigheter.

Framväxten av barnahus har varit snabb i Sverige sedan de första försöksverksamheterna år 2006. Barnahus finns i dag i stora delar av Sverige och ofta har ett barnahus samverkansavtal med flera kommuner. Alla kommuner har inte ett samverkansavtal med ett barnahus. Täckningsgraden över landet är cirka 85 procent, se [karta 11](#). Det är främst kommuner i norra Norrland och delar av Götaland som saknar avtal.

Karta 11. Kommunen har samverkansavtal med barnahus

Källa: Barnafriid – nationellt centrum för kunskap om våld mot barn.

Stora skillnader i kompetens och arbetssätt

Barnafriid – nationellt centrum för kunskap om våld mot barn, vid Linköpings universitet, utvärderade barnahusverksamheterna i Sverige år 2019. Utvärderingen visade att det inte finns en likvärdig service kring tillgänglighet samt stora skillnader i ►

resurser och bemanning mellan barnahus i Sverige (Linköpings universitet 2019).

Utredningen En uppväxt fri från våld (SOU 2022:70) uppmärksammade att de gemensamma nationella riktlinjerna kring barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för landets barnahus inte efterlevs. Personalen på barnahus efterfrågar en nationell organisation eller tvingande lagstiftning för att ge en god och likvärdig service till brottsutsatta barn. Det saknas också nationellt stöd för hur verksamheterna ska vara bemannade och vilka uppgifter som ska utföras av barnahus. Utöver lokala samverkansavtal och de gemensamma nationella riktlinjerna finns ett behov av tvingande bestämmelser för alla samverkande parter.

På barnahus hålls samråd som är ett forum där samverkande aktörer tillsammans kan planera för den fortsatta handläggningen av det aktuella ärendet. En fördel med samråd är att barnet inte upprepade gånger behöver berätta om det som hänt. Det ger också aktörerna en förståelse om deras olika ansvarsområden och arbetssätt. Det finns dock skillnader mellan barnahus angående vilka aktörer som deltar i samråden. Det är främst representation av medicinsk och psykologisk kompetens som saknas vid vissa samråd (Linköpings universitet 2019).

Inom verksamheten finns även rum för läkarundersökning i syfte att till exempel utfärda rättsintyg. På ungefär hälften av barnahusen fanns år 2019 rum där socialtjänsten eller barn- och ungdomspsykiatrien vid behov kunde genomföra stödjande samtal i form av krisstöd (Linköpings universitet 2019). Resten av barnahusen gav inte krisstöd på plats men det var möjligt att få stöd via kommunen i anslutning till den första insatsen. I krisstödet ingår även att göra en bedömning av barnet och barnets eventuella syskons behov av ytterligare stöd och behandling. Utredningen från

år 2022 (SOU 2022:70) poängterar att tillgången till stöd och behandling på barnahus som rör barnens psykiska hälsa behöver utvecklas.

Rätt till information

Barn som ska höras på barnahus har rätt till anpassad information om vart hen ska åka och vad som kommer att ske på plats. Efter förhöret bör de berörda aktörerna komma överens om vilken information som barnet kan ta del av och vem av aktörerna som ska lämna informationen.

Sveriges barnahus har en bred målgrupp

I Sverige omfattar barnahusens verksamhet barn som misstänks vara utsatta för ett allvarligt brott som är riktat mot barnets liv, hälsa, frihet eller frid enligt 3–4 kap. brottsbalken, medan verksamheten i många andra länder enbart riktas mot barn utsatta för sexualbrott.

Vissa barn hanteras inte inom ramen för barnahus i Sverige i praktiken trots att de tillhör målgruppen (SOU 2023:97). Det kan bero på skillnader i hur ärendena handläggs inom polisen och på vilken enhet inom myndigheten som barnet utreds. Det finns också andra grupper som inte utreds på barnahus, som de barn där övergreppet inte anmälts till socialtjänsten och barn utsatta för hedersrelaterat våld (Linköpings universitet 2019).

Behov av en samordnande aktör

Idag saknas det en samordnande aktör som kan ge stöd, ansvara för samordning och följa upp arbetet vid barnahusen i Sverige (SOU 2022:70). Det finns förhoppningar att en sådan aktör skulle ge förutsättningar för förbättrad kvalitet, ökad effektivitet och ökad likvärdighet över landet. I utredningen En uppväxt fri från våld (SOU 2022:70) föreslås att Brottsoffermyndigheten ska få ett sådant uppdrag. ■

Insatsen skyddat boende

Personer utsatta för hot och våld eller andra former av övergrepp kan behöva plats på ett skyddat boende. Det är ett tillfälligt boende bemannat med utbildad personal som kan ge stöd och hjälp. Skyddat boende är en av de insatser som kommunen kan erbjuda och det är framför allt kvinnor som är i behov av ett tillfälligt boende. Det är även vanligt att barn följer med sin förälder till boendet. Barnen har sällan fått insatsen själva, men regeringen har föreslagit en förändring i socialtjänstlagen där skyddat boende föreslås bli en ny boendeinsats även för barn (prop. 2023/24:31).

Merparten av skyddade boenden erbjuder stöd och rådgivning till de personer som är placerade. Stödinsatserna kan exempelvis vara individuella stödsamtal, stödperson vid bland annat rättegång och stöd i kontakter med myndigheter och andra aktörer.

Fler placeringar

Socialstyrelsen har visat på en ökning av antal placeringar på skyddat boende från år 2012 till år 2019 (Socialstyrelsen 2020c). Under en tolv månadersperiod från augusti 2018 till juli 2019 bodde cirka 6 500 vuxna och 6 200 barn minst en natt på ett skyddat boende. Det är en ökning med nästan 40 procent för vuxna och 95 procent för barn jämfört med den föregående mätningen från år 2012.

I Länsstyrelsernas kartläggning Till stadigvarande boende från år 2022 var kommunernas bedömning generellt att tillgången till skyddat boende är god. Ett flertal kommuner angav att de försöker hitta boenden som är anpassade utifrån individens behov. Det kan exempelvis innebära att den riskbedömning som kommunen ska göra, indikerar att den utsatta behöver ett boende utanför den egna kommunen för att skapa säkerhet för individen. Samtidigt finns det vissa grupper som det är svårare att hitta anpassade boenden för. Bland annat uppger knappt två tredjedelar av de skyddade boendena att de

kan ta emot personer med fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar (Socialstyrelsen 2020c).

Kvaliteten på skyddade boenden

Skyddade boenden drivs i olika former. Kommunerna kan själva driva boenden men det är vanligt att de drivs av privata aktörer och ideella föreningar, främst kvinnojourer, se [sidan 62](#) för mer information. Det har skett en ökning av boenden under det senaste decenniet, framför allt på grund av att fler privata aktörer har startat skyddade boenden. En utmaning med det ökande antalet nya boenden är att flera kommuner upplever att det är svårt att veta om verksamheterna upprätthåller en bra kvalitet (Länsstyrelserna 2022). Sedan den 1 april 2024 krävs det ett tillstånd från IVO för att bedriva skyddat boende i privat och ideell regi enligt 7 kap. 1 § socialtjänstlagen. Förutom att det säkerställer boendets kvalitet innebär det att alla boenden med tillstånd kommer att finnas i det omsorgsregister som IVO förvaltar. Kommunerna kan även använda andra sorters tillfälliga boenden som ett komplement till skyddade boenden beroende på vad som är lämpligt utifrån individens behov, som jourlägenheter och andra anpassade boenden (Socialstyrelsen 2023b).

Stadigvarande boende är en utmaning

Ett större problem kommunerna har är att kunna stötta personer med att ordna stadigvarande boenden efter en placering på skyddat boende (Länsstyrelserna 2022). Många gånger är det förklaringen till att kvinnor och barn stannar längre på det skyddade boendet än de har behov av. Det påverkar i sin tur möjligheten till placering på skyddat boende för nya personer med stödbehov. Anledningen är att det finns ett underskott på bostäder i många kommuner och bostadsmarknaden påverkar kommunernas möjligheter att hjälpa personer med en mer permanent boendelösning. ■

Hälso- och sjukvården

Brottsoffer kan söka stöd och hjälp från alla verksamheter inom hälso- och sjukvården. Vissa brottsoffer behöver ett akut omhändertagande på grund av fysiska skador medan exempelvis de flesta utsatta för våld i nära relation söker vård för mer icke-akuta besvär som sömnsvårigheter och smärta i mage eller huvud (Sveriges Kommuner och Regioner 2021). Personal inom hälso- och sjukvård är ofta de första som möter brottsoffer, inte minst de personer som är utsatta för våld av närstående. Förutom vård och behandling, har personalen en viktig uppgift att identifiera brottsutsatthet och ge den brottsutsatta information.

Enligt 3 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) ska hälso- och sjukvården se till att hela befolkningen får vård på lika villkor och förebygga ohälsa. Hälso- och sjukvården samt tandvården har ett ansvar att bedriva en vård av god kvalitet. Hälso- och sjukvård bedrivs främst av landets 21 regioner, men även kommunerna och privata aktörer är vårdgivare eller utförare av hälso- och sjukvård.

Hälso- och sjukvården har enligt 6 kap. 5 § patientsäkerhetslagen (2010:659) ansvar för att barn som är utsatta för våld eller andra övergrepp av en förälder eller annan vuxen de bor tillsammans med får information, råd och stöd. Det gäller även barn som har en närstående som är utsatt för våld. Hälso- och sjukvården ska se till att barnet får information, råd och stöd utifrån det behov som barnet har. Enligt 5 kap. 8 § hälso- och sjukvårdslagen ska hälso- och sjukvården även på socialnämndens initiativ samverka med andra aktörer om barn far illa eller riskerar att fara illa.

Under år 2022 började Socialstyrelsens nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer att gälla (HSLF-FS 2022:39). Där förtydligades hälso- och sjukvårdens samt tandvårdens ansvar angående de personer som utsätts för eller bevittnar våld i nära relation. Föreskrifterna inkluderar även de som är utsatta för våld inom en hederskontext samt vid prostitution och människohandel. Föreskrifterna omfattar åtgärder som verksamheterna ska vidta för att stötta och hjälpa utsatta personer.

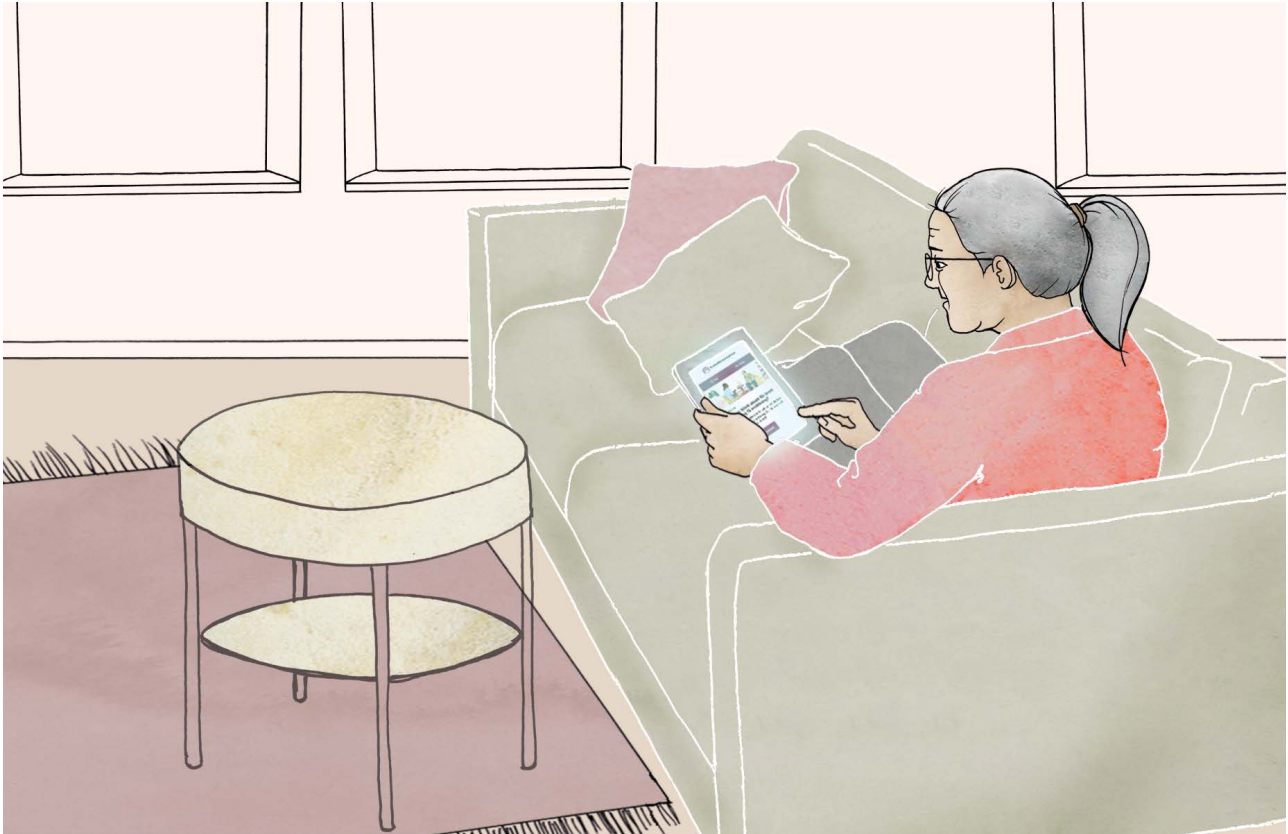
Om en brottsutsatt eller någon annan behöver omedelbar vård ska regionen erbjuda det, oavsett var personen är bosatt, enligt 8 kap. 4 § hälso- och sjukvårdslagen. Det gäller såväl svenska medborgare som tillhör en annan region som personer av annan nationalitet. Det finns olika bestämmelser angående olika gruppers tillgång till hälso- och sjukvård i Sverige. Personer som är försäkrade i andra EU/EES-länder och Schweiz har vid tillfällig vistelse i Sverige rätt till nödvändig vård. De behöver inte avbryta sin vistelse och återvända till sitt hemland av medicinska skäl.

Regionerna är även skyldiga att erbjuda viss hälso- och sjukvård för asylsökande och personer som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd. Det följer av lagen om hälso- och sjukvård till vissa utlänningsar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd (2013:407) och lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. (2008:344). Personer under 18 år ska erbjudas hälso- och sjukvård i samma omfattning som barn och ungdomar bosatta inom regionen. Personer som fyllt 18 år ska erbjudas omedelbar hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen och omedelbar tandvård enligt tandvårdslagen (1985:125). Gruppen personer som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd omfattar bland annat personer som är utsatta för människohandel för sexuella ändamål.

Information till brottsoffer via webbplatser

Förutom hjälp vid en direkt kontakt med hälso- och sjukvården finns information till brottsoffer på många regioners hemsidor, på webbplatser som regioner driver i samverkan med andra aktörer och på webbplatsen 1177. På 1177 finns information och råd till de som utsatts för våld, övergrepp och sexuella trakasserier. Där finns också information, råd och hänvisning vidare för de som varit med om en allvarlig händelse.

Samtliga regioner i landet finansierar webbplatsen UMO.se som vänder sig till barn och unga mellan 13 och 25 år. På webbplatsen finns information inom flera olika områden som fysisk och psykisk hälsa,

relationer och droger. Där finns även information om våld och kränkningar inklusive hedersrelaterat våld och människohandel. Det finns också viss information om var ungdomar kan vända sig om de har utsatts för brott och vilket stöd som finns. Youmo.se är en webbplats där delar av informationen från UMO.se finns på andra språk.

Ska identifiera brottsutsatthet

För att samhället ska kunna ge brottsoffer adekvat stöd är det viktigt att upptäcka vem som är utsatt. Ibland vet personen inte om att det som hen är utsatt för är ett brott förrän den får prata med någon annan.

Det kan vara svårt att veta vem som är utsatt för våld eller övergrepp utan att patienten tillfrågas. Vid misstanke om att en vuxen person är våldsutsatt ska personal inom hälso- och sjukvården i enrum fråga om orsaken till symtomen eller tecknen, enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer. Det är vanligast att hälso- och sjukvården ställer frågor om våldsutsatthet om de får en misstanke om att något sådant kan föreligga (Socialstyrelsen 2018a). I flera regioner finns det däremot fastställda riktlinjer att i vissa verksamheter

ställa frågor om våldsutsatthet på rutin. Det rör bland annat smärt- och rehabiliteringsmottagningar och ungdomsmottagningar där forskning och erfarenheter indikerar att en större andel patienter är utsatta för våld än i andra verksamheter. Riktlinjerna implementeras dock i mycket varierande utsträckning (Sveriges Kommuner och Regioner 2021). I en undersökning från år 2018 (Socialstyrelsen 2018a) var det främst inom mödrahälsovården, 69 procent, och vuxenpsykiatri, 40 procent, som frågor ställdes rutinmässigt. Det förekom även i andra verksamheter, men dock i längre grad⁶.

I Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2022–2023 identifieras brister angående hälso- och sjukvårdens förmåga att uppmärksamma våldsutsatthet (Socialstyrelsen 2024a). Hälso- och sjukvården var den samhällsaktör som de flesta brottsoffren i rapporten hade haft kontakt med året före. Vården hade i vissa fall missat att personerna var brottsutsatta, trots riskfaktorer för våldsutsatthet.

⁶ Personal inom mödrahälsovården, barn- och ungdomspsykiatri samt vuxenpsykiatri fick år 2014 rekommendationer från Socialstyrelsen att ställa frågor om våldsutsatthet.

Det har även signalerats att vården missar personers utsatthet i prostitution eller sexuell exploatering då hälso- och sjukvårdspersonalen inte ställer frågor om det (SOU 2023:97).

Exempel

Verksamheter med arbetssätt för att identifiera brottsutsatthet

Inom folktandvården i Region Norrbotten ställer personalen frågor till patienter vid misstanke eller indikation om våldsutsatthet. Alla anställda inom folktandvården i Region Norrbotten har fått utbildning om våld och våldsutsatta. Det finns rutiner för hur och när frågor om våld ska ställas och en handlingsplan vid upptäckt av våld. Information om rutiner angående våldsutsatthet ingår i introduktionsutbildningen för nyanställda. Folktandvården bedömer att den skulle nå fler våldsutsatta om de regelbundet skulle ställa frågan även om det inte finns en misstanke om våld.

Om en vuxen våldsutsatt patient lämnar sitt godkännande och våldet är akut, samverkar folktandvården med polis och sjukvård. Verksamheten samverkar alltid med socialtjänsten om det rör ett barn eller om barn finns i patientens familj. Den vuxna patienten får även kontaktuppgifter till kvinnojour eller kvinnofridslinjen (SOU 2023:10).

Informationen ska anpassas efter individuella behov

Den som söker vård ska få relevant information av hälso- och sjukvårdspersonal enligt 3 kap. patientlagen (2014:821). Informationen ska anpassas efter individ och situation, som ålder, individuella förutsättningar och språklig bakgrund. Det kan exempelvis vara aktuellt att använda tolk i de fall patienten inte behärskar svenska fullt ut eller för personer med hörselnedsättning. Förutom information om hälso-tillstånd, vård och behandling kan informationen exempelvis innefatta hur uppgifter dokumenteras och

vad patienten vid behov kan göra för att motsätta sig att uppgifterna blir tillgängliga via direktåtkomst av andra vårdgivare och omsorgsgivare.

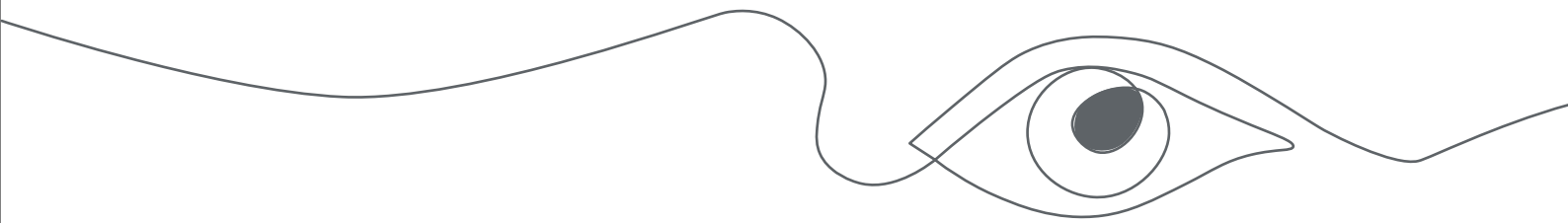
Hälso- och sjukvården har även ansvar för att lämna information i särskilda situationer. Om en patient som är farlig för någon annans personliga säkerhet lämnar eller avser att lämna sjukhuset ska verksamhetschefen omedelbart underrätta en närstående till patienten enligt 4 kap. 3 § hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80). Om det är en särskild persons säkerhet som äventyras genom att patienten lämnar sjukhuset, ansvarar verksamhetschefen även för att den särskilda personen underrättas. Även lämplig myndighet ska vid behov underrättas, exempelvis socialtjänsten eller polisen.

Information om vad andra aktörer kan ge för stöd

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer har hälso- och sjukvården ett ansvar att informera och hänvisa den som utsatts för våld i nära relation till andra stödjande aktörer vid behov, som hjälp och stöd via socialtjänsten eller civilsamhällets organisationer. Hälso- och sjukvårdens personal ska även hjälpa till att kontakta socialtjänsten om det finns samtycke till det. Det kräver att den hälso- och sjukvårdspersonal som informerar har tillgång till aktuella uppgifter om var brottsoffer kan få stöd och vilket stöd som finns att tillgå.

Lämna uppgifter till andra aktörer

Om personal inom hälso- och sjukvården får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa har de en skyldighet att omgående anmäla det till socialnämnden. Det gäller inte enbart den information som personalen får kännedom om när de möter barn, utan även om de i mötet med en vuxen våldsutsatt eller våldsutövare får vetskap om att det finns barn i familjen. I Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2022–2023 (2024a) bedömer Socialstyrelsen att hälso- och sjukvården i större utsträckning behöver uppmärksamma barn som riskerar att fara illa med anledning av föräldrarnas psykiska ohälsa. Socialstyrelsen har identifierat att hälso- och sjukvården inte i tillräcklig

omfattning uppmärksammat gärningspersoners barn när personernas tillstånd påverkade både föräldraförmågan och barnens situation.

Personal inom hälso- och sjukvården ska i första hand motivera de brottsoffer som de möter att själva anmäla brottet till polisen (Socialstyrelsen 2023b). Det finns ett antal sekretessbrytande regler som innebär att hälso- och sjukvården i vissa fall även utan samtycke kan lämna uppgifter till polisen, exempelvis när det finns en risk för att allvarligare brott kommer att begås i nära relation. Att hälso- och sjukvården står som anmälare kan även i vissa fall upplevas som en lättnad för den våldsutsatta.

Samverka med andra aktörer

Hälso- och sjukvården ska samverka både internt och externt. Intern samverkan kan behövas för att de åtgärder som vidtas inte ska motverka varandra eller skapa onödigt lidande hos patienten. Extern samverkan med andra aktörer ger möjlighet att kunna samordna åtgärder och insatser. Ett exempel där hälso- och sjukvården samverkar med andra är den samverkan som sker inom ramen för barnahus, se [sidan 45](#).

Om inte samtycke finns från den enskilde, finns det begränsningar angående vilka uppgifter verksamheter får lämna till varandra genom den sekretess och tystnadsplikt som gäller mellan olika verksamheter enligt 6 kap. 12-14 §§ patientsäkerhetslagen och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Olika verksamheter kan däremot samråda med varandra givet att inga uppgifter som delas går att koppla till en specifik person.

Stöd vid våldsutsatthet och sexuella övergrepp

Det finns särskilda verksamheter inom hälso- och sjukvården som riktar sig till personer som har utsatts för våld, våld i nära relation eller sexuella övergrepp. I en enkät till regionerna under år 2022 ställdes frågor om specialiserat stöd till följd av skador på grund av sexuell exploatering respektive prostitution eller människohandel för sexuella ändamål (SOU 2023:97). Ungefär en tredjedel av regionerna uppgav att det hade den typen av stöd till vuxna och barn. Ofta finns dessa verksamheter i landets större städer. Mer glesbefolkade regioner uppgav att målgruppen i stället fick vård och behandling i ordinarie verksamhet.

Exempel**Verksamheter som ger direkt stöd till vissa utsatta grupper****Akutmottagning för våldtagna**

På Södersjukhuset i Stockholm finns en särskild akutmottagning för våldtagna som tar emot de som utsatts för sexuella övergrepp. Verksamheten är öppen dygnet runt och välkomnar män, kvinnor och transpersoner över 13 år. Verksamheten vänder sig till personer boende i Stockholms län och de som befunnit sig där i samband med övergreppet. Verksamheten består av ett team med medicinsk personal och samtalsbehandlare. Den som kommer till verksamheten får anpassad information utifrån personens situation. Personen kan till exempel få hjälp att göra en polisanmälan och kontakta rätt polisdistrikt. Verksamheten utför spårsäkring, rättsmedicinsk undersökning och dokumentation av skador. Allt sker efter samtycke av patienten. Om brottsoffret vill polisanmäla vidarebefordrar verksamheten spårsäkringsmaterialet till polis, annars sparas det på mottagningen i två år. Mottagningen tar emot patienter upp till en månad efter övergreppet.

De samtal som samtalsbehandlarna erbjuder är fokuserade på den aktuella händelsen och krisförloppet samt är begränsade i tid.

Verksamheten erbjuder även medicinsk och psykosocial uppföljning.

På verksamhetens webbplats finns det information om hur ett besök går till och vilket stöd personen kan få efter besöket.

Kvinnofridsmottagningen

Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, driver kvinnofridsmottagningen på Akademiska sjukhuset i Uppsala, läs mer om NCK och verksamhetens stöd till brottsoffer på [sidan 72](#).

Kvinnofridsmottagningen startades år 1994 och är en specialistklinik för våldsutsatta kvinnor. Kliniken vänder sig till kvinnor i Region Uppsala som har utsatts för våld, hot eller övergrepp. Kvinnor kan komma på såväl akuta som planerade besök för psykosocialt stöd och medicinsk bedömning.

På kliniken arbetar läkare, sjuksköterskor och barnmorskor. Det samtalsstöd som sjuksköterskorna ger handlar initialt ofta om krisbehandling vilket sedan följs upp med stödsamtal under en längre period. I verksamheten kan kvinnorna även få hjälp med att ta en första kontakt med andra myndigheter och organisationer.

Rättsintyg till brottsutredning

Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten kan vid behov begära ett rättsintyg som är ett medicinskt utlåtande angående ett brottsoffers skador, sjukdomar och andra förhållanden enligt lagen om rättsintyg i anledning av brott (2005:225). En kroppsundersökning är frivillig och genomförs enbart om det finns ett samtycke från brottsoffret.

I rättsintyget beskrivs hur personens skador har uppkommit, hur allvarliga skadorna är, när de uppskattas ha uppkommit samt annat som kan vara av vikt. Brottsoffret måste även ge sitt samtycke till att rättsintyg utfärdas, men det finns undantag. Exempelvis behövs inte samtycke i de fall där brottet, som brottsoffret misstänks ha utsatts för, har ett minimistraff på ett års fängelse.

Läkaren som ska genomföra kroppsundersökningen har en skyldighet att informera brottsoffret innan undersökningen om vad ett rättsintyg är och att

det finns krav på samtycke. Informationen ska helst lämnas både skriftligt och muntligt och det ska framgå av rättsintyget att brottsoffret har fått ta del av informationen. Ett rättsintyg kan även baseras på journalhandlingar och kallas då för ett yttrande. Rättsintyg kan användas som underlag i en brottsutredning eller som ett bevismaterial i ett brottmål.

Rättsmedicinalverket har ett huvudansvar

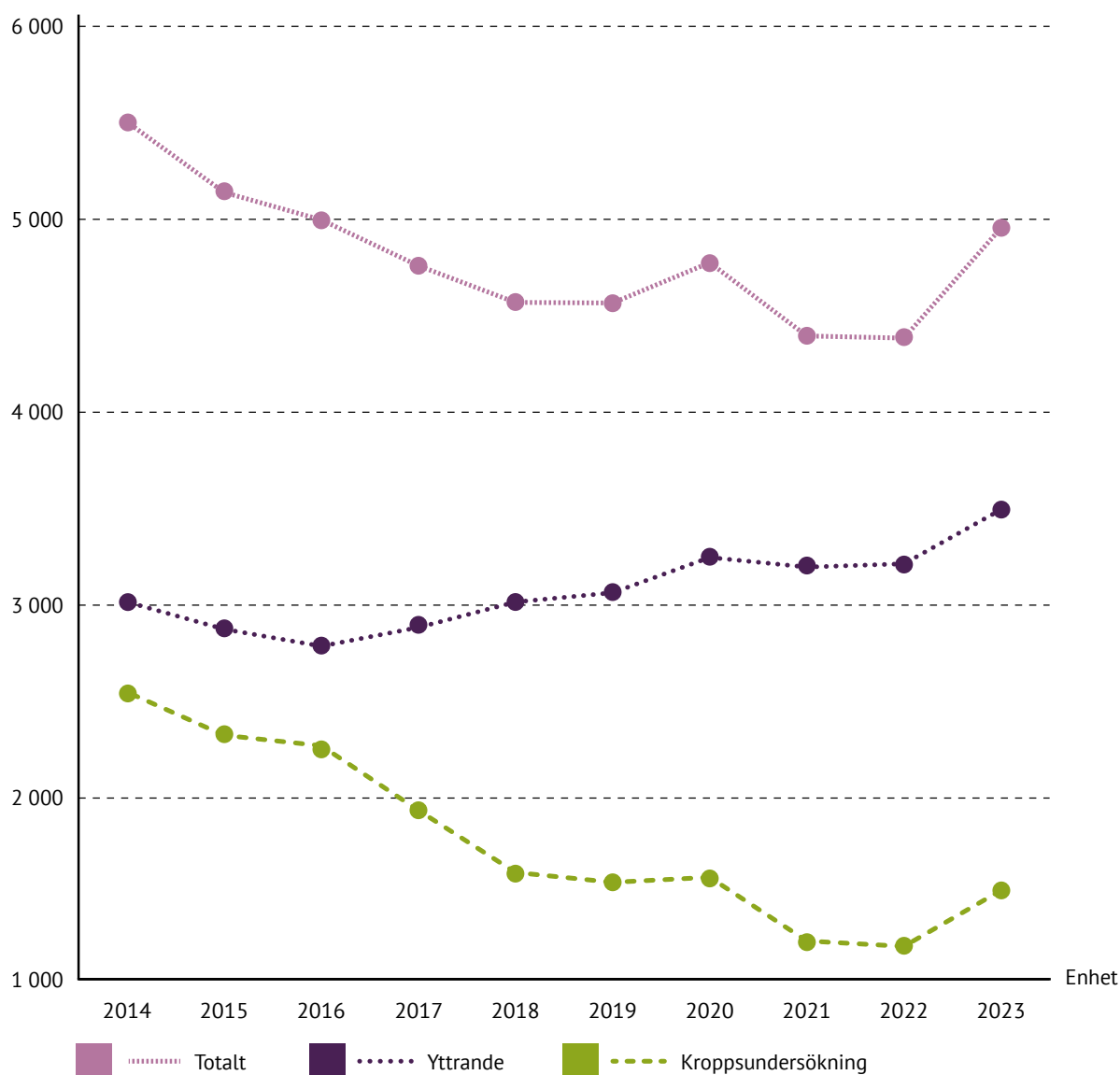
Vem som gör kroppsundersökningen och utfärdar rättsintyget kan variera. Rättsmedicinalverket, RMV, har huvudansvaret för att utfärda rättsintyg. Det är ofta rättsläkare vid RMV som både utför kroppsundersökningen och utfärdar intyget. RMV har rättsmedicinska enheter i Umeå, Uppsala, Stockholm, Linköping, Göteborg och Lund. Det finns även så kallade forensiska dokumentationsläkare, FD-läkare, som arbetar på orter som ligger långt

ifrån någon av RMV:s enheter (Rättsmedicinalverket 2024). FD-läkare har inte till uppgift att skriva själva rättsintyget utan ska dokumentera eventuella skador som brottsoffer har. Det är sedan rättsläkare vid en av RMV:s enheter som utfärdar själva intyget baserat på FD-läkarens dokumentation.

Det finns tillfällen då andra läkare bistår med undersökning och utfärdande av rättsintyg. Det beror

oftast på om det är ett brott av enklare beskaffenhet, om det behövs specialistkunskap eller om det är en akut situation. Exempelvis vid sexualbrott ska brottsoffret alltid föras till sjukhus för omedelbart omhändertagande och undersökning (Socialstyrelsen 2018b). Alla legitimerade läkare och tandläkare inom den offentliga hälso- och sjukvården är skyldiga att genomföra kroppsundersökning och skriva rättsintyg om polis eller åklagare begär det.

Diagram 3. Antal expedierade rättsintyg per år 2014–2023

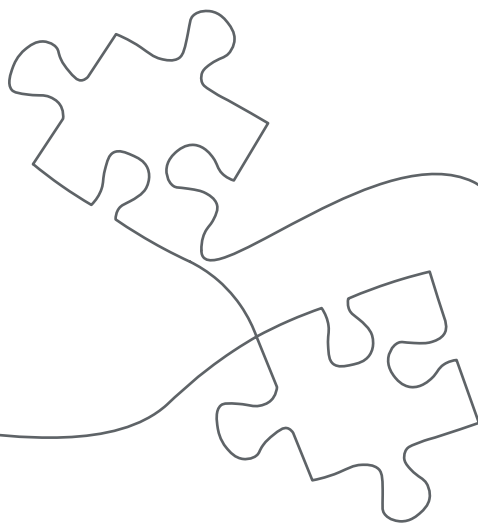

Totalt antal samt uppdelat på om rättsintyget baserats på kroppsundersökning eller yttrande. Källa: Rättsmedicinalverkets årsredovisning 2023.

Färre rättsintyg begärs

Antalet begärda rättsintyg som baseras på kroppsundersökning har under de senaste tio åren haft en sjunkande trend, se [diagram 3](#) (Rättsmedicinalverket 2024). Samtidigt har utfärdandet av rättsintyg som baseras på patientjournaler, det vill säga yttranden, ökat. Enligt RMV är det oroande att dokumentationen från journaler i större utsträckning används som underlag till rättsintyg. Journalens främsta syfte är att dokumentera den vård och behandling som sjukvården ger till patienten, inte att besvara de frågor som rättsväsendet har. Till exempel finns det en risk att skador inte dokumenterats tillräckligt väl för att de ska hålla vid en rättslig bedömning. Lindrigare skador som till exempel inte kräver vård kan saknas i patientjournalen eller beskrivas endast översiktligt.

RMV har undersökt anledningen till att färre intyg begärts och menar att det handlar om att kunskapen brister kring vad ett rättsintyg är samt hur ett rättsintyg begärs. Myndigheten genomförde under år 2023 utbildningsinsatser angående rättsintyg till både Polis- och Åklagarmyndigheten (Rättsmedicinalverket 2024).

Brottsoffermyndigheten

Brottsoffermyndigheten är Sveriges expertmyndighet för brottsofferfrågor med ett övergripande uppdrag att främja brottsoffers rättigheter och uppmärksamma deras behov och intressen. I enlighet med brottsskadelagen (2014:322) har myndigheten ansvar för att betala ut ersättning till brottsoffer som drabbats av skada. I uppdraget ingår även att sprida information genom utåtriktad verksamhet och öka allmänhetens och andra myndigheters kunskap om brottsofferfrågor. Myndigheten arrangerar temadagar och digitala webbsändningar för att höja kunskapen om brottsofferfrågor hos relevanta aktörer. Myndigheten administrerar även olika webbplatser och webbutbildningar. Yrkesverksamma och ideellt aktiva som möter brottsoffer utbildas av myndigheten vilket bidrar till att brottsoffer får mer kvalificerat stöd. Myndigheten bidrar även till ökad samverkan på brottsofferområdet.

Brottsofferfonden som myndigheten administrerar är huvudsakligen uppbyggd av den avgift som dömda gärningspersoner åläggs att betala när de döms för vissa brott. Under verksamhetsåret 2023 uppgick fondens intäkter till 62 miljoner kronor, varav 58 miljoner kronor fördelades. Genom att fördela medel från Brottsofferfonden till olika brottsofferstödande verksamheter och projekt möjliggör myndigheten stöd till brottsoffer. Forskningsfinansiering är en annan viktig del i myndighetens arbete med att främja brottsoffers rättigheter samt uppmärksamma deras behov och intressen. En del av Brottsofferfondens årliga medel finansierar viktologisk forskning. Under år 2023 gick närmare 15 miljoner kronor till 20 olika forskningsprojekt.

Brottsoffermyndigheten finns i Umeå och har cirka 60 personer anställda. Den består av en brottsskadeenhet, en regressenhet, enheten för Brottsofferfonden och Kunskapscentrum samt stödande enheter.

Brottsskadeersättning

Den som har utsatts för brott har tre olika möjligheter att få ersättning för sina skador. I första hand ska brottsoffer begära skadestånd av den som har begått brottet, vilket vanligtvis görs i samband med rättegången i brottmålet. Brottsoffer kan även ha rätt till ersättning via försäkring, se [sidan 57](#). Om personen inte blir fullt kompenserad genom skadestånd från

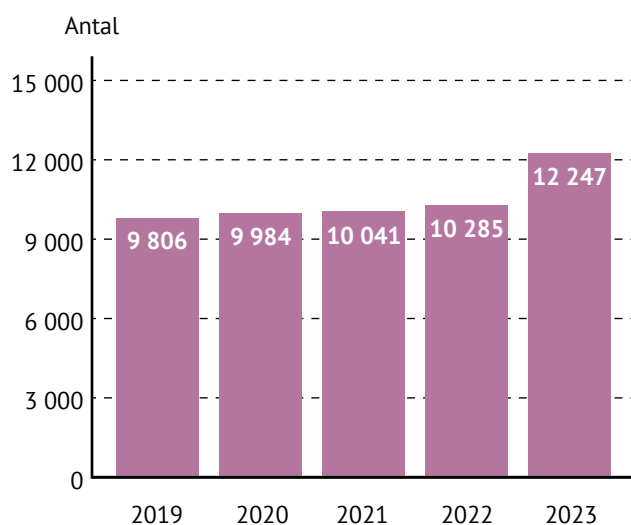
förövaren eller via försäkring kan hen ha rätt till statlig brottsskadeersättning från myndigheten.

År 2023 mottog Brottsoffermyndigheten över 12 200 ansökningar och betalade ut drygt 150 miljoner kronor i brottsskadeersättning (Brottsoffermyndigheten 2024). Antalet inkomna ansökningar ökade med cirka 20 procent och utbetald ersättning ökade med cirka 30 procent jämfört med året före. Myndigheten har sedan år 2013 haft en e-tjänst för ansökan om ersättning och kommunicerar digitalt med sökande som har digital brevlåda.

Servicetelefon

Brottsoffermyndigheten har en servicetelefon dit personer under vardagar kan vända sig med frågor om ersättning vid brott. Syftet med servicetelefonen är att besvara frågor som rör ersättning men brottsoffer kan även få guidning angående vart de kan vända sig för att få hjälp och stöd. Verksamma inom rättsväsendet som advokater och åklagare kan kontakta servicetelefonen för att få information om skadeståndsrättslig praxis, det vill säga vilket skadeståndsbelopp som är skäligt givet ett visst brott och situation.

Diagram 4. Antal inkomna brottsskadeärenden per år 2019–2023

Källa: Brottsoffermyndighetens årsredovisning för 2023.

Brottsskadeersättning vid personskada och kränkning

Brottsskadeersättning betalas framför allt ut för personskada och kränkning. I undantagsfall kan ersättning även ges för sak- och ren förmögenhetsskada. För barn som bevittnat brott mellan närstående innan barnfridsbrottet trädde i kraft den 1 juli 2021, finns möjlighet att få ersättning för bevittnande. Denna ersättningsform är unik eftersom gärningen inte var straffbar innan barnfridsbrottet infördes och det därmed inte finns någon möjlighet till skadestånd från gärningspersonen.

Ersättning trots okänd gärningsperson

En förutsättning för brottsskadeersättning är att personen som söker ersättning skadats till följd av brott. Huvudregeln är att brottet ska vara polisanmält. Det krävs även att sökanden i skälig utsträckning har bidragit till att det anmälda brottet kan utredas. Om gärningspersonen är känd krävs i princip en fällande dom, ett godkänt strafföreläggande eller ett beslut om åtalsunderlåtelse för att brottsoffret ska få ersättning.

I vissa fall har det inte gjorts någon prövning av ansvaret i det straffrättsliga förfarandet trots att gärningspersonen är känd. Det kan handla om att gärningspersonen har avlidit, lämnat landet eller är under 15 år. För att brottsskadeersättning i dessa fall ska kunna lämnas krävs att den misstänkte har erkänt under polisutredningen eller att det på annat sätt klart framgår att hen har begått brottet. Om gärningspersonen till brottet är okänd krävs att det är övervägande sannolikt att sökanden har blivit skadad genom brott. Bedömningen görs med stöd av bland annat polisens utredningsmaterial och medicinsk dokumentation.

Ingen brottsskadeersättning om brottsoffret redan fått full ersättning

Om brottsoffret redan fått full ersättning för sin skada från gärningspersonen eller blivit helt kompenserad via försäkring, kan inte brottsskadeersättning betalas ut. Om gärningspersonen är känd krävs att Kronofogdens utredning av gärningspersonens ekonomiska situation visar att hen saknar medel och tillgångar för att betala skadeståndet, se [sidan 68](#) om Kronofogden. I de fall där

gärningspersonen är under 18 år när brottet begicks ska även gärningspersonens vårdnadshavare sakna betalningsförmåga.⁷

Om sökanden fått en del av skadeståndet eller försäkringsersättning utbetald, avräknas det från brottsskadeersättningen.

När brottsskadeersättning betalats ut och det finns en känd gärningsperson övertar myndigheten brottsoffrets skadeståndsfordran upp till det utbetalda beloppet. Genom myndighetens regressverksamhet riktas betalningskrav mot gärningspersonen för den utbetalda brottsskadeersättningen.

Information på myndighetens webbplatser

Brottsoffermyndigheten informerar primärt genom olika webbplatser. På myndighetens officiella webbplats brottsoffermyndigheten.se finns information till brottsoffer och andra intresserade. Till exempel finns här information om processen från polisanmälan till dom och hur ansökan om brottsskadeersättning går till. Det finns även information om brottsoffers rättigheter, stöd till och skydd av brottsutsatta och kunskap och information om de särskilda brottstyperna terroristbrott, hedersrelaterad brottslighet och islamofobiska hatbrott. Webbplatsen innehåller även informationsfilmer, rapporter och en stor mängd informationsmaterial och broschyrer på flera olika språk som går att ladda ner. Mycket material går även att beställa kostnadsfritt.

Myndigheten har även ett antal webbplatser som riktar sig till särskilda brottsoffergrupper. Nyligen har en uppdaterad version av jagvillveta.se lanserats där det finns information för barn om rättigheter vid brott. Uppdateringen är en del i arbetet med att inkludera ett barn- och ungdomsperspektiv i myndighetens brottsofferstödande arbete. Som ett

7 En utredning är tillsatt med syftet att stärka brottsoffers ställning och förbättra deras möjligheter att få ersättning. Utredningen ska bl.a. ta ställning till om brottsoffer ska få brottsskadeersättning direkt från staten när en dom på skadestånd fått laga kraft, utan att först behöva försöka kräva skadeståndet från gärningspersonen. Se "Ersättningsregler med brottsoffer i fokus", dir. 2023:94.

resultat av tidigare regeringsuppdrag finns även webbplatser som informerar om en viss brottstyp. Dels frivilligtsex.se som innehåller information om samtyckeslagstiftningen och sexualbrott, dels tystnante.se som informerar om hot och hat på och utanför nätet. Därutöver finns brottsofferguiden.se som ger information till personer som utsatts för brott och guidning kring de olika delar som den efterföljande processen kan innefatta. Brottsofferguiden kommer, inom ramen för ett projekt finansierat av EU:s fond för inre säkerhet, att översättas till olika språk och lanseras år 2027. Guiden blir då tillgänglig för än fler brottsoffer.

Nationell kontaktpunkt för offer för terrorism

Sedan år 2021 är Brottsoffermyndigheten Sveriges nationella kontaktpunkt för offer för terrorism. Det innebär bland annat att myndigheten tillhandahåller information om terroristbrott på brottsoffermyndigheten.se. Där finns information om exempelvis stöd och vilka rättigheter ett offer för terrorism har, på ett flertal olika språk. Myndigheten har även kontakt med andra kontaktpunkter i EU genom olika nätverksmöten där erfarenheter och kunskap delas.

Försäkringsersättning

De allra flesta personer har någon typ av försäkring som kan ersätta skador som är orsakade av brott. Det kan handla om en privat försäkring eller försäkring via fackförbund, arbete eller skola. Rätt till försäkringsersättning kan finnas även om gärningspersonen är okänd eller om brottsoffret redan har fått ut ett skadestånd.

Ersättning från flera försäkringar

I hemförsäkringen finns bland annat ett överfallsskydd som kan lämna ersättning vid fysiskt våld och vissa sexualbrott. Ersättning kan också lämnas via olycksfallsförsäkring eller via arbetsgivarens försäkring om skadan skett i samband med arbetet. Barn har en kollektiv olycksfallsförsäkring genom skolan som ofta gäller dygnet runt. Om någon skadas i trafiken och ett fordon är inblandat, kan ersättning för personskadan ges via trafikförsäkringen för fordonet. Om trafikförsäkring saknas eller om fordonet är okänt kan ersättning lämnas från Trafikförsäkringsföreningen.

Ett vanligt missförstånd är att brottsoffer endast kan få försäkringsersättning via en hemförsäkring

eller en olycksfallsförsäkring. Likaså att brottsoffret inte har rätt till skadestånd om hen fått ersättning via hem- eller olycksfallsförsäkring. Om brottsoffret omfattas av till exempel två hemförsäkringar och två olycksfallsförsäkringar kan överfallsersättning lämnas via båda hemförsäkringarna. Om hen även drabbats av en bestående skada i form av invaliditet, kan invaliditetsersättning lämnas från samtliga fyra försäkringar. Utöver försäkringsersättning kan brottsoffret dessutom ha rätt till skadestånd från gärningspersonen.

Villkoren kan variera mellan försäkringsbolag

Det är försäkringsvillkoren som styr om brottsoffret har rätt till ersättning eller inte. Villkoren kan variera mellan olika försäkringsbolag. Många försäkringar gäller med en självrisk vilket innebär att ett visst lägre belopp dras av från försäkringsersättningen. Att skadestånd och försäkringsersättning bestäms enligt olika regler innebär att beloppen kan vara olika.

En skadeanmälan till försäkringsbolaget bör göras så snart som möjligt, men senast inom tio år från att skadan inträffade.⁸ ■

⁸ Skador som inträffade före den 1 januari 2015 måste anmälas inom tre år från det att brottsoffret märkte eller fick kännedom om skadan.

Civilsamhällets aktörer

Det finns flera aktörer inom civilsamhället som ger stöd till brottsoffer. Det brottsofferstödande arbetet kan vara organisationers kärnuppdrag eller en del av en verksamhet med ett bredare uppdrag. Det finns även aktörer som ger stöd till allmänheten i stort, som personer utsatta för brott kan få hjälp av. Exempelvis stöttar flera trossamfund personer genom samtal och praktisk hjälp när de på olika sätt har svårigheter i livet (Ds 2015:3).

Det brottsofferstöd som civilsamhällets organisationer erbjuder är ett komplement till det stöd som offentliga verksamheter ger. Ofta har organisationerna uppstått på grund av att det generella stödet till brottsoffer eller till särskilda målgrupper upplevts som bristfälligt (Brottsofferjouren 2024d).

Civilsamhällets stöd består vanligtvis av rådgivning, samtalsstöd eller praktiskt stöd till brottsoffer. Flera verksamheter ger stöd till specifika målgrupper och har specialiserad kompetens och erfarenhet av att ge stöd till brottsoffer inom det särskilda området. Organisationerna är ofta tillgängliga utanför kontorstid och kan därför även bistå brottsoffer på kvällar och helger.

Det är vanligt att kommuner, polis och andra myndigheter samverkar med civilsamhällets aktörer i fråga om brottsofferstöd. Civilsamhällets organisationer har möjlighet att ta på sig uppdrag från kommuner att genomföra socialtjänstinsatser som riktar sig till brottsoffer. Organisationen har då ett särskilt ansvar enligt socialtjänstlagen att insatserna håller en god kvalitet och att genomförandet dokumenteras.

I detta avsnitt ger vi en beskrivning av ett urval av organisationer från civilsamhället som har ett mer tydligt brottsofferstödande uppdrag.

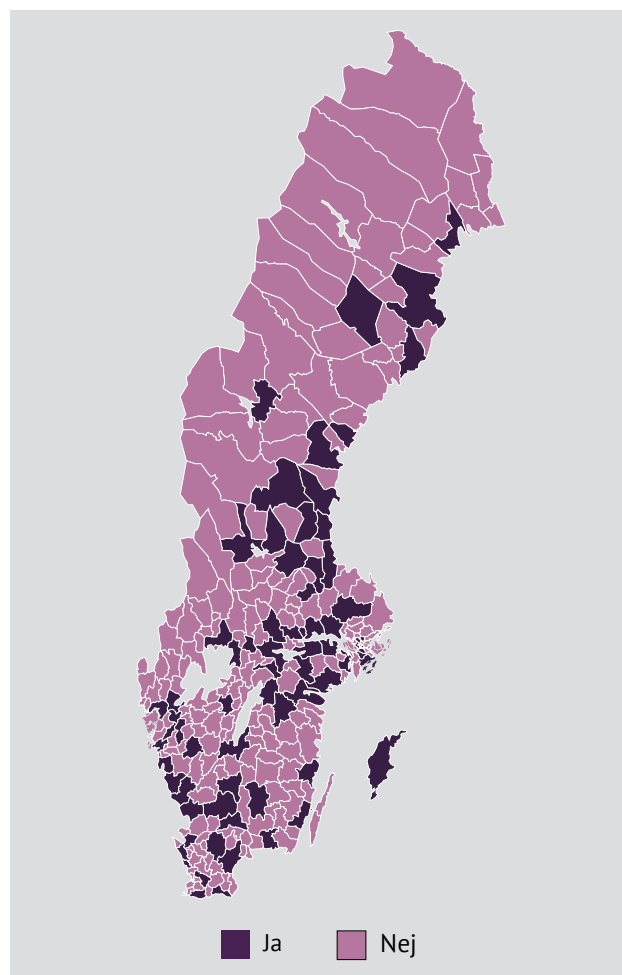
Brottsofferjourer

Brottsofferjouren Sverige är ett partipolitiskt obundet förbund som organiserar nästan alla lokala brottsofferjourer i landet. Brottsofferjourns rörelsens huvudsakliga verksamhetsmål är att ge stöd, information och praktisk vägledning till brottsoffer, vittnen och deras

anhöriga. Rörelsen ska även verka för att dessa grupper får sina behov tillgodosedda, att kunskap om brottsoffers situation sprids och att brottsförebyggande åtgärder vidtas. Brottsofferjourer erbjuder stöd till alla brottsoffer.

Det finns även enstaka fristående brottsofferjourer som inte är organiserade i riksförbundet Brottsofferjouren Sverige.

Karta 12. En brottsofferjour har minst ett fysiskt kontor i kommunen

Ett fysiskt kontor som brottsoffer kan besöka. 24 procent av kommunerna har ett sådant kontor. Källa: Brottsofferjouren Sverige, underlag från lokala brottsofferjourer.

Lokala jourer med volontärer

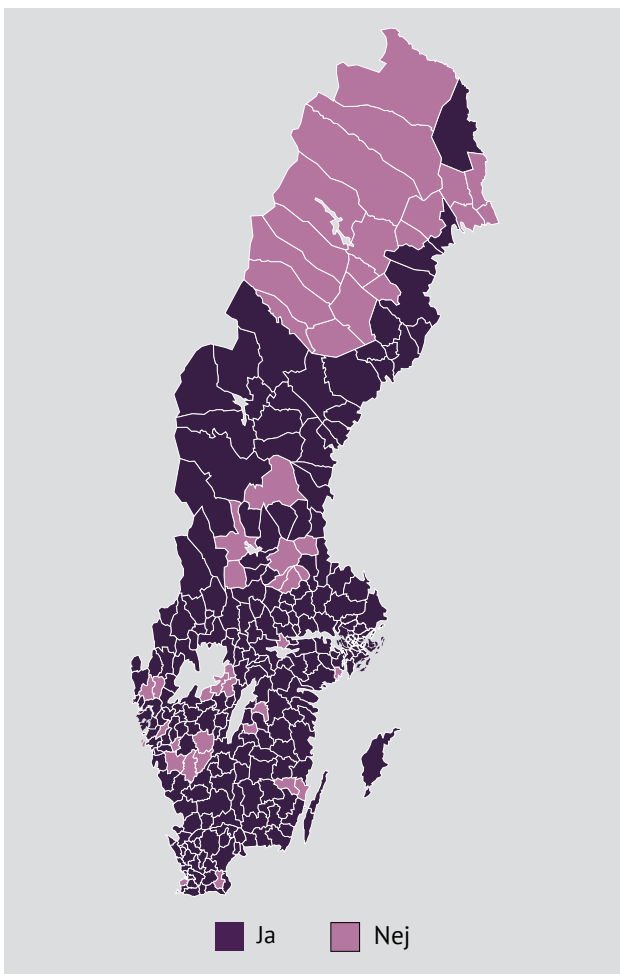
Det finns cirka 60 lokala brottsofferjourer i landet. Se [karta 12](#) angående i vilka kommuner det går att besöka en brottsofferjour. Jourerna är ideella föreningar som leds av styrelser. De första lokala brottsofferjourerna inrättades i Sverige på 1980-talet och under 1990-talet ökade antalet jourer och spreds över landet. Största delen av arbetet utförs av volontärer. En majoritet av jourerna har även en eller flera anställda som främst arbetar med samordning av verksamheten. De lokala jourerna är relativt självständiga i förhållande till riksförbundet men samordnas genom gemensamma utbildningar och stadgar. Brottsofferjouren Sverige erbjuder utbildningsdagar och digitala utbildningar till sina medlemsjourer (Brottsofferjouren 2024b).

Finansiering från Brottsofferfonden och kommuner

Brottsoffermyndigheten finansierar huvudsakligen riksförbundet Brottsofferjouren Sveriges verksamhet genom medel från Brottsofferfonden. Fonden lämnar även bidrag för grund- och vidareutbildningar för volontärer och anställda. Vissa satsningar som riksförbundet gör finansieras av projektmedel från andra finansiärer, till exempel Allmänna arvsfonden, Socialstyrelsen och EU-fonder.

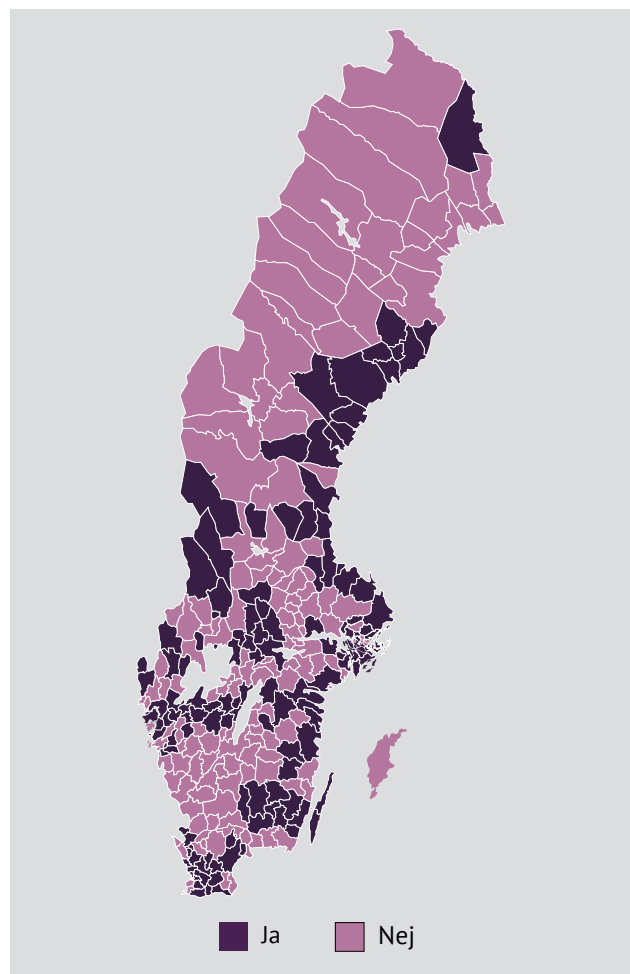
De lokala brottsofferjourerna finansieras huvudsakligen av bidrag från kommuner, se [karta 13](#). Vissa kommuner och brottsofferjourer har tecknat både samverkansavtal och idéburet offentligt partnerskap, IOP, se [karta 14](#). De lokala jourerna kan även ansöka om projektmedel och verksamhetsstöd från Brottsofferfonden, se [sidan 55](#) om Brottsoffermyndigheten.

Karta 13. Kommunen ger bidrag till brottsofferjour

Drygt 83 procent av kommunerna ger bidrag till en brottsofferjour. Källa: Brottsofferjouren Sverige, underlag från lokala brottsofferjourer.

Karta 14. Kommunen har avtal med brottsofferjour

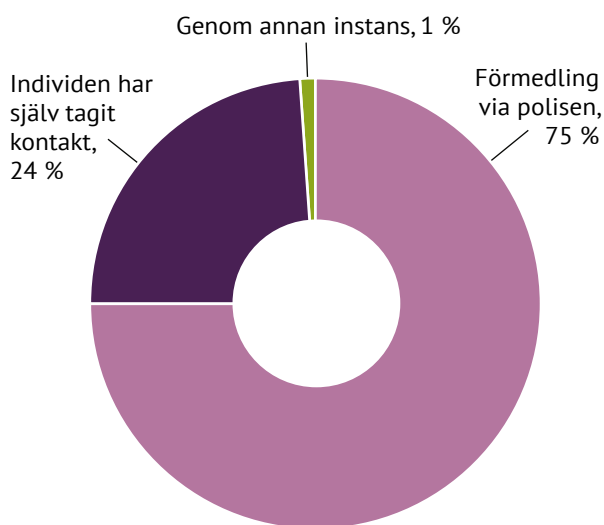

Redovisningen innefattar både kommuner som har ett samverkansavtal och kommuner som har ett IOP. 19 procent av kommunerna har samverkansavtal och 26 procent av kommunerna har IOP. Avtalen kan vara tillsvidare eller bundna till ett eller flera år. Källa: Brottsofferjouren Sverige, underlag från lokala brottsofferjourer.

Brottsoffer får oftast kontakt genom polisen

Den vanligaste kontaktvägen för brottsoffer till jourer är via polisen, se [diagram 5](#). Polisen kan fråga personer som anmäler brott om de önskar stöd från brottsofferjouren och förmedlar sedan kontaktuppgifterna vidare till den lokala jouren om brottsoffret önskar, se [sidan 20](#) om polisen. Förutom brottsoffrets kontaktuppgifter förmedlar polisen uppgifter om brottsrubricering samt tid och plats för brottet. Det är även möjligt för brottsoffer att kontakta brottsofferjouren på eget initiativ. Den som ringer det nummer som förmedlas genom riksförbundets webbplats och informationsblad, kommer till det nationella kansliets telefoncentral. Där kan brottsoffer, vittnen och anhöriga till brottsoffer få ett kortare stödsamtal eller förmedlas vidare till en lokal jour (Brottsofferjouren 2024c).

Diagram 5. Hur brottsoffer har kommit i kontakt med brottsofferjour

Källa: Brottsofferjouren Sverige.

Volontärer som stödpersoner

På brottsofferjourerna finns volontärer som agerar som stödpersoner. Stödpersonerna ger stöd och praktisk hjälp till brottsoffer, exempelvis genom att förmedla myndighetskontakter, informera om ersättningsfrågor och brottmålsprocessen. Ungefär 30 000 personer får sådant stöd årligen (Brottsofferjouren 2024e). Samtalen sker oftast över telefon men även fysiska träffar är möjliga.

Brottsofferjourerna har även vittnesstöd som finns på plats på tingsrätter och hovrätter och agerar stöd för vittnen och brottsoffer, se [sidan 61](#).

Rätt till stödperson under rättegång

Alla brottsoffer har utöver tillgången till vittnesstöd rätt att ha med sig en person som stöd vid rättegång. Det är den brottsutsatta som avgör om hen vill ha med sig någon person som stöd och bestämmer vem det ska vara. Förutom anhöriga och vänner kan exempelvis en person från någon av civilsamhällets organisationer agera stöd, till exempel en volontär från en brottsofferjour eller någon som arbetar på ett skyddat boende. Stödpersonens uppgift i rättssalen är att utgöra ett moraliskt stöd för brottsoffret, och kan till exempel begära paus i huvudförhandlingen eller uppmärksamma rätten på att en viss fråga är särskilt påfrestande för brottsoffret (Åklagarmyndigheten 2022).

Utvärdering genom brukarundersökning

Det stöd som erbjuds av brottsofferjourerna utvärderas via en brukarenkät. Ett erbjudande om att delta i enkäten skickas ut automatiskt 48 timmar efter avslutat ärende till stödsökande. Undantag görs för ärenden som markerats med förhöjd risk.

Vittnesstödsverksamhet

Sedan 2001 har Brottsoffermyndigheten tillsammans med Domstolsverket regeringens uppdrag att gemensamt verka för att vittnesstödsverksamhet bedrivs vid samtliga tingsrätter och hovrätter (Brottsoffermyndigheten 2015). De organisationer som utför det praktiska arbetet med vittnesstödsverksamheten är i de flesta fall lokala brottsofferjourer, se [sidan 58](#) om brottsofferjourer. Riksförbundet Brottsofferjouren Sverige stödjer de lokala jourernas verksamhet och bistår de lokala jourerna med informationsmaterial. De senaste två åren har ungefär 30 000 personer fått stöd via vittnesstödsverksamheten (Brottsoffermyndigheten 2024).

Stöd vid rättegång

Vittnesstöden har till uppgift att hjälpa, informera samt stödja vittnen och målsägande. Dessutom har vittnesstöden till uppgift att vara sällskap inför rättegången och att inge lugn. Stödet ges huvudsakligen på plats vid tingsrätt eller hovrätt vid rättegången, men det är också möjligt att få träffa ett vittnesstöd i förväg för att få svar på frågor eller besöka en tom rättssal. De personer som fungerar som vittnesstöd har genomgått en grundutbildning i frågor om bland annat bemötande och rättsprocessen samt har bedömts som lämpliga för uppdraget av den lokala brottsofferjourens styrelse. De har avlagt ett moraliskt bindande tysthetslöfte. Vittnesstöden får inte diskutera eller ta ställning i det aktuella målet eller föra någons talan.

En vittnesstödsverksamhet leds av en samordnare. Samordnarens uppgifter består främst i att ta emot eller hämta information om förhandlingar från domstolen, fördela uppdragen mellan vittnesstöden och att ha kontakt med domstolen i frågor som rör verksamheten. Andra viktiga uppgifter för samordnaren är att rekrytera och genomföra utbildningsinsatser samt att planera vittnesstödsträffar. Samordnaren kan vara avlönad eller arbeta ideellt.

Domstolsverket ska verka för att det finns praktiska förutsättningar för att bedriva vittnesstödsverksamhet på landets tingsrätter och hovrätter, se [sidan 32](#) för mer information.

Nationella riktlinjer

De ideella föreningar som bedriver vittnesstödsverksamhet har skilda förutsättningar och olika sätt att arbeta. All vittnesstödsverksamhet genomförs i dag av lokala brottsofferjourer som är medlemmar i riksförbundet Brottsofferjouren Sverige, med några undantag. Vid Uppsala tingsrätt finns en förening i vilken juriststuderande ansvarar för verksamheten och vid Linköpings och Norrköpings tingsrätter ansvarar två föreningar som inte tillhör riksförbundet. För att stödet ska vara likvärdigt i hela landet har Brottsoffermyndigheten, i samarbete med Domstolsverket och Brottsofferjouren Sverige, tagit fram nationella riktlinjer för vittnesstödsverksamheten. Riktlinjerna är inte bindande utan ska ses som ett stöd för dem som direkt arbetar med verksamheten, till exempel enskilda vittnesstöd, samordnare och domstolar.

Riktlinjerna innehåller

- grundläggande krav för att bedriva vittnesstödsverksamhet
- en beskrivning av vittnesstödens och samordnarens roll och uppgifter
- en beskrivning av hur rekrytering av vittnesstöd bör gå till.

Riktlinjerna ger även vägledning i frågor om utbildning, samarbetet med domstolarna och hur verksamheten bör följas upp. För att ytterligare stärka samarbetet mellan domstolarna och de ideella organisationerna har det ansetts lämpligt att respektive domstol och vittnesstödsorganisation tillsammans upprättar lokala riktlinjer för hur vittnesstödsverksamheten ska fungera.

Brottsoffermyndighetens roll

Brottsoffermyndigheten har det övergripande ansvaret för vittnesstödsverksamheten och ska bland annat verka för att informera om verksamheten till brottsoffer och befolkningen i stort samt kvalitetssäkra den. Brottsofferfonden som administreras av myndigheten finansierar en betydande del av vittnesstödsverksamheten, se [sidan 55](#) om Brottsoffermyndigheten. Vid myndigheten finns en anställd kontaktperson för ►

vittnesstödsverksamheten som arbetar med bland annat utbildning, information och kvalitetsarbete.

Brottsoffermyndigheten arrangerar varje år ett utbildningsinternat för landets vittnesstödssamordnare. Utbildningen syftar till att fortbilda både nya och erfarna samordnare samt att vara ett forum för erfarenhetsutbyte. Myndigheten har även tagit fram en webbutbildning för blivande vittnesstöd som användas av vittnesstödsverksamheter runtom i landet.

Varje år genomför Brottsoffermyndigheten en kartläggning av vittnesstödsverksamheten. Uppgifter

hämtas in genom enkäter som skickas ut till verksamhetens samordnare och till domstolschefer vid landets tingsrätter och hovrätter. Kartläggningen visar hur många aktiva vittnesstöd som finns vid varje domstol och hur verksamheten fungerar.

Brottsofferjouren Sverige bedriver ett EU-finansierat projekt som heter COVIS (Brottsofferjouren 2024a). Projektet syftar till att utveckla kunskap, material och verktyg för att etablera, utveckla och leverera domstolsbaserat stöd till brottsoffer och vittnen som är kallade till rättegång. Projektet redovisas i augusti 2024. ■

Kvinno- och tjejjourer

I Sverige finns flera kvinno- och tjejjourer som tillhandahåller skydd och stöd till brottsutsatta kvinnor och tjejer samt personer som identifierar sig som kvinna eller tjej. Stöd ges även till mammors medföljande barn som ofta utsatts eller på andra sätt upplevt våld. Verksamheterna stödjer inte enbart brottsoffer men ofta finns det en brottsutsatthet med i bilden. Stödet ges både fysiskt och digitalt (Unizon 2024a, Roks 2024c). Vanliga orsaker till att kvinnor och tjejer tar kontakt med en jour är att de är i behov av skydd och boende, har utsatts för våld i nära relation, sexuella övergrepp eller våldtäkt (Unizon 2023).

Många av landets kvinno- och tjejjourer är medlemmar i riksförbundet Unizon eller Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Roks. Därutöver finns ett antal kvinno- och tjejjourer som inte är medlemmar i ett riksförbund men som erbjuder samma typ av stödverksamhet. Följande beskrivning i avsnittet om kvinno- och tjejjourer som en brottsofferstödande aktör, har sin utgångspunkt i de verksamheter som tillhör riksförbunden Unizon eller Roks.

God geografisk spridning förutom i norr

Vid 2022 års slut hade Unizon 146 medlemsjourer. Av dem var 95 kvinnojourer, 40 tjejjourer, tio jourer som specialiserat sig på sexuella övergrepp och en övrig jour (Unizon 2022). Roks har cirka 100 medlemsjourer där samtliga är kvinno- och/eller

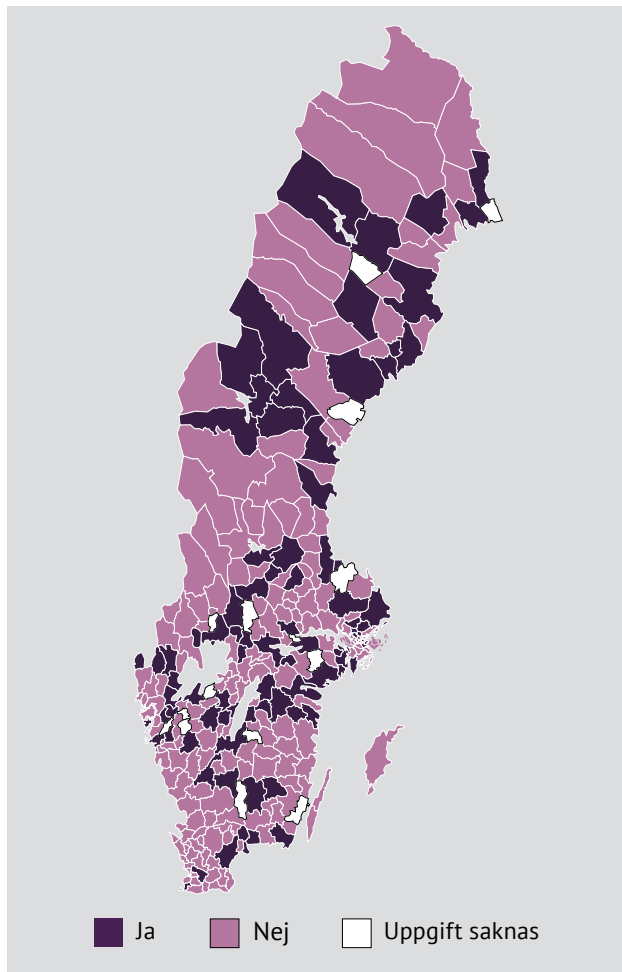
tjejjourer (Roks 2024f). Utöver dessa tillkommer de jourverksamheter som inte tillhör en riksorganisation. Kvinno- och tjejjourer finns i hela Sverige och har en relativt god geografisk spridning. I norra delarna av landet är dock jourerna färre till antalet och avståndet mellan verksamheterna längre (Roks 2024a).

Jourerna finansieras bland annat av statsbidrag, ett bidrag som Socialstyrelsen fördelar (Socialstyrelsen 2024b). Kvinno- och tjejjourer kan även få finansiering av kommuner genom att ingå ett idéburet offentligt partnerskap, IOP. Ett flertal jourverksamheter har ingått sådana avtal med en eller flera kommuner och kan därför betraktas som en viktig del av samverkan mellan kvinno- och tjejjourer och kommuner (Unizon 2022). Se [karta 15](#) angående vilka kommuner som har en överenskommelse om samverkan med kvinnojourer. Stödverksamheterna finansieras även genom projektbidrag, bland annat projektmedel från Brottsofferfonden, samt av medlemsavgifter och gåvor från allmänheten.

Brottsutsatta kvinnor och barn som behöver stöd kan komma i kontakt med kvinno- och tjejjourer på flera olika sätt. De kan själva initiera kontakten via chatt, e-post eller telefon. Många kvinnojourer bedriver även skyddade boenden. Kvinnor och barn kan komma i kontakt med verksamheten ifall de har ett behov av en sådan boendelösning, ofta via socialtjänsten som ordnar boendeplassen, se [sidan 47](#). På kvinno- och tjejjourer kan både anställda och volontärer arbeta. Vid Unizon arbetar både kvinnor och män medan Roks

uteslutande har kvinnliga medarbetare. Volontärer får ofta gå en grundutbildning som verksamheten själv anordnar. Många verksamheter fortbildar även aktiva volontärer kontinuerligt (Roks 2024b, Unizon 2024b).

Karta 15. Kommunen har en överenskommelse om samverkan med kvinnojour

Om det finns aktuella skriftliga och på ledningsnivå beslutade överenskommelser för hur samverkan i enskilda ärenden ska ske mellan socialtjänsten och kvinnojour. Ungefär en tredjedel av kommunerna har en överenskommelse om samverkan med kvinnojouren. Stockholm och Göteborgs resultat motsvarar det mest frekventa svaret från städernas stadsdelar. Källa: Socialstyrelsen, Öppna jämförelser 2023 – våld i nära relationer.

Stöd till barn och särskilda målgrupper

Ett flertal verksamheter har personal med barnansvar. Den barnansvariga är särskilt ansvarig för att synliggöra barnets perspektiv och kvalitetssäkra stödet till barn som upplevt våld i hemmet och som

kommer i kontakt med en jour. Det finns då ofta en särskild barnverksamhet inom jouren och den ansvariga kan bland annat erbjuda barnet samtal eller aktiviteter. Kvinno- och tjejjoursverksamheternas roll är att erbjuda barn initialt stöd, inte behandling (Roks 2024b).

Jourerna har generellt sett inte någon anmälningsskyldighet vad gäller barn, men det kan finnas riktlinjer på lokala jourer om att orosanmälningar ska göras vid misstanke om att ett barn far illa. Ett undantag är om socialtjänsten placerat kvinnor med barn på ett skyddat boende. Den ansvariga kvinnojouren betraktas då som en utförare av socialtjänst och har därför en lagstadgad anmälningsplikt när det gäller barn (Roks 2024e).

Det finns ett antal kvinno- och tjejjourer som valt att tillhandahålla stöd i huvudsak till särskilda målgrupper. Vissa jourer har en texttelefon för att kunna ge stöd till kvinnor med hörselnedsättning och det finns även en nationell jourverksamhet som ger stöd på teckenspråk (Roks 2024e, Nationell kvinnojour och stöd på teckenspråk 2024). Andra jourer riktar sig till utlandsfödda kvinnor och det finns de som erbjuder stöd på ett flertal olika språk (Roks 2024e, Somaya stödjour 2024). Flera jourer har även specialiserat sig på sexuella övergrepp däribland verksamheter som riktar sig till personer som varit utsatta för incest (Unizon 2024b). Därutöver finns det verksamheter som har en bredare målgrupp och även välkomnar transtjejer samt transpersoner (Uppsala tjej- och transjour 2024).

Stöd på olika sätt

Landets kvinno- och tjejjourer erbjuder olika stödinsatser. Många av kvinnojouren har ett skyddat boende och ger stöd genom att tillhandahålla ett säkert boende för våldsutsatta kvinnor och barn. Brottsofsutsatta kvinnor, tjejer och barn kan även få stöd genom att samtala med en volontär eller anställd vid en jour. Kontakt kan ske digitalt via chatt, via telefon eller vid ett fysiskt besök på en av verksamheterna. Många jourer informerar på webbplatser eller via sociala medier om vilket stöd som erbjuds och hur en kontakt kan initieras. Ett antal jourverksamheter anordnar även lägerverksamhet för kvinnor och barn som bor i skyddade boenden eller är eller har varit utsatta för

hedersrelaterad brottslighet. Syftet är att göra det lättare att kombinera stödsamtal med aktiviteter för särskilt utsatta brottsoffergrupper som av olika skäl har svårt att lämna sitt hem. Lägger verksamhet blir ett sätt att bearbeta en utsatthet och kan därför betraktas som en stödinsats.

Andra brottsofferstödande insatser som jourerna kan erbjuda är juridiskt stöd. En del verksamheter har en separat juridikjour som kan ge stödsökande juridisk rådgivning i frågor som kan bli aktuella i samband med exempelvis våldsutsatthet (Uppsala kvinnojour 2023, Kvinnojouren i Umeå 2024, Kvinno- och tjejjouren ADA 2024). De som arbetar på jouren kan även vara stödperson vid besök hos exempelvis polis, advokat eller socialtjänst. På jouren kan den utsatta även få hjälp med att ansöka om sekretessmarkering (Roks 2024d).

Kvinnojoursrörelsen är även en opinionsbildande aktör som har betydelse för synliggörandet av mäns våld mot kvinnor (Unizon 2024b). Det arbetet kan betraktas som både brottsförebyggande och brottsofferstödande (Roks 2024d).

Stödet utvärderas men anonymiteten sätter gränser

Både Roks och Unizon samlar in olika uppgifter från sina medlemsjourer när det gäller stödkontakter, som exempelvis varför personen söker stöd och hur många dygn de vistats på skyddat boende. I statistiken görs ingen skillnad på kvinnor som söker stöd på grund av brottsutsatthet eller till följd av andra orsaker. Det framkommer dock att vanliga orsaker till stödkontakter är ett behov av skydd, våld i nära relation och sexuella övergrepp (Unizon 2023). Det indikerar att en stor andel av de stödsökande till landets kvinno- och tjejjourer är brottsutsatta. Under 2022 hade Unizons medlemsjourer nästan 195 000 stödkontakter. 181 000 av dessa gällde stöd och hjälp för våldsutsatthet (Unizon 2023).

Att den stödsökande ska kunna vara anonym är viktigt för jourerna. Personer som är engagerade i jourverksamheterna skriver exempelvis ofta på ett tystnadslöfte (Roks 2024e). Eftersom en stor del av dessa aktörers verksamhet bygger på möjligheten att kunna vara anonym, kan det till viss del antas

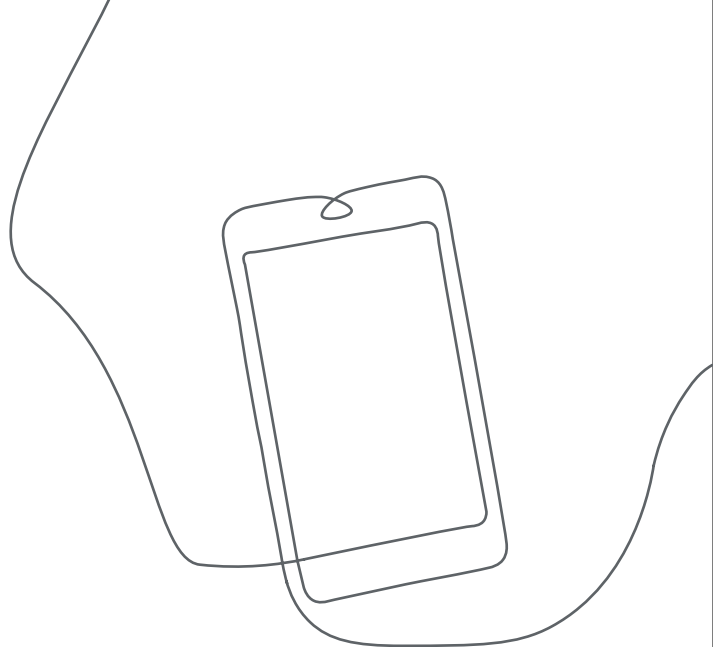
vara utmanande för verksamheterna att följa upp de brottsofferstödande insatserna. Digitala kontakter kan också försvåra möjligheterna till uppföljning då de kan ske utan uppgift om den stödsökandes namn och boendeort.

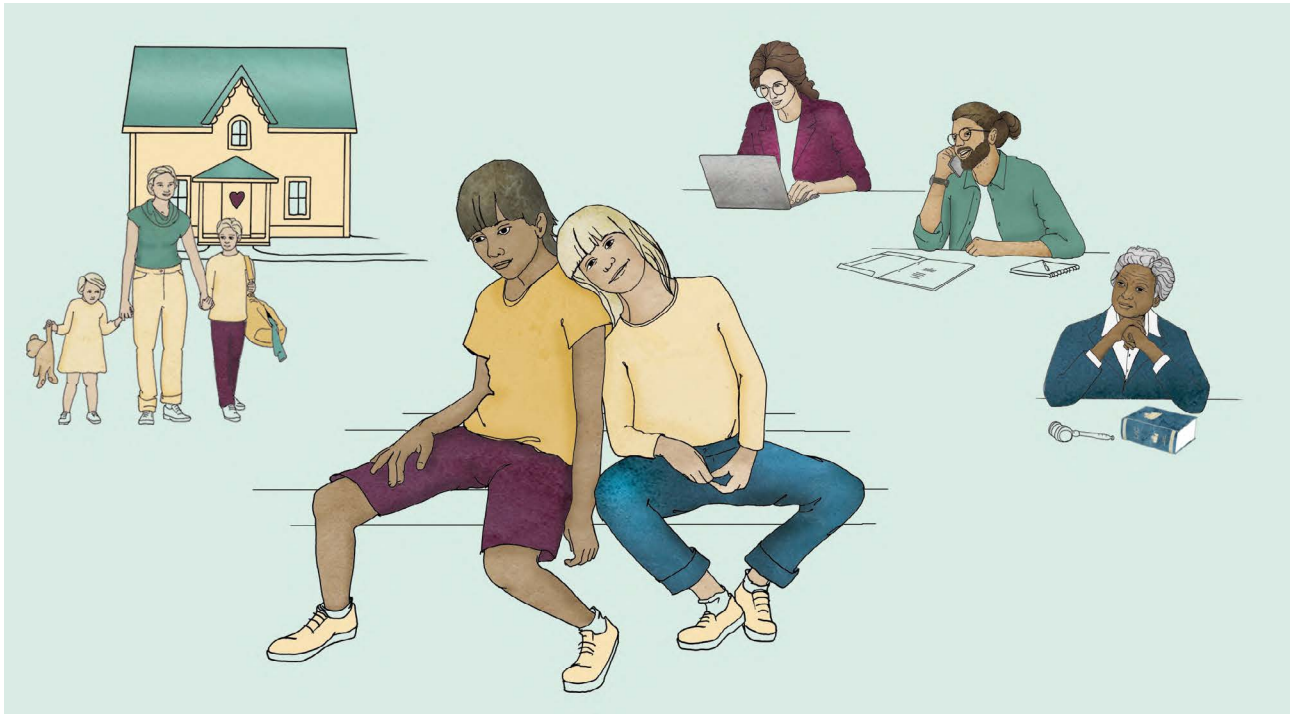
Andra brottsofferstödande organisationer i civilsamhället

Utöver brottsofferjourer och kvinnojourer finns ett stort antal övriga organisationer som ger stöd till brottsoffer. Dessa stödverksamheter riktar sig ofta, men inte alltid, till en specifik målgrupp. Det finns även en skillnad om organisationerna enbart arbetar med stöd till brottsoffer eller om brottsofferstöd är en del av ett bredare uppdrag.

Det finns ingen riksorganisation i Sverige för ideella brottsofferstödande verksamheter förutom kategorierna brottsofferjour och kvinno- och tjejjour. Det gör att dessa övriga organisationer inte har ett gemensamt arbetssätt utan varje enskild organisation bestämmer själva hur de utvecklar och anpassar sina verksamheter.

Stödet som verksamheterna erbjuder varierar men det är vanligt att erbjuda så kallad stödchatt. Stödchatt sker online ofta via appar eller webbplatser, vilket ger verksamheterna möjlighet att erbjuda stöd nationellt. Flera organisationer erbjuder även stöd fysiskt, till exempel genom egna samtalsmottagningar. Mottagningar för fysiska besök tenderar att i högre grad vara lokaliserade i landets större städer och därför vara mer tillgängliga för personer som bor i dessa städer. Det finns även andra ideella organisationer förutom kvinnojourer som erbjuder skyddat boende. Stödet från civilsamhällets aktörer är oftast kostnadsfritt för den stödsökande men inte alltid.

Exempel på organisationer som stödjer särskilt utsatta brottsoffer

Många ideella organisationer riktar sig till specifika målgrupper som anhöriga eller utsatta för specifika brottstyper. Ett flertal ideella organisationer erbjuder stöd till särskilt utsatta brottsoffer. Exempel på sådana målgrupper är barn, hbtqi-personer, personer med funktionsvariationer och personer utsatta för hedersrelaterad brottslighet. Följande är kortfattade beskrivningar av ett antal olika ideella organisationer som ger stöd till brottsoffer⁹.

BRIS

BRIS, Barnens Rätt I Samhället, grundades 1971 och har erbjudit stöd sedan 1980. BRIS erbjuder idag stöd till barn under 18 år dygnet runt via deras stödlinje dit barn kan ringa, chatta, skicka sms eller e-post till en kurator. Det finns även möjlighet till fysiska kuratorträffar på någon av organisationens

mottagningar. Mottagningar finns i Göteborg, Linköping, Malmö, Stockholm och Umeå. Under 2022 hade verksamheten 44 420 stödjande kontakter med barn. Vuxna i behov av stöd och råd kring barn kan kontakta organisationens vuxentelefon (Bris 2023).

ECPAT

ECPAT arbetar mot sexuell exploatering av barn och har tre verksamhetsområden – Ditt ECPAT, ECPAT Vuxenstöd och ECPAT Hotline. Den sistnämnda är en webbaserad anmälningssida för tips på alla former av sexuella övergrepp mot barn som ECPAT granskar och sedan skickar vidare till bland annat polisen. Organisationen kan även hjälpa till att ta ner nakenbilder som spridits på nätet. På Ditt ECPAT finns en stödlinje för alla under 18 år. ECPAT erbjuder råd och hjälp i frågor om sexuell utsatthet och sexuella övergrepp via chatt, e-post och telefonsamtal. Under 2022 togs totalt 15 194 kontakter med Ditt ECPAT (ECPAT 2023).

⁹ För de organisationer där det inte presenteras statistik är det antingen för att det inte finns publik statistik att tillgå eller för att den är för ospecifik i sin utformning. Variationen mellan organisationerna gör det svårt att jämföra verksamheterna då de inte statistikför samma saker eller på likartat sätt.

RFSL

RFSL, Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter, grundades 1950. RFSL erbjuder flera olika typer av stöd för sin målgrupp. Två verksamheter som bedrivs av RFSL är RFSL Stödmottagning och Projekt Säkrare som bedrivs av RFSL Ungdom (RFSL 2024a).

RFSL Stödmottagning erbjuder stöd till hbtqi-personer som blivit utsatta för brott. Verksamheten har drygt 200 stödsökande varje år. Mottagningen erbjuder stöd i form av samtal och bedriver även skyddat boende i Stockholmsområdet. Samtalsstöd ges på svenska, engelska, spanska och arabiska eller med tolk. RFSL har bedrivit stödmottagning sedan 1998 (RFSL 2024b).

Projekt Säkrare vänder sig till hbtqi-personer som är 13–20 år. Projektet finansieras och drivs i samarbete med stiftelsen World Childhood Foundation. I projektet arbetar kuratorer som erbjuder stöd i situationer om till exempel våld i nära relation, grooming och sexuellt våld. Projektet erbjuder stöd via chatt och förutom fysiska samtal finns det även möjlighet för videosamtal (RFSL 2024c).

Rädda Barnen

Rädda Barnens verksamhet Centrum för stöd och behandling erbjuder behandling till barn som varit direkt eller indirekt utsatta för våld och övergrepp. Verksamheten har sex psykologmottagningar, fyra i Stockholmsområdet, en i Göteborg och en i Malmö. Personalen är legitimerade psykologer och psykoterapeuter med kunskap om barn. Centrum för stöd och behandling har också en rådgivningstelefon för allmänhet och professionella aktörer (Rädda barnen 2024a).

Rädda Barnen driver även en stödchatt, Kärleken är fri, för unga som vill ha stöd och råd kring bland annat våld, hedersrelaterat förtryck, tvångsäktenskap och könsstympning (Rädda barnen 2024b).

Stiftelsen 1000 möjligheter

1000 Möjligheter vänder sig till barn och unga oavsett kön (Stiftelsen 1000 möjligheter 2024c). Stiftelsen har webbplatsen Ungarelationer.se där personer mellan 15–20 år kan chatta med specialutbildade volontärer (Unga relationer 2024).

1000 möjligheter driver också Ellencentret och 1000Mottagningen (Stiftelsen 1000 Möjligheter 2024a). På Ellencentret kan den som är mellan 15 och 25 år och som till exempel har erfarenheter av sex mot ersättning och sex som självskadebeteende få stöd och hjälp oavsett könsidentitet. Ellencentret erbjuder öppen stödchatt och det finns också möjlighet till fysiska besök på deras mottagning i Stockholm (Ellencentret 2024). På 1000Mottagningen kan personer under 25 år oavsett könsidentitet få stöd genom samtal med psykolog eller träffa andra med liknande erfarenheter. 1000Mottagningen är specialiserad på våld i ungas nära relationer (Stiftelsen 1000 Möjligheter 2024b).

Existera

Existera ger stöd till kvinnor som har blivit utsatta för könsstympning. Existera anordnar gruppträffar i Stockholm och har en nationell telefonrådgivning för utsatta (Existera 2024). Under 2022 fick cirka 240 flickor och kvinnor stöd och råd via organisationens telefonrådgivning (Existera 2023).

Killar.se

Killar.se är en del av organisationen MÄN och erbjuder stödchatt till alla som identifierar sig som kille eller ung man i åldern 10–25 år. Killar.se har även en samtalsmottagning i Stockholm som riktar sig till killar och unga män i åldern 15–25 år. För stödsökande som inte har möjlighet att träffas fysiskt på samtalsmottagningen erbjuds videosamtal (Killar.se 2024). Under 2023 har killar.se haft cirka 3 000 stödkontakter i stödchatten med killar i åldern 10–20 år (Män för jämställdhet 2024).

RAV

Riksorganisationen för anhöriga till våldsdödade, RAV, är en förening för personer som har en eller flera anhöriga eller närstående som fallit offer för dödligt våld. Organisationen ger medmänskligt stöd och arrangerar regelbundet anhörigträffar och anhörighelger. Träffarna har ägt rum på olika orter som Hudiksvall, Gävle, Göteborg, Stockholm, Sundsvall, Uppsala och Åmål. Under 2022 deltog 50 personer på anhörighelger som arrangerades av RAV (RAV 2023, RAV 2024).

Röda Korset

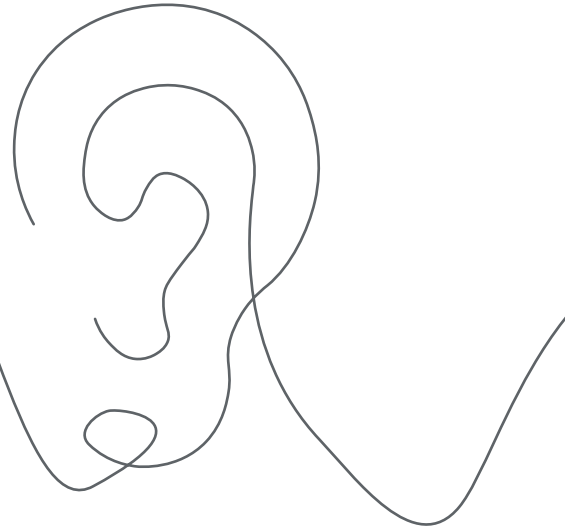
Röda Korset ger brottsofferstöd på flera olika sätt. Organisationens ungdomsförbund driver en stödchatt, Jourhavande kompis, för personer under 25 år (Röda Korsets ungdomsförbund 2024). De som bemannar chatten är själva unga som ger stöd till andra unga. Under 2022 hade 1 722 samtal mottagits i chatten (Röda Korsets ungdomsförbund 2023).

Röda Korset bedriver behandlingscenter för krigsskadade och torterade. Behandlingscentrum finns i Göteborg, Malmö, Skellefteå, Skövde, Stockholm och Uppsala. På behandlingscentrumen arbetar psykologer, psykoterapeuter, fysioterapeuter, kuratorer, läkare och tolkar. Alla vuxna personer med flyktningbakgrund som lider av trauma från tortyr, krig eller svåra flyktupplevelser kan söka stöd hos Röda Korsets behandlingscentrum. Vissa behandlingscentrum tar även emot barn och unga (Svenska röda korset 2024a).

Röda Korset har lokala stödverksamheter på vissa orter. Ett exempel är verksamheten Stella i Umeå som startades 2021. Stella är en stödverksamhet för våldsutsatta kvinnor och deras barn som är i behov av socialt, emotionellt och praktiskt stöd när de ska återetablera sig i samhället efter att till exempel varit på ett skyddat boende (Svenska röda korset 2024b).

Storasyster

Storasyster är en stödorganisation för personer över 13 år oavsett könsidentitet som utsatts för sexuella övergrepp. Storasyster erbjuder även stöd till anhöriga. Föreningen har en samtalsmottagning där utsatta och anhöriga kan få stöd- och rådgivande samtal eller traumabearbetning. Samtalsmottagningen finns i Stockholmsområdet. Stöd ges också genom e-post, chatt och video (Storasyster 2024). Under 2022 hade Storasyster på olika sätt kontakt med 2 018 personer som blivit utsatta för sexuellt våld. Föreningen hade 7 433 samtal inom ramen för stödverksamheten (Storasyster 2023).

Andra myndigheter

Det finns andra myndigheter som har närliggande uppdrag till brottsofferarbete genom att de genererar kunskap om brottsofferfrågor. Till dessa myndigheter hör Brottsförebyggande rådet, Brå, och Jämställdhetsmyndigheten. Brå har som huvuduppdrag att verka för att brottsligheten minskar och att tryggheten i samhället ökar. En del i myndighetens uppdrag är att ta fram en årlig nationell trygghetsundersökning där de även undersöker brottsoffers erfarenheter av kontakter med rättsväsendet (Brå 2024). Jämställdhetsmyndighetens huvuduppdrag är att bidra till att jämställdhetspolitiken får genomslag och i det uppdraget ingår att arbeta för att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Myndighetens uppdrag består därför till stor del av att genomföra kunskapshöjande insatser om bland annat våldsutsatta kvinnor och barn (Jämställdhetsmyndigheten 2024). Det finns även myndigheter vars primära uppgift är en annan men som bedriver ett visst brottsofferarbete inom olika områden. I detta avsnitt ges en beskrivning av ett urval av myndigheter som bedriver ett brottsofferarbete i någon utsträckning som en del i ett bredare uppdrag. De myndigheterna är Kronofogden, Länsstyrelserna, Kriminalvården, Skatteverket och Nationellt Centrum för Kvinnofrid, NCK.

Kronofogden

Brottsoffer som har rätt till skadestånd i ett brottmål kan få hjälp av myndigheten att driva in ett utdömt skadestånd om gärningspersonen inte betalar frivilligt. När rättegången är avslutad och domen inte längre kan överklagas får brottsoffer som tilldömts ett skadestånd ett brev med en ansökningsblankett från myndigheten. Där kan de anmäla att de vill ha hjälp med att driva in skadeståndet. Kronofogden har även en e-tjänst där brottsoffer kan ansöka om verkställighet digitalt. Myndighetens webbplats innehåller mycket information till brottsoffer, till exempel om hur myndigheten kan hjälpa till med indrivning av skadestånd och hur processen går till (Kronofogden 2024).

Kronofogdens huvuduppdrag är att arbeta med indrivning, verkställighet, betalningsföreläggande och skuldsanering. Myndigheten ska även förebygga och motverka ekonomisk brottslighet enligt förordningen

med instruktion för Kronofogdemyndigheten (2016:1333). Det arbetar omkring 2 300 personer på myndigheten som finns på 32 orter i landet. Verksamheten finansieras av skattemedel och avgifter. Under år 2023 inkom 25 000 skadeståndsmål till Kronofogden och 369 miljoner kronor krävdes in till brottsoffer (Kronofogden 2024).

Ökade utbetalningar av skadestånd

Sedan en lagändring hösten år 2022 har Kronofogden utvidgade möjligheter att utmäta medel som ska gå till skadestånd till brottsoffer. Skadestånd på grund av brott prioriteras i dag högre än tidigare, vilket innebär att fler brottsoffer kan få sitt skadestånd utbetalt (Kronofogden 2023). Mellan september och december år 2022 ökade utbetalda medel till brottsoffer med 124 procent, vilket motsvarar 7,9 miljoner kronor per månad (Kronofogden 2023). Under år 2023 betalade myndigheten ut 60 miljoner kronor mer till brottsoffer än under år 2022. Kronofogden har även fått möjlighet till distansutmätning vilket innebär att polisen ska underrätta Kronofogden om den påträffar egendom som kan utmätas. Syftet med distansutmätning är att snabbt kunna säkra tillgångar hos personer med koppling till organiserad eller ekonomisk brottslighet (Kronofogden 2024).

Insatser för att motverka ekonomiskt våld

Kronofogden har under de senaste åren fokuserat särskilt på mäns våld mot kvinnor och ekonomiskt våld. Myndigheten arbetar med att uppmärksamma tecken på våld i nära relationer i syfte att kunna stödja sökande. Myndigheten har tagit fram ett metodstöd för hur medarbetare ska agera när de misstänker våld i nära relationer. Kronofogden har även webbsidor som informerar om ekonomiskt våld och som riktar sig både till yrkesverksamma och till de som blir utsatta (Kronofogden 2023).

Länsstyrelser

Länsstyrelserna har en mångfacetterad roll i brottsofferarbetet. De ska verka för en hållbar social utveckling vilket innefattar tillgång till stöd för den som hamnar i en utsatt situation. Det kan exempelvis handla om att verka för att de som utsätts för våld i nära relationer, människohandel eller prostitution

får stöd och att dessa brott förebyggs (SOU 2021:85). Flera uppdrag innefattar även ett brottsofferperspektiv som exempelvis arbetet med mänskliga rättigheter, barnrätt och brottsförebyggande arbete.

Länsstyrelsernas huvuduppdrag är att ansvara för den statliga förvaltningen i länet. Länsstyrelserna ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som de ska ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. Det finns länsstyrelser i alla 21 län i Sverige och myndigheterna sysselsätter cirka 6 800 medarbetare (SOU 2021:85).

Samordningsfunktion i arbetet mot mäns våld mot kvinnor

Sedan år 2022 ska det vid varje länsstyrelse finnas en särskild samordningsfunktion för frågor som rör mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, sexuellt våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel, enligt förordningen om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor (2021:995). Uppdraget koordineras av en nationell samordnare vid Länsstyrelsen Stockholm som har i uppgift att föra ut de nationella målen i länen, samordna aktörer och intressenter samt följa utvecklingen. Länsstyrelserna ska från och med år 2023 årligen rapportera till Jämställdhetsmyndigheten vilka insatser de genomfört och presentera en lägesbeskrivning för länet. Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att sammanställa länsstyrelsernas redovisningar på nationell nivå (Jämställdhetsmyndigheten 2023b). Sammanställningen visar att majoriteten av länsstyrelserna har två personer eller fler som arbetar heltid inom samordningsfunktionen mot mäns våld mot kvinnor, men antalet varierar över landet. (Uppgifter från Jämställdhetsmyndigheten till Brottsoffermyndigheten 2024).

Exempel

Länsstyrelsernas samarbeten med andra aktörer

Länsstyrelsen Stockholm arbetar tillsammans med kommunernas stödcentrum för att erbjuda stöd till barn och unga som utsätts för brott (Länsstyrelsen Stockholm 2024). Länsstyrelsen Värmland samverkar med Brottsofferjouren Värmland i projektet Bortförd, som syftar till att motverka att barn och unga förs ur landet mot sin vilja och utsätts för bland annat tvångsäktenskap (Länsstyrelsen Värmland 2023). Länsstyrelsen Västmanlands län har sedan år 2012 ett regionalt samarbete med polis och kommun inom projektet Djur och våld (Länsstyrelsen Västmanlands län 2020, Länsstyrelsen Västmanlands län 2023). Syftet med projektet är att lättare upptäcka barn och vuxna som utsätts för våld, eftersom det finns en koppling mellan våld i nära relationer och våld mot husdjur.

Samordnare för Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld

Länsstyrelsen Östergötland har sedan år 2005 ett uttalat uppdrag att vara kunskapscentrum gällande hedersrelaterat våld och förtryck. Under år 2022 blev uppdraget permanent i och med att Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck inrättades. Centrumet ska stödja och bidra till ett kunskapsbaserat arbete mot hedersrelaterat våld på nationell, regional och lokal nivå. Centrumet ger bland annat stöd till kommuner och regioner som på olika sätt arbetar med personer utsatta för hedersrelaterat våld.

Kriminalvården

I Kriminalvårdens uppdrag ingår att verka för att minska risken för återfall i nya brott och att vidta åtgärder så att brottsoffer inte utsätts för hot, våld eller annan påverkan under tiden gärningspersonen är häktad eller sitter i fängelse. Myndigheten ska även hänvisa brottsoffer till rätt myndighet (Kriminalvården 2024a).

Kriminalvårdens huvuduppdrag är att göra samhället säkrare och tryggare och att minska antalet återfall i brott. Myndigheten ansvarar för häkten, fängelser och frivård i Sverige samt bedriver forskning i syfte att främja kunskapsutveckling inom verksamheten. Under år 2022 fanns det 33 häkten, 46 anstalter och 32 frivårdskontor i Sverige. Kriminalvården har ungefär 18 000 anställda och möter cirka 24 000 klienter i häkte, fängelse och inom frivården (Kriminalvården 2023, Regeringsbeslut Ju2020/04577 m.fl.).

Underrättelseskyldighet gällande gärningspersoners vistelseort

Om en gärningsperson dömts för brott som har riktats mot någons liv, hälsa, frihet eller frid har Kriminalvården skyldighet att fråga brottsoffret om den vill bli underrättad om var gärningspersonen blir placerad i fängelse. Kriminalvården ska även fråga om brottsoffret vill veta om den intagne har eller avviker från permission, byter anstalt, friges eller rymmer. I sådana fall ska Kriminalvården kontakta brottsoffret och ge den information som efterfrågats enligt fängelseförordningen (2010:2010).

Slussar ska göra det tryggare för brottsoffer

På anstalter där personer dömda för brott i nära relationer eller sexualbrott är placerade finns det brottsofferslussar. Syftet är att säkerställa att hänsyn tas till brottsoffer när det gäller att utreda besöks- och telefontillstånd, besök hos den dömda och uppföljning av beviljade tillstånd. Personalen på anstalterna har särskild kompetens och det finns möjlighet för brottsoffer och närstående att träffa den dömda under kontrollerade former (Kriminalvården 2024b).

Information via Mina meddelanden

Sedan år 2020 kan brottsoffer som är anslutna till en digital brevlåda få digital post angående sitt ärende hos Kriminalvården genom Mina meddelanden (SOU 2021:85). Brottsoffermyndigheten lämnade år 2017 förslag på att rättsväsendets myndigheter samt Kronofogden borde ansluta sig till och börja sända digital post via tjänsten Mina meddelanden (Brottsoffermyndigheten 2017). Sedan år 2020 kan den som utsatts för brott och är ansluten till digital brevlåda genom Mina meddelanden få digital post om sitt ärende från Polismyndigheten, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten och Brottsoffermyndigheten (SOU 2021:85).

Skatteverket

Brottsoffer kan vända sig till Skatteverket om de har behov av skyddade personuppgifter. Alla som ansöker är inte nödvändigtvis brottsoffer. Det kan finnas olika anledningar till att personer behöva skydda sina personuppgifter.

Skatteverkets huvuduppdrag är att säkerställa finansieringen av den offentliga sektorn och bidra till ett välfungerande samhälle för medborgare och näringsliv. Skatteverket ska även motverka brottslighet (Regeringsbeslut Fi2023/03131). Verksamheten på Skatteverket är organiserad i tio avdelningar varav en avdelning ansvarar för skyddade personuppgifter. På den avdelningen finns en enhet som arbetar specifikt med skyddad folkbokföring, tidigare benämnt kvarskrivning. Enheten för skyddade personuppgifter finns på fyra orter i landet. Totalt arbetar det ungefär 10 200 personer på myndigheten (Skatteverket 2023b).

Olika typer av skyddade personuppgifter

Det finns tre typer av skyddade personuppgifter; skyddad folkbokföring, sekretessmarkering och fingerade personuppgifter. Skatteverket handlägger ärenden om skyddad folkbokföring och sekretessmarkering medan Polismyndigheten ansvarar för fingerade personuppgifter, se [sidan 20](#) om Polismyndigheten (prop. 2017/18:145).

Under år 2023 levde cirka 28 000 personer i Sverige med skyddade personuppgifter varav en tredjedel hade skyddad folkbokföring (Skatteverket 2023b). Enligt en enkätundersökning genomförd av Skatteverket år 2022 hade 40 procent av de svarande skyddsskäl på grund av hot och våld i nära relation och ungefär tio procent på grund av hedersrelaterat hot och våld (Skatteverket 2023a). Av de som hade skyddsskäl på grund av hot och våld i nära relation var det 58 procent som hade skyddad folkbokföring och 32 procent som hade skydd i form av sekretessmarkering. Överlag är det fler kvinnor som lever med skyddade personuppgifter än män. Fler kvinnor än män anger att orsaken till skyddet är våld i nära relation och hedersrelaterat våld medan män oftare anger att hot och våld i arbetet eller från kriminella miljöer är orsaken till skyddet.

I rapporten framgår även att 37 procent av de som besvarat enkäten har fått sina personuppgifter röjda någon gång av en myndighet eller annan aktör på grund av okunskap eller slarv (Skatteverket 2023a).

Skyddad folkbokföring

Skyddad folkbokföring innebär att en person folkbokförs på en annan folkbokföringsort än där hen är bosatt. Personen måste själv ansöka om skyddad folkbokföring och åtgärden kan vidtas om personen av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier. Det är Skatteverket som gör bedömningen om personen ska medges skyddad folkbokföring. Skyddad folkbokföring medges som regel på obestämd tid (prop. 2017/18:145).

Sekretessmarkering

Sekretessmarkering innebär att en person kan få sina uppgifter i folkbokföringen skyddade genom en markering i folkbokföringsdatabasen. Den fungerar som en varningssignal för Skatteverket och andra myndigheter om att en prövning ska göras innan uppgifterna lämnas ut. Personer som vill ha sekretessmarkering lämnar en skriftlig ansökan till Skatteverket med motivering till orsaken för sekretess. Skatteverket behöver även pröva om fler medlemmar i hushållet är i behov av sekretessmarkering för att åtgärden ska få effekt (Skatteverket 2023a, prop. 2017/18:145).

Stöd till personer med skyddade personuppgifter

Skatteverket ska lämna stöd av olika slag till personer med skyddade personuppgifter för att skyddet ska få avsedd effekt. Det kan exempelvis handla om råd i hur personer bör agera och hantera sina personuppgifter vid kontakter med myndigheter och andra, samt stöd för att kunna ta del av rättigheter och annan samhällsservice utan att säkerheten äventyras (prop. 2017/20:145). Skatteverket arbetar löpande med att stärka säkerheten för personer som lever med skyddade personuppgifter. Myndigheten har genomfört undersökningar i syfte att öka kunskapen om vilka åtgärder som behöver prioriteras för att göra målgruppen tryggare och förenkla deras vardag (Skatteverket 2023a). Undersökningarna har resulterat i en handlingsplan för hur myndigheten ska arbeta vidare med att stärka skyddet.

Myndigheten har även tagit fram ett omfattande kunskapsunderlag kring skyddet för personer som lever med skyddade personuppgifter och har som mål att ingen person ska röjas. Skatteverket genomför även kostnadsfria webbseminarier som riktar sig till yrkesverksamma som möter personer med skyddade personuppgifter (Skatteverket 2023b, Skatteverket 2024). Även Jämställdhetsmyndigheten har haft i uppdrag att höja kunskapen om våldsutsatta personer som lever med skyddade personuppgifter. Resultatet av uppdraget visade att målgruppen har behov av ett mer långsiktigt stöd (Jämställdhetsmyndigheten 2023a).

Nationellt centrum för kvinnofrid

Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, vid Uppsala universitet är en statlig myndighet som har i uppdrag att på nationell nivå höja kunskapen om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. NCK har även i uppdrag att ge stöd till våldsutsatta kvinnor. Verksamheten är uppdelad i en universitetsdel som är inriktad på forskning, utbildning och information samt en klinisk

del med praktiskt inriktad verksamhet. NCK har ungefär 50 medarbetare inom olika professioner som bland annat sjuksköterskor, forskare, kommunikatörer, socionomer, läkare och utredare (NCK 2024b).

En stor del av verksamheten vid NCK består av att bedriva egen forskning och sprida kunskap om mäns våld mot kvinnor. Informationsspridningen görs bland annat genom webbutbildningar, utbildningsdagar, rapporter, utbildningsfilmer, metodmaterial och informationskampanjer. NCK:s webbutbildning om våld har sedan den lanserades år 2016 haft 115 000 användare. NCK är även remissinstans i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och anordnar egna universitetskurser. Utöver de egna universitetskurserna medverkar NCK i flera olika grundutbildningar och utbildningssatsningar vid andra lärosäten och myndigheter (NCK 2023).

Kvinnofridslinjen och andra stödlinjer

Sedan år 2007 driver NCK den nationella stödtelefonen Kvinnofridslinjen på uppdrag av regeringen. Kvinnofridslinjen ger stöd till dem som utsatts för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld och är öppen dygnet runt. Det är gratis att ringa till linjen och de som ringer kan vara anonyma. Under år 2022 besvarades 44 678 samtal och i snitt besvarades 122 samtal per dygn. Kvinnofridslinjen har en webbplats där det finns information om möjligheterna till stöd, olika aspekter kring våld samt information riktad till yrkesverksamma.

Sedan år 2023 driver NCK två stödlinjer som riktar sig till män och transpersoner som utsätts för våld. Under år 2024 har NCK fått i uppdrag att starta ytterligare en stödtelefon som ska rikta sig till personer som är utsatta eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld. Den stödtelefonen kommer att drivas som ett pilotprojekt från och med den 1 juni 2024 (NCK 2024a). NCK driver även kvinnofridsmottagningen vid Akademiska sjukhuset, se mer information på [sidan 48](#) om hälso- och sjukvård.

Samordnande aktör för stöd och insatser gentemot brottsoffer

Inledning och sammanfattning av förslag

Den 29 juni 2023 fick Brottsoffermyndigheten genom en ändring av regleringsbrevet för 2023 i uppdrag att föreslå alternativa aktörer som på ett kostnadseffektivt sätt kan fungera som samordnande aktör när det gäller stöd och insatser gentemot brottsoffer (Regeringsbeslut Ju2023/01588). För respektive förslag ska myndigheten göra en

genomgång av vilka för- respektive nackdelar som finns. Brottsoffermyndigheten ska också redogöra för hur den själv skulle kunna ta sig an uppdraget att vara samordnande aktör när det gäller stöd och insatser mot brottsoffer och vilka konsekvenser det får för myndigheten. Genomförandet av uppdraget som samordnande aktör ska också vara kostnadseffektivt.

Sammanfattning

För att få synpunkter på hur brottsofferarbetet kan samordnas i Sverige anordnande Brottsoffermyndigheten under uppdragstiden hearingar med relevanta aktörer på området. Vid hearingarna framkom att de flesta förordade att ansvaret för samordning bör delas upp mellan en strategisk nationell och operativ regional/ lokal aktör. De aktörer som främst lyftes fram när det gäller ansvar för samordning var Brottsoffermyndigheten, länsstyrelserna och kommunerna.

Efter en genomgång av för- och nackdelar mellan olika samordningsmodeller föreslår Brottsoffermyndigheten en modell som innebär att Brottsoffermyndigheten får ansvar för att samordna brottsofferarbetet på nationell strategisk nivå, medan länsstyrelserna får ett samordningsansvar på regional nivå. Kommunerna föreslås vidare ansvara för den lokala operativa samordningen av brottsofferarbetet.

Brottsoffermyndighetens funktion som en nationell strategisk samordnare bör innefatta fortsatt arbete med att kartlägga brottsofferarbetet

i Sverige samt att utveckla och utvidga myndighetens Kunskapscentrum. Dessutom föreslås att myndigheten ges i uppdrag att ta fram utbildningsmaterial och effektiva metoder att samordna stödet till brottsutsatta och att sprida resultaten till de verksamheter på nationell, regional och lokal nivå som arbetar direkt med offren. Vidare bör myndigheten etablera och ansvara för ett nationellt nätverk för brottsoffersamverkan med centrala samhällsaktörer.

Länsstyrelserna bör få i uppdrag att utveckla den regionala samordningen av stödet till kommunerna i det brottsofferstödande arbetet.

Det föreslås att kommunerna får ett tydligare uppdrag att ansvara för samordningen av det operativa brottsofferstödande arbetet inom kommunen.

Uppdragen till de tre aktörerna bör dock utredas vidare av regeringen. Utredningen bör svara på hur samordningsansvaret närmare ska regleras genom lagstiftning.

Bakgrund

Kartläggningen av vilket stöd som ges till brottsoffer i dag visar att en rad olika samhällsaktörer ansvarar för och ger stöd till brottsoffer. Alltifrån statliga aktörer till regioner och kommuner ansvarar för detta utifrån lagar, förordningar och föreskrifter. Dessutom utför organisationer i det civila samhället, som brottsofferjourer och kvinnojourer och andra stödorganisationer, ett omfattande arbete med direkta stödinsatser gentemot brottsutsatta.

En styrka i dagens brottsofferarbete är att det är mångfacetterat och att brottsofferperspektivet ska, i vart fall formellt, genomsyra många aktörers arbete. Att så många verksamheter erbjuder och har ansvar för att stödja brottsoffer innebär dessutom att brottsutsatta till viss del kan välja vilket typ av stöd och vilken organisation som de önskar att kontakta. Till exempel kan en del brottsoffer vilja ha stöd av en kommunal stödverksamhet medan andra föredrar en organisation i det civila samhället. Både offentliga och ideella aktörer erbjuder dessutom i en del fall specialiserat stöd utifrån till exempel vilket brott som den enskilde utsatts för, vilken ålder eller vilket kön brottsoffret har.

Det stora antalet aktörer får däremot till följd att det är svårt för det enskilda brottsoffret att veta vart hen ska vända sig. I sammanhanget är det viktigt att klargöra att det på många platser i glesbygd kan vara svårt för brottsoffer att få ta del av något som helst stöd, på grund av avsaknad av stödverksamheter eller att det är långa avstånd. Dessutom är aktörernas ansvar att erbjuda stöd mer eller mindre omfattande, vilket kan få till följd att brottsoffer många gånger slussas mellan olika verksamheter eller att de hänvisas vidare. Vidare är stödet för brottsoffer oftast inriktat på det akuta skeendet och det är få aktörer som erbjuder insatser under en längre tid.

Trots att antalet verksamheter som erbjuder stöd till brottsoffer är flera och dessutom erbjuder olika slags insatser, saknas en utpekad instans eller aktör med ansvar för att ha överblick över samt samordna brottsofferarbetet såväl strategiskt som operativt i Sverige. En modell för hur stöd och insatser gentemot brottsutsatta ska samordnas är nödvändig för att

stöd till brottsoffer ska hålla en hög kvalitet och vara likvärdigt över landet. En modell för sådan samordning presenteras därför nedan.

Genomförande

Brottsoffermyndigheten har i inledningen av arbetet med uppdraget genomfört en förstudie med tänkbara modeller för ett samordningsansvar av brottsofferarbetet inklusive för- och nackdelar med att ge olika aktörer ett ansvar på området. Myndigheten har vidare i förarbetet tagit i beaktande vad som framkommit inom ramen för uppdraget om att kartlägga samhällets samlade stöd till brottsoffer.

Hearingar med aktörer

I februari 2024 anordnade Brottsoffermyndigheten hearingar med bland annat myndigheter och organisationer i det civila samhället under ledning av Brottsoffermyndighetens generaldirektör. Syftet med hearingarna var att diskutera ett samordnande uppdrag när det gäller stöd och insatser gentemot brottsoffer.

De verksamheter som deltog under hearingarna var följande:

- Barnafrid
- Brottsförebyggande rådet
- Brottsofferjouren Sverige
- Domstolsverket
- ECPAT
- Länsstyrelsen Stockholms län
- Länsstyrelsen Västerbottens län
- Polismyndigheten
- Rädda barnen
- Socialstyrelsen
- Sveriges advokatsamfund
- Sveriges Kommuner och Regioner
- Tryggare Sverige
- Unizon
- Åklagarmyndigheten.

Myndigheterna och organisationerna fick möjlighet att presentera sin syn på brister i hur samordningen fungerar i dag och förmedla goda exempel på området. Under hearingarna diskuterades även om det finns skäl att separera ett samordningsuppdrag som innebär att en aktör ansvarar för ett strategiskt och övergripande samordnande brottsofferarbete medan en annan aktör ansvarar för att samordna mer operativa och direkta insatser gentemot brottsutsatta. I samband med den diskussionspunkten förmedlade verksamheterna sina tankar kring vilka aktörer som skulle kunna ha samordnande ansvar, inklusive för- och nackdelar med respektive förslag.

Sammanfattningsvis framkom följande under hearingarna.

Det rådde delade meningar om lämpligheten av att separera ett samordningsuppdrag på flera aktörer. Flera förde fram att det kan finnas fördelar med en statlig aktör som har ett övergripande ansvar för samordningen medan en annan bör samordna det operativa arbetet direkt mot brottsutsatta. En annan synpunkt var att en nackdel med ett uppdelat ansvar är att det kan uppstå brister i samarbetet mellan flera samordnande aktörer samt att det kan bli otydligt för brottsoffer vart de ska vända sig för att få stöd och hjälp. Vid ett uppdelat samordningsansvar menade de flesta att Brottsoffermyndigheten borde få det strategiska uppdraget.

Kommuner har ansvar enligt socialtjänstlagen att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Så länge de har ett ansvar enligt lag menade flera att det är svårt att föra fram en annan aktör. I sammanhanget påtalades att kommunerna i dag främst fokuserar på de särskilda brottsoffergrupper som är utpekade i socialtjänstlagen, det vill säga brottsutsatta kvinnor och barn, och att ambitionsnivån beträffande hela gruppen brottsoffer generellt är låg. Dessutom är socialtjänstlagen en ramlag och det är upp till kommunerna själva att organisera sin verksamhet i enlighet med den kommunala självbestämmanderätten. Det kan därför vara svårt att i detalj styra vilka insatser kommunerna ska tillhandahålla för brottsutsatta. En annan synpunkt på ett sådant förslag var att många kommuner har ansträngd ekonomi och att det därför kan finnas behov av resursförstärkning.

En annan aktör som fördes fram av flera verksamheter var landets länsstyrelser. De har erfarenhet av att stödja kommunerna i deras arbete kring mäns våld mot kvinnor och inom det brottsförebyggande arbetet. Ett förslag som lyftes var att länsstyrelserna skulle ha ett ansvar på regional nivå.

Polismyndigheten ansvarar i dag för att informera dem som anmäler ett brott om rättigheter och skyldigheter och att hänvisa till vidare stöd. När det gäller mer allvarliga brott görs en bedömning av brottsoffrets behov av skyddsåtgärder. På hearingen framförde Polismyndigheten att polisen inte har och inte heller bör ha några ytterligare uppgifter gentemot brottsutsatta. Polismyndighetens ansvar för brottsoffer är oftast slutfört när hänvisning till en stödorganisation gjorts och när skriftlig information efter anmälan skickats ut.

Det påtalades även att stödverksamheterna inom det civila samhället tar ett stort ansvar för att informera och stödja brottsutsatta. Oavsett hur ett samordningsansvar organiseras i framtiden kommer de här verksamheterna även fortsättningsvis att fylla en viktig funktion i det direkta brottsofferarbetet. En synpunkt vid hearingen var dessutom att ett bättre samordnat brottsofferarbete kan medföra att fler brottsutsatta kommer i kontakt med stödorganisationerna. Dessutom finns det brottsoffer som kan vara tveksamma till att få stöd och hjälp av en offentlig aktör och vill ha andra alternativ i stället. Företrädare från framför allt statliga myndigheter menade dock att det är olämpligt att ge ett samordningsansvar till en organisation i det civila samhället eftersom det är svårt att kvalitetssäkra och styra en sådan verksamhet.

Andra förslag som fördes fram var att Brottsoffermyndigheten skulle ta både det strategiska samordningsansvaret och det operativa. Det senare skulle i så fall innebära att Brottsoffermyndigheten har anställd personal i alla landets kommuner som direkt efter en polisanmälan kan erbjuda stöd till brottsutsatta.

Efter hearingen har Brottsofferjouren Sverige skickat en skrivelse med kompletterande synpunkter på hur ett samordningsansvar kan fungera.

Sammanfattningsvis framförde Brottsofferjouren Sverige följande. Huvudansvaret för den rent operativa stödverksamheten kan bara axlas av en rikstäckande organisation som ger stöd till alla brottsoffergrupper oavsett när i brottmålsprocessen kontakt tas. I Nederländerna och på Nordirland finns modeller där en rikstäckande brottsofferorganisation träffat avtal med det allmänna att vara den mottagande parten för polisens och domstolarnas förmedling av stödsökande. Förmedlingen sker automatiskt om inte brottsoffret begärt att undantas (så kallad opt-out). Den mottagande organisationen tar snabbt kontakt med den brottsutsatta för att informera och utreda behov av vidare stöd. Därefter förmedlas ärendet vidare inom den egna organisationen eller till andra stödorganisationer.

Om Brottsoffermyndighetens förslag

Som nämnts i avsnittets inledning ska Brottsoffermyndigheten överväga och föreslå olika alternativa aktörer som på ett kostnadseffektivt sätt kan fungera som en samordnande aktör när det gäller stöd och insatser gentemot brottsoffer. I denna del ska Brottsoffermyndigheten också redogöra för hur den själv skulle kunna ta sig an uppdraget att vara samordnande aktör när det gäller stöd och insatser mot brottsoffer och vilka konsekvenser det får för myndigheten.

Vilka aktörer ska ansvara för att samordna brottsofferarbetet i Sverige?

Brottsoffermyndighetens förslag

Brottsoffermyndigheten föreslås få det nationella strategiska ansvaret för att samordna brottsofferarbetet. Vidare föreslås att länsstyrelserna ansvarar för den regionala samordningen och att kommunerna ska ansvara för den lokala samordningen inbegripet det operativa och direkta stödarbetet med brottsutsatta. Förslagen innebär att samordningen av brottsofferarbetet delas upp på tre aktörer och på en nationell, regional och lokal nivå.

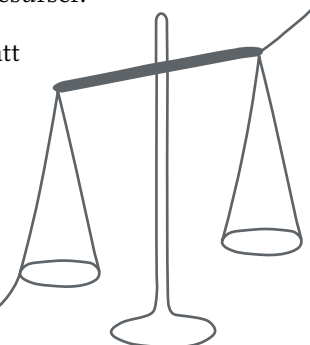
Nedan presenterar Brottsoffermyndigheten en genomgång av för- och nackdelar beträffande olika förslag på vilka aktörer som kan ta ett ansvar för att samordna brottsofferarbetet i Sverige.

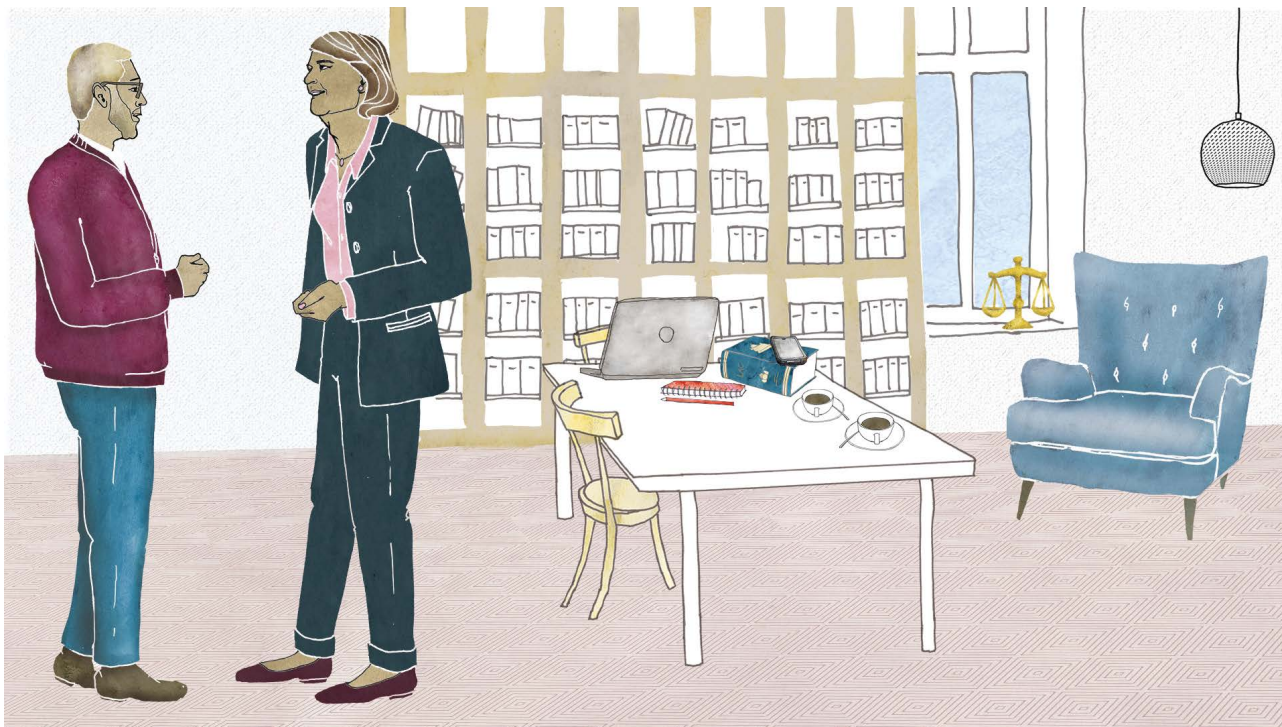
Organisationer i det civila samhället

Som Brottsoffermyndighetens kartläggning av samhällets samlade stöd till brottsoffer visar finns det många ideella organisationer i det civila samhället som ger stöd till brottsutsatta. De vänder sig ibland till olika brottsoffergrupper och den verksamhet som de bedriver kan se olika ut. Det kan till exempel handla om kvinno- och tjejjourer som vänder sig till kvinnor som utsatts för våld i nära relation eller brottsofferjourer som stödjer alla grupper av brottsutsatta. Organisationerna erbjuder vidare allt från samtalsstöd och information om brottmålsprocessen till skyddade boenden för våldutsatta kvinnor och barn. Brottsofferstödande organisationer bedriver alltså redan i dag ett operativt och direkt stöd gentemot brottsutsatta.

En fördel med ett förslag att organisationer i det civila samhället skulle ta samordningsansvar för att stödja brottsoffer, är att det skulle gå relativt snabbt för organisationerna att ta på sig ett ansvar givet att de ges ekonomiska resurser. En nackdel med att ge organisationer ett sådant ansvar är att det kan vara svårt med ansvarsutkrävande när något inte fungerar, samt att grunden för organisationerna är att de ska stå fria från styrning från staten och myndigheter. Vidare uppger flera organisationer att de har bristande resurser vilket medför att deras verksamheter kan vara bräckliga på lång sikt. Organisationerna kan inte heller få insyn i myndigheters handläggning rörande brottsoffer och alla stödsökande känner inte förtroende för att vända sig till en ideell verksamhet för att få stöd av en volontär. Dessutom behöver ett samordningsansvar regleras i lag, genom avtal och troligtvis även genom en offentlig upphandling om uppdraget ska innefatta ekonomiska resurser.

Brottsoffermyndigheten föreslår inte att en organisation i det civila samhället ska ha ett samordningsansvar på nationell, regional eller på lokal operativ nivå. Civilsamhällets

organisationer kommer däremot att ha en fortsatt mycket viktig roll för att stödja och informera brottsutsatta även framöver. Den samordningsmodell som presenteras i det här avsnittet kommer inte förta organisationernas arbete och myndigheten ser snarare att de kan komma att få kontakt med fler stödsökande.

Nationellt samordningsansvar

Brottsoffermyndigheten gör bedömningen att en statlig myndighet är bäst lämpad att ansvara för ett strategiskt samordningsansvar på nationell nivå. Anledningen till det är att regeringen kan styra en sådan aktör och att statliga myndigheter vilar på en stabil grund givet att de får ekonomiska resurser. Det är dessutom lättare för en statlig aktör att nå ut med kunskapsunderlag, förslag på effektiva arbetsmetoder på brottsofferområdet samt att samverka med andra myndigheter och övriga offentliga aktörer.

De myndigheter som ligger närmast till hands att ta ett nationellt samordningsansvar är Brottsbarnmyndigheten, Polismyndigheten eller Socialstyrelsen.

Polismyndigheten

Polismyndigheten är av förklarliga skäl en central myndighet för brottsutsatta. Förutom att ta emot anmälningar och att utreda brott har polisen en rad andra ansvarsområden när det gäller brottsoffer. Det handlar om att lämna information om

rättigheter under brottmålsprocessen och att göra individuella skyddsbedömningar för att fastställa ett brottsoffers behov av särskilda skyddsåtgärder under förundersökning och rättegång. Polisen är många gånger först på plats vid akuta insatser och kommer i de fallen ofta i kontakt med brottsoffer. Polismyndigheten skulle därför kunna vara aktuell för att både ha ett nationellt strategiskt samordningsansvar och ett operativt och direkt samordningsarbete med brottsutsatta. Fördelarna med det förslaget är, såsom redovisats ovan, att polisen i en del fall befinner sig på plats när ett brott äger rum eller har inträffat och att myndigheten många gånger är den första verksamheten som kommer i kontakt med brottsoffer. Vidare har myndigheten ett informationsansvar gentemot brottsutsatta samt är en rikstäckande aktör på nationell, regional och lokal nivå och finns i alla landets delar.

Nackdelarna med Polismyndigheten som ansvarig för samordningsarbetet är att det är en stor organisation, vilket medför att det kan vara svårt att få genomslag för organisatoriska förändringar på kort tid och uppnå likvärdighet i hela landet. Myndigheten har därutöver flera uppdrag och uppgifter vilket kan riskera att ett utvecklat arbete gentemot brottsutsatta inte prioriteras. Dessutom är det långtifrån alla brott som anmäls och det kan därför inte vara helt självklart för brottsoffer att ta kontakt med polisen om de i vart fall inledningsvis inte har för avsikt att göra en

anmälan. I sammanhanget kan det även vara viktigt att påpeka att poliser har en skyldighet att anmäla brott som kommer till deras kännedom. Företrädare för Polismyndigheten har under hearingen om Brottsoffermyndighetens regeringsuppdrag avvisat förslaget om att ge ett samordningsuppdrag till polisen. Argument som fördes fram var att det inte är lämpligt att ge Polismyndigheten ett ansvar på området då det inte finns förutsättningar för myndigheten att kunna bedriva ett sådant arbete på ett bra sätt.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen är en myndighet för vård och omsorg. Den arbetar med att styra, stödja och utveckla hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Den bedriver även uppdrag på vålds- och brottsofferområdet, främst när det handlar om mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt personer utsatta i prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Det handlar till exempel om kartläggningar eller att stödja kommuners arbete genom att tillhandahålla metod- och kunskapsstöd och sprida goda exempel. Dessutom fördelar Socialstyrelsen statsbidrag till bland annat kvinno- och tjejjourer och andra ideella organisationer inom brottsofferområdet. Vidare har Socialstyrelsen beslutat om föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer som ska tillämpas av socialnämnder och vårdgivare i deras arbete med våld i nära relationer. Socialstyrelsen har pågående uppdrag inom brottsofferområdet och arbetar med att stödja bland andra kommuners och ideella organisationers arbete med våldsutsatta.

Det som talar emot att Socialstyrelsen ska få ett samordnande ansvar är att myndigheten främst arbetar med frågor kring mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och närliggande områden, det vill säga inte mot en mer generell brottsoffergrupp. Det medför att ett samordningsansvar som omfattar alla brottsoffergrupper skulle innebära ett nytt uppdrag för Socialstyrelsen. Avslutningsvis har inte Socialstyrelsen ansvar för att stödja myndigheter i rättsväsendet och har inte själv vid den hearing som Brottsoffermyndigheten anordnat fört fram förslag att Socialstyrelsen själv skulle ta ett ansvar på området.

Brottsoffermyndigheten

Brottsoffermyndigheten är Sveriges expertmyndighet för brottsofferfrågor. Myndighetens uppgift är att främja brottsoffers rättigheter, uppmärksamma deras behov och intressen samt att vara ett informations- och kunskapscentrum för brottsofferfrågor. Myndighetens kunskapscentrum sprider kunskap på området samt genomför regeringsuppdrag och projekt. Det finns planer på att utveckla Kunskapscentrum till att även ta sig an andra uppgifter, såsom att kartlägga, utreda och föreslå insatser på brottsofferområdet. En plan om hur Kunskapscentrum kan utvecklas redovisades för regeringen i september 2023. Myndigheten har även ett nationellt ansvar för att pröva ansökningar om brottsskadeersättning och genom regressenheten hantera återkrav mot gärningspersoner. Vidare administrerar myndigheten Brottsofferfonden som fördelar medel till projekt och verksamheter på brottsofferområdet.

De nackdelar som finns med Brottsoffermyndigheten som en samordnande aktör är främst det faktum att myndigheten är en liten organisation med begränsade resurser. Myndigheten är rikstäckande men har enbart personal på en ort i landet. En annan nackdel är att myndighetens resurser främst använts till handläggning av brottsskadeersättning och inte på utredning och analytiskt arbete på brottsofferområdet. För det fall Brottsoffermyndigheten ska ansvara för samordning av brottsofferarbetet krävs därför att ytterligare resurser tillförs myndigheten.

De fördelar som finns med att ge Brottsoffermyndigheten ett strategiskt samordningsansvar är myndighetens stora och upparbetade kontaktnät, det pågående arbetet med att utveckla och bredda Kunskapscentrum och den erfarenhet som finns inom myndigheten med att sprida information och bedriva ett stort antal regeringsuppdrag och projekt som rör brottsoffer. Myndigheten har stor vana vid att samla och samverka med aktörer på brottsofferområdet, såväl andra myndigheter som civilsamhällets organisationer. Brottsofferfrågor är också nära förknippade med brottmålsprocessen och med rättsväsendets myndigheter. Brottsoffermyndigheten är en myndighet inom rättsväsendet och den enda statliga myndigheten vars huvudsakliga fokus är brottsoffers rättigheter och intressen.

■ **Brottsoffermyndigheten föreslås få ett nationellt ansvar för samordning**

Vid en genomgång av förslagen ovan framstår Brottsoffermyndigheten som den lämpligaste aktören att ansvara för samordningen av brottsofferarbetet på ett strategiskt nationellt plan. Myndighetens arbete med att utveckla Kunskapscentrum, erfarenheter av att driva projekt och uppdrag som rör brottsoffer samt att samverka med aktörer på brottsofferområdet talar för att myndigheten får en sådan uppgift.

Regionalt samordningsansvar

Länsstyrelsernas generella uppdrag är att vara regeringens företrädare i länen. De ska bland annat arbeta med frågor som rör miljö, näringsliv och social utveckling, jämställdhet och integration. Länsstyrelserna har flera uppdrag inom eller som angränsar till brottsofferområdet.

Länsstyrelserna har i uppdrag att samordna och utveckla länsens våldsförebyggande arbete beträffande mäns våld mot kvinnor. I uppdraget ingår att se till att regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor får genomslag i länen. Det gör länsstyrelserna bland annat genom att ge stöd till lokala och regionala aktörer för att förbättra kunskap, dialog och samverkan inom det våldsförebyggande arbetet. Länsstyrelserna sammankallar även nätverk på området samt erbjuder utbildningar och sprider metoder och kunskapsmaterial till kommuner, regioner, myndigheter, civilsamhällesorganisationer och näringsliv.

Länsstyrelserna har vidare i uppdrag att stödja den regionala samordningen av det brottsförebyggande arbetet. I uppdraget ingår bland annat att stödja utvecklingen av ett kunskaps- och problembaserat lokalt och regionalt brottsförebyggande arbete, stödja kompetensutveckling samt att bidra till att samarbete och erfarenhetsutbyte mellan berörda aktörer utvecklas på lokal och regional nivå för att förebygga brott.

Det som talar emot ett förslag med regional samordning från länsstyrelserna är att de i dag har ett stort antal uppgifter vilket kan få till följd

att ett uppdrag på brottsofferområdet riskerar att inte prioriteras. Dessutom arbetar länsstyrelserna i dag mest brottsförebyggande vilket gör att det kan finnas brister gällande kunskap om generella brottsofferfrågor, särskilt beträffande andra brottsoffergrupper än offer för mäns våld mot kvinnor. Länsstyrelserna kommer därför att behöva få stöd av Brottsoffermyndigheten för att bygga upp en gedigen kunskapsbas om brottsoffer.

■ **Länsstyrelserna föreslås få ett samordningsansvar på regional nivå**

Eftersom länsstyrelserna har vana av och dessutom har flera pågående närliggande uppdrag inom brottsofferområdet, är de lämpliga aktörer för ett regionalt samordningsansvar. Det kan uppstå samordningsvinster eller synergieffekter då länsstyrelserna redan arbetar med regional samordning inom områdena mäns våld mot kvinnor och brottsförebyggande arbete. En annan fördel är att länsstyrelserna tillsammans är rikstäckande och därmed har uppdrag att stödja alla kommuner i landet.

Lokalt samordningsansvar

Kommunerna har enligt socialtjänstlagen det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Kommunerna och särskilt socialnämnderna har också ansvar enligt socialtjänstlagen att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska vidare särskilt beakta stöd- och hjälpbehovet hos kvinnor som varit utsatta för våld och andra övergrepp av en närstående. Dessutom ansvarar socialnämnden för att barn som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Nämnden ska särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Beträffande våld i nära relationer har Socialstyrelsen fattat beslut om föreskrifter och allmänna råd som bland annat gäller för landets socialtjänster. Föreskrifterna är bindande regler medan de allmänna råden är generella rekommendationer för hur lagar, förordningar och föreskrifter kan eller bör tillämpas. Inspektionen för vård och omsorg, IVO, ansvarar för

tillsyn inom socialtjänsten. Beträffande föreskrifterna och de allmänna råden om våld i nära relation har IVO haft ett uppdrag av regeringen att förstärka och utveckla tillsynen av socialtjänstens arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Kommunerna har alltså i dag ett ansvar för att ge alla brottsoffer stöd och hjälp och särskilt gäller det våldsutsatta kvinnor och barn. Hur det stödet och de insatserna ser ut skiljer sig åt, vilket Brottsoffermyndighetens kartläggning av samhällets samlade stöd till brottsoffer visar. Flera kommuner samarbetar också med organisationer i det civila samhället, såsom brottsofferjourer och kvinnojourer samt har en god kunskap om alla de stödverksamheter som kommunen tillhandahåller. Vissa kommuner bedriver i dag också stödverksamheter för brottsutsatta, särskilt beträffande brottsutsatta barn och unga. Flera andra verksamheter inom kommunen kommer dessutom i kontakt med brottsdrabbade. Exempel på sådana verksamheter är skolan och socialtjänstens enheter som arbetar med försörjningsstöd och hjälp till dem med missbruk. Kommunerna framstår alltså som en naturlig aktör för ett samordnande uppdrag för brottsofferstöd på en operativ lokal nivå.

Nackdelarna med att ge kommunerna ett ansvar på området är att de i dag till stor del prioriterar arbetet med att ge stöd till våldsutsatta kvinnor och barn, det vill säga inte till alla brottsoffergrupper. Många kommuner har dessutom brist på resurser vilket kan påverka ett samordningsuppdrag på brottsofferområdet. Dessutom är kommuner självstyrande vilket innebär att kommuner i hög grad själva bestämmer sin organisering och sitt arbetssätt. Vidare är socialtjänstlagen en så kallad ramlag, vilket innebär att den inte innehåller detaljregleringar. Däremot innehåller Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd mer konkreta regler om hur arbetet med i vart fall våldsutsatta kvinnor och barn ska bedrivas. Avslutningsvis kan det finnas ett bristande intresse hos kommunerna av att ta ansvar för ett samordningsarbete för alla brottsoffergrupper, vilket kan förklaras med att det inom kommunerna finns brist på kunskap om de behov av stöd, insatser och information som brottsoffer efterfrågar.

■ Kommunerna föreslås få ett samordningsansvar på lokal nivå

Brottsoffermyndigheten föreslår vid en samlad bedömning att kommunerna ska ansvara för den lokala samordningen inbegripet det operativa och direkta stödarbetet med brottsutsatta. Fördelen med förslaget är att kommunerna redan i dag enligt lag har ett ansvar för att ge brottsoffer stöd och hjälp. Kommunerna finns dessutom över hela landet och har en lokal förankring. Avslutningsvis kan ett samordningsansvar på brottsofferområdet dra nytta av motsvarande uppdrag som kommunerna har i dag på det brottsförebyggande området.

Uppgifter för de samordnande aktörerna

Brottsoffermyndighetens förslag

Brottsoffermyndigheten föreslås vara ansvarig för den nationella strategiska samordningen och få ett fortsatt uppdrag att kartlägga, analysera och följa upp brottsofferområdet samt att utveckla och utvidga myndighetens Kunskapscentrum. Dessutom föreslås att myndigheten tar fram utbildningsmaterial och effektiva metoder för att samordna stödet till brottsutsatta. Vidare bör myndigheten etablera och ansvara för ett nationellt nätverk för brottsoffersamverkan med centrala samhällsaktörer. Uppdragen bör ges till Brottsoffermyndigheten genom ändringar i myndighetens instruktion.

Länsstyrelserna bör få i uppdrag att utveckla den regionala samordningen av stödet till kommunerna i det brottsofferstödande arbetet. Uppdraget bör utredas och därefter tydliggöras i lag.

Kommunerna föreslås få ett tydligare uppdrag att ta ansvar för samordningen av det operativa stödande arbetet gentemot alla brottsoffergrupper inom kommunen. Uppdraget bör regleras genom lag.

De samordnande aktörernas arbete med att samordna brottsofferarbetet bör utvärderas fem år efter införandet.

Brottsoffermyndigheten

Brottsoffermyndigheten föreslås ansvara för samordningen av det strategiska brottsofferarbetet. Med det ansvaret bör följande arbetsuppgifter ges till myndigheten.

■ Kartlägga samt systematiskt och löpande följa upp kunskapen på brottsofferområdet

Brottsoffermyndigheten har under hösten 2023 redovisat för regeringen hur myndighetens Kunskapscentrum bör utvecklas i framtiden. I redovisningen framkommer att Kunskapscentrum bör få resursförstärkning som möjliggör att myndigheten kan ta fram kunskapsunderlag på brottsofferområdet. I det arbetet ingår att kartlägga samt systematiskt och löpande följa upp kunskapen på brottsofferområdet. Kommande kartläggningar, analyser och uppföljningar bör utgå från den kartläggning som presenteras i denna redovisning.

■ Ta fram utbildningsmaterial och effektiva metoder för att samordna stödet till brottsutsatta

Brottsoffermyndigheten har stor erfarenhet av att ta fram utbildningsmaterial i brottsofferfrågor för rättsväsendet samt socialtjänsten och organisationer i det civila samhället som stödjer brottsutsatta. Myndigheten arbetar just nu med att ta fram en grundläggande webbutbildning i brottsofferkunskap. Projektet är finansierat av EU:s fond för inre säkerhet.

Brottsoffermyndigheten föreslås få i uppdrag att ta fram ytterligare utbildningsmaterial och effektiva metoder att samordna stödet till brottsutsatta och att sprida resultaten till de verksamheter på nationell, regional och lokal nivå som arbetar direkt med offren. Materialet kan till exempel bestå av metoder för att samordna brottsofferstödet på lokal nivå och hur en samverkan kan ske med organisationer i det civila samhället. Ett annat exempel är utbildningsmaterial om hur brottsoffer kan bemötas på bästa sätt inom olika instanser. Material och metoder ska vara ett resultat av det förstärkta uppdrag som Kunskapscentrum bör få. Det vill säga att fortsätta arbetet med att kartlägga brottsofferområdet samt att löpande följa upp vilken kunskap relevanta verksamheter har om området.

■ Etablera och ansvara för ett nationellt nätverk för brottsoffersamverkan

Vidare föreslås att Brottsoffermyndigheten får i uppdrag att etablera och ansvara för ett nationellt nätverk för brottsoffersamverkan med centrala samhällsaktörer. Syftet med nätverket bör vara att identifiera utvecklingspotential på brottsofferområdet. Det kan handla om alltifrån att identifiera var det finns luckor i stödarbetet gentemot brottsutsatta till att etablera gemensamma utvecklingsprojekt. Ett annat exempel är att föra fram förslag på lagändringar för att flytta fram brottsofferarbetet eller att föreslå

utredningar eller utvärderingar på olika områden. Ett sådant nätverk kan till exempel bistå myndighetens Kunskapscentrum i dess utvidgade roll med flera olika uppgifter. En annan tänkbar uppgift för nätverket är att den vid större händelser kan sammankallas som ett sätt att informera om och förankra de insatser som genomförs. Exempel på större händelser kan vara terroristattacker eller andra brott med många brottsdrabbade. Nätverket bör träffas en till två gånger per år och ledas av Brottsoffermyndighetens generaldirektör.

Uppdragen till Brottsoffermyndigheten bör ges genom ändringar i myndighetens instruktion.

Länsstyrelserna

Länsstyrelserna bör få i uppdrag att på en regional nivå stödja kommunernas samordning av det operativa stödjande arbetet med brottsoffer. I uppdraget bör ingå att vid varje länsstyrelse etablera en samordningsfunktion för frågor om brottsofferarbetet. Uppgifter för samordningsfunktionen bör likna de uppgifter som länsstyrelserna har i dag beträffande mäns våld mot kvinnor som följer av förordning (2021:995). Till exempel kan det handla om att stödja kommunerna genom utbildning och kompetensutveckling och föra ut fungerande arbetssätt och metoder. Det kan även innebära att redovisa arbetet till regeringen som samordningsfunktionen har utfört inom respektive län. I den delen bör länsstyrelserna även sända redovisningarna till Brottsoffermyndigheten eftersom de kan vara ett viktigt bidrag till myndighetens nationella samordningsansvar och de kartläggningar av brottsofferområdet som det föreslås att myndigheten ska fortsätta med.

Uppdraget till länsstyrelserna bör först utredas för att därefter regleras i lag.

Kommunerna

Enligt Brottsoffermyndighetens förslag bör kommunerna ansvara för den lokala samordningen av det direkta stödet som ges till brottsoffer. Kommunerna har som tidigare nämnts ansvaret att verka för att den som utsatts för brott och dennes

närstående får stöd och hjälp men att arbetet främst inriktas på att stödja våldsutsatta kvinnor och barn, då dessa grupper särskilt ska beaktas enligt socialtjänstlagen. Med det förslag som presenteras i denna del behöver kommunernas direkta arbete med att stödja alla brottsoffergrupper utvecklas. Hur det arbetet ska se ut och fungera bör varje kommun utreda utifrån sina egna lokala förutsättningar med stöd av länsstyrelserna på den regionala nivån och Brottsoffermyndigheten som nationellt samordningsansvarig.

En utgångspunkt i ett samordningsuppdrag för kommunerna bör vara att alla brottsoffer ska få stöd och hjälp samt att det finns en beredskap för att kunna erbjuda insatser under en längre tid om det finns ett sådant behov. Dessutom bör kommunerna ha beredskap att vid kort varsel kunna ge insatser till brottsutsatta vid större brottsändelser med flera drabbade. Vid sådana händelser bör kommunerna få stöd av länsstyrelserna som i sin tur får stöd av Brottsoffermyndigheten i egenskap av nationell samordnare.

Kommunernas ansvar bör alltså gälla för alla brottsoffer, oavsett typ av brott, ålder och om brottet anmälts till polisen eller inte. Stödet och insatserna för brottsoffren kan se olika ut men behöver utgå från det faktiska behov som det enskilda brottsoffret har. Det kan handla om rådgivande och stödjande samtal, information om hur brottmålsprocessen fungerar och hjälp med kontakter med andra instanser, såsom hälso- och sjukvården samt polisen och andra myndigheter inom rättsväsendet. Andra insatser kan vara hjälp med att ordna ett nytt boende eller placering på ett skyddat boende. I stödarbetet bör också ingå att upplysa om hur den enskilde kan komma i kontakt med en organisation i civilsamhället för det fall brottsoffret hellre vill ha hjälp av en sådan verksamhet. Det kan till exempel handla om hänvisning till en brottsofferjour, en kvinnojour eller en annan stödverksamhet för brottsoffer. Hur lång tid ett brottsoffer behöver stöd och insatser kan också variera. Kommunerna bör därför ta höjd för att en del brottsoffer kan behöva hjälp under en längre tid. Avslutningsvis bör kommunerna arbeta för att brottsoffret får en personlig kontakt inom kommunen.

Hur den faktiska samordningen av stödet organiseras av kommunerna kan se olika ut. För en del kommuner kan det bli aktuellt att bemanna en kommunal verksamhet som vänder sig till brottsutsatta. Andra kommuner kan behöva gå samman och dela på ansvaret för en uppbyggd verksamhet för brottsutsatta, för att nyttja ekonomiska och personella resurser på ett effektivt sätt.

Förutom att kommunerna framöver bör erbjuda kommunal stödverksamhet för brottsoffer behöver de också samordna alla brottsofferstödande verksamheter på lokal nivå, inklusive organisationer i det civila samhället, så att information, stöd och skyddande åtgärder når fram till alla brottsdrabbade. I det arbetet bör ingå att förmedla information om att kommunen erbjuder stöd och insatser till skolan, hälso- och sjukvården och myndigheter inom kommunen samt andra relevanta aktörer.

Ett tydligare uppdrag för kommunerna att stödja, skydda och erbjuda insatser för alla brottsoffer och samordna insatserna bör utredas vidare och därefter regleras i lag.

Samordningsmodellen bör utvärderas efter fem år

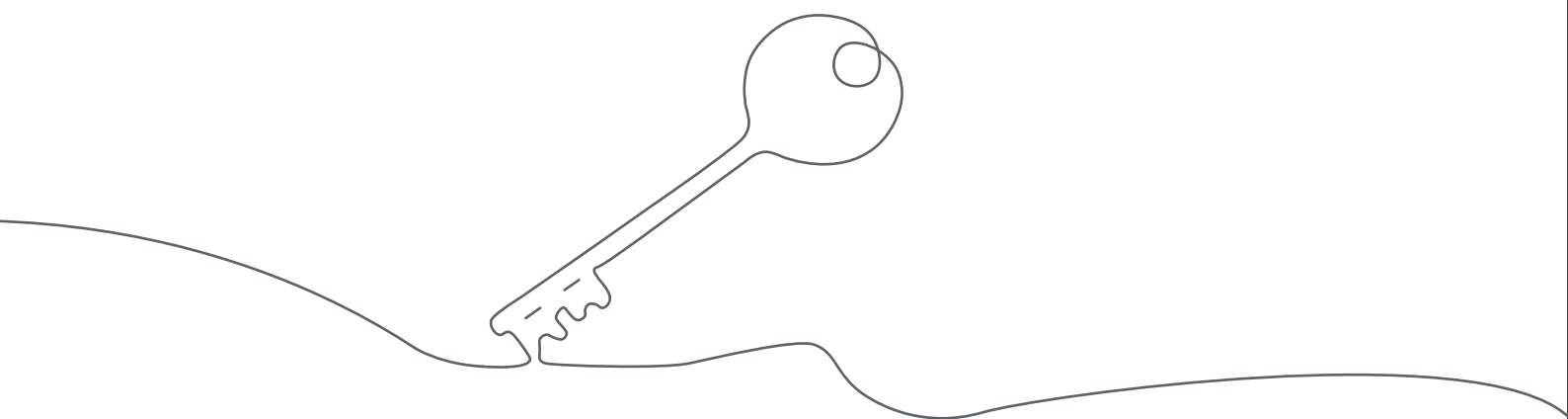
Det är viktigt att samordningsmodellen på nationell, regional och lokal nivå för stöd och insatser gentemot brottsutsatta fungerar. Därför

föreslår Brottsoffermyndigheten att den efter fem år från ikraftträdande utvärderas av en part som inte har uppdrag eller ett ansvar inom modellen. Utvärderingen bör syfta till att analysera hur aktörernas samordningsuppdrag fungerat samt förmedla erfarenheter från aktörerna om framgångsrika arbetssätt. Utvärderingen bör även försöka mäta effekterna av samordningsmodellen, det vill säga om samordningen, stödet och insatserna förbättrats jämfört med tidigare.

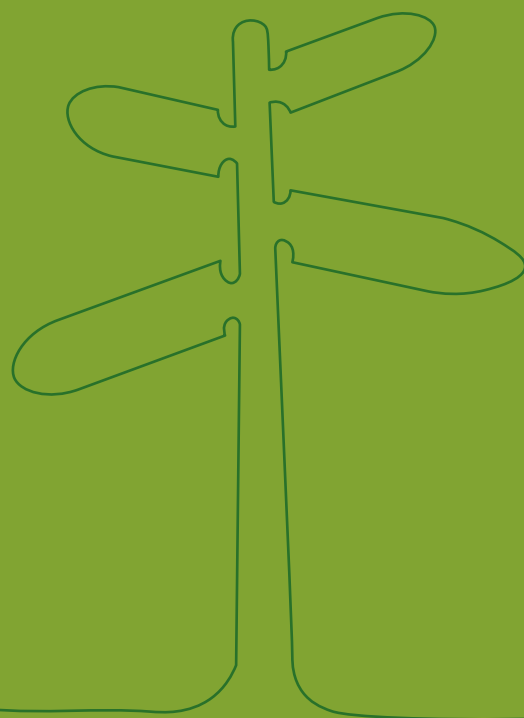
Förslag på vidare utredning

I det här avsnittet presenteras ett förslag på hur samordningsarbetet på brottsofferområdet skulle kunna fungera i Sverige. Trots att Brottsoffermyndigheten menar att de förslag som presenteras är väl avvägda och genomförbara bör samordningen av brottsofferarbetet utredas närmare. Myndigheten gör bedömningen att flera av förslagen vad gäller samordningen på regional och lokal nivå bör regleras genom ny lagstiftning. Genom en sådan utredning får fler aktörer än vad som Brottsoffermyndigheten haft möjlighet att samla in synpunkter ifrån, möjlighet att lämna synpunkter på modellen genom ett remissförfarande när utredningen är klar.

Utredningen bör även ta ett samlat grepp hur samordningsarbetet ska finansieras.

Modell för uppföljning av stöd och bemötande

Inledning och förslag på modell

I uppdraget till Brottsoffermyndigheten ingår att myndigheten lämnar ett förslag på en modell för regelbunden uppföljning av vilket stöd och bemötande brottsoffer får från myndigheter och andra aktörer.

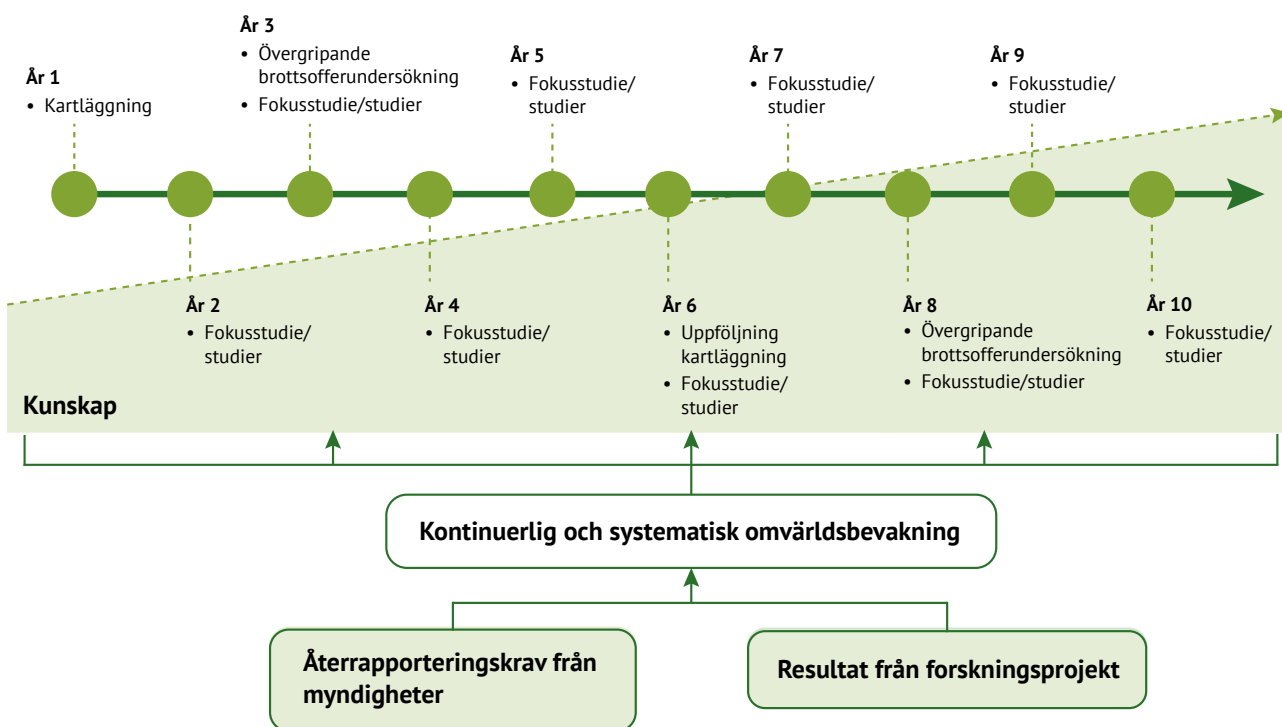
Trygghetsberedningen skriver i delbetänkandet att kunskapen om brottsutsattas behov och vilket stöd som brottsoffer efterfrågar behöver öka och omfatta fler brottsoffergrupper (SOU 2021:85). Dessutom lyfter beredningen att det behövs ett systematiskt sätt att följa upp stödet. Socialstyrelsen nämner i en rapport att kunskapsläget om vilket brottsofferstöd som socialtjänsten ger inte är tillräckligt för att kunna föreslå specifika mått (Socialstyrelsen 2020b). Mått som skulle göra det möjligt att följa socialtjänstens brottsofferstöd på samma sätt som arbetet med våld i nära relationer kan följas genom indikatorer i Socialstyrelsens öppna jämförelser (Socialstyrelsen 2023a).

Förslaget på modell från myndigheten omfattar olika aktiviteter för att försöka beskriva samhällets stöd till

brottsoffer. Eftersom området är mångfacetterat behövs en modell som kan ge en så rättvis och uppdaterad bild som möjligt. Myndighetens resurser och tillgänglig kompetens påverkar hur frekvent och omfattande myndigheten har möjlighet att följa upp stödet till och bemötandet av brottsoffer.

Syftet att åstadkomma en mer sammanhållen bild av samhällets brottsofferstödande arbete som regelbundet uppdateras, är att kunskapen ger samhällets aktörer bättre förutsättningar att vidta relevanta, rättssäkra och effektiva insatser för de som drabbats av brott. Det blir även tydligare för alla angående vem som gör vad och var det finns luckor i omhändertagandet. Kunskapen möjliggör ett mer strategiskt brottsofferarbete där det blir enklare att fatta beslut och peka ut riktningen för kommande satsningar. Det kan bli ett viktigt underlag för andra myndigheter – som Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Domstolsverket – och organisationer i civilsamhället i deras prioriteringar och utvecklingsarbete.

Förslag på modell för uppföljning av stöd och bemötande

Förslaget baserats på olika aktiviteter som myndigheten anser är angelägna att vidta för att ge en rättvis och uppdaterad bild av stöd och bemötande till brottsoffer. Exakt vilka aktiviteter och med vilken frekvens som de kan och bör genomföras, behöver utredas närmare.

Tillsammans med en kontinuerlig och systematisk omvärldsbevakning kan kunskapen på området successivt öka. Omvärldsbevakningen kan med fördel innehålla återrapportering från andra myndigheter och resultat från nya forskningsprojekt.

Beskrivning av modellen

Med hänsyn till brottsofferområdets omfattning är det en utmaning att följa upp stöd och bemötande till brottsoffer. Förutom att det är flera olika aktörer som ger stöd, är brottsoffer en heterogen grupp med bland annat olika förutsättningar och behov av stöd. Samtidigt är det av vikt att brottsoffers gemensamma behov och utmaningar synliggörs och beskrivs. Vid uppföljning av stöd och bemötande behöver myndigheten använda flera olika metoder och tillvägagångssätt för att öka kunskapen av det flerdimensionella området.

I den modell som myndigheten föreslår gör den ingen närmare beskrivning angående med vilken frekvens eventuella undersökningar eller studier skulle genomföras. Sådana bedömningar är beroende av flera faktorer som myndighetens resurser och övriga uppdrag. Modellen är därför beskriven på en övergripande nivå, utan tydliga tidsangivelser och är även anpassningsbar utifrån andra faktorer.

Kartläggningen av stöd till brottsoffer som presenteras i denna rapport utgör en grund för fortsatt uppföljning av stöd och bemötande. Myndigheten har för avsikt att modellen kommer att omfatta uppföljning av ett brett stöd till brottsoffer, vilket innebär att även skydd och information till brottsoffer ska följas upp.

Systematisk omvärldsbevakning och analysplan

En viktig del i modellen för uppföljning är att myndigheten kontinuerligt och systematiskt ska bedriva omvärldsbevakning och vara uppdaterad på vad som händer inom brottsofferområdet såväl nationellt som internationellt. Förutom den kunskap som myndigheten själv genererar när det gäller stöd till brottsoffer och bemötande, behöver myndigheten ha koll på extern kunskap och vad andra identifierar för behov och utvecklingsområden. En systematisk och kontinuerlig omvärldsbevakning är viktig för att justera kommande kartläggningar och undersökningar av brottsofferområdet.

Myndigheten omvärldsbevakar i dag, men det skulle behöva genomföras mer regelbundet och systematiskt. Resurserna till bevakning har hittills varit begränsade och det finns utvecklingspotential på myndigheten att skapa en än mer fullständig bild av stödet till brottsoffer i bred bemärkelse.

Omvärldsbevakningen och den kunskap som myndigheten själv genererar behöver vävas in i myndighetens planering och kan ligga till grund för en analysplan eller ett eller flera uttalade fokusområden som myndigheten årligen beslutar. En sådan plan visar tydligt vad myndigheten har identifierat som angeläget att fokusera resurser och insatser på kommande år. Planen bör innehålla en omvärldsbeskrivning utifrån rådande läge och en aktivitetsplan där det framgår hur myndigheten under året kommer att arbeta med uppföljningar.

Uppföljning av aktörers stöd till brottsoffer

Den kartläggning som myndigheten har utfört inom ramen för uppdraget kan med fördel fungera som en utgångspunkt i det fortsatta arbetet med uppföljning av stöd och bemötande. Myndigheten har som ambition att följa upp kartläggningens resultat regelbundet för att se om aktörernas stöd förändras över tid. Även om myndigheten kommit långt i att kartlägga stödet behövs fler undersökningar som ger mer detaljerad och uppdaterad kunskap. Baserat på omvärldsbevakning och annan förvärvad kunskap behöver kartläggningen och vad myndigheten följer upp över tid justeras, för att ge en så tydlig och rättvisande bild av stödet som möjligt.

Kommande uppföljningar måste liksom den nuvarande kartläggningen vila på den aktuella kunskapen om stöd till brottsoffer. Myndigheten har utgått från Socialstyrelsens förslag på generella mått för att kartlägga brottsofferstödet hos kommunerna (Socialstyrelsen 2020b). Det är viktigt att fortsätta utveckla arbetet med mått eller indikatorer angående stöd till brottsoffer som möjliggör uppföljning av olika aktörers stöd. I det fortsatta arbetet kan både Brottsoffermyndigheten och andra myndigheter bidra.

Nationella brottsofferundersökningar

Det går inte att värdera det stöd som finns om det saknas kunskap om vad brottsoffer har behov av. För att kunna utvärdera stödet och bemötandet är det grundläggande att få större kunskap om vad brottsoffer behöver för stöd, hur de upplever det stöd som ges och vilken effekt stödet har. Det är angeläget att veta om brottsoffren upplever någon skillnad i stödet över tid för att kunna identifiera förändringar. Arbetet på Brottsoffermyndigheten har länge varit inriktat på olika utsatta grupper av brottsoffer, och

i mindre utsträckning brottsoffer som grupp. Det innebär att det finns brister när det gäller kunskap om hur brottsoffers övergripande och gemensamma behov och rättigheter möts och efterlevs. För att öka kunskapen inom området skulle myndigheten behöva göra regelbundna nationella brottsofferundersökningar med ett antal årsintervall.

En utmaning i att göra en övergripande brottsofferundersökning är att nå ut till brottsoffer och få ett representativt underlag för att kunna dra slutsatser. Som nämnts tidigare är brottsoffer en heterogen grupp och det är exempelvis inte alla brottsoffer som polisanmäler det brott som de har varit utsatta för. Det är med andra ord en utmaning att få tag i och nå ut till målgruppen. Den föreslagna undersökningen skulle behöva omfatta ett större antal brottsoffer, där resultatet sedan kan brytas ned för att analysera skillnader mellan till exempel kön, ålder, brottstyp och geografiskt läge. Undersökningen skulle även i huvudsak behöva vara standardiserad med återkommande frågor för att kunna mäta förändring över tid. Myndigheten behöver göra ett gediget förarbete genom att studera hur andra myndigheter och verksamheter har gått till väga i liknande undersökningar, och ta tillvara på erfarenheter om hur en sådan undersökning bäst skulle konstrueras. Ett exempel på undersökningar inom området att ta lärdom av är Brottsförebyggande rådets undersökning av brottsutsattas erfarenheter av kontakter med rättsväsendet som de årligen genomför inom ramen för den Nationella trygghetsundersökningen (Brå 2023).

Behov av fördjupade studier

Via de kartläggningar, brottsofferundersökningar och den omvärldsbevakning som myndigheten genomför kommer olika behov av fördjupade undersökningar identifieras. Även om förhoppningen är att myndigheten kan få en övergripande uppfattning om brottsoffers situation genom de återkommande nationella brottsofferundersökningarna, kommer

det krävas mer riktade och fördjupade studier för att kunna beskriva stödet till specifika brottsoffer och upplevelser av bemötande vid särskild brottsutsatthet.

Det finns möjligheter att utgå från olika perspektiv i de fördjupade studierna, bland annat genom att titta på det stöd som ges till en viss målgrupp av brottsoffer eller hur stöd från en utpekad aktör upplevs av brottsoffer. Det kan även handla om fördjupade studier av hur vissa aktörer är organiserade och säkerställer stöd av god kvalitet. Internationella jämförelser eller hur väl Sverige uppfyller internationella krav på stöd till brottsoffer är ytterligare ett perspektiv i en fördjupad studie. Myndigheten kan utgå från den årliga analysplanen eller årliga fokusområden när ämnet för studierna bestäms.

Återrapportering och forskningsprojekt

Det finns även andra sätt att samla in underlag som kan komplettera kunskapen om och möjligheten till att följa utvecklingen av stöd till brottsoffer. Myndigheten skulle kunna vara mottagare av andra myndigheters återkommande rapporteringskrav angående arbetet med stöd till brottsoffer. Ett sådant exempel är den föreslagna samordningsfunktionen vid länsstyrelserna och de redovisningar av det brottsofferstödande arbetet i respektive län som enligt förslag regelbundet skulle lämnas till regeringen, se [sidan 83](#). Myndigheten skulle kunna sammanställa och analysera övriga myndigheters resultat, och använda det som underlag i omvärldsbevakningen och inför kommande uppföljningar och undersökningar.

Ett annat sätt att få mer kunskap om stödet till brottsoffer och en möjlighet att följa upp stöd och bemötande är genom resultat från riktade forskningsprojekt. Myndigheten finansierar i dag forskningsprojekt genom Brottsofferfonden. Myndigheten skulle kunna överväga om särskilda utlysningar av forskningsmedel kan vara aktuellt eller om det finns anledning att uppdraga egen forskning om stöd till brottsoffer.

Referenser

Referenser

Boverket. (2023). *Samverkan inom och mellan kommunerna*. Hämtad 2024-04-17:

<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/bostadsmarknad/bostadsforsorjning/kommunernas-verktyg/samverkan/>

Bris. (2023). *Bris årsberättelse 2022*.

Brottsförebyggande rådet, Brå. (2015). *Larmtelefoner för hotade: Uppföljning av hur Polisens larmtelefoner används och fungerar* (Rapport 2015:7).

Brottsförebyggande rådet, Brå. (2018). *Stöd till brottsoffer: En analys utifrån Nationella trygghetsundersökningen 2006-2017* (Kortanalys 7/2018).

Brottsförebyggande rådet, Brå. (2020). *Stöd till hatbrottsutsatta* (Kortanalys 1/2020).

Brottsförebyggande rådet, Brå. (2023). *Nationella trygghetsundersökningen 2023: Om utsatthet, otrygghet och förtroende*. (Rapport 2023:9).

Brottsförebyggande rådet, Brå. (2024). *Verksamhetsplan 2024*.

Brottsofferjouren. (2024a). *COVIS – Domstolsbaserat stöd till vittnen och brottsoffer*. Hämtad 2024-03-14: <https://www.brottsofferjouren.se/om-oss/forbundets-projekt/covis-court-based-support-services-for-victim-and-witness-of-crime/>

Brottsofferjouren. (2024b). *Om oss*. Hämtad 2024-03-14: <https://www.brottsofferjouren.se/om-oss/>

Brottsofferjouren. (2024c). *Vanliga frågor om Brottsofferjouren*. Hämtad 2024-03-13: <https://www.brottsofferjouren.se/om-oss/vanliga-fragor/>

Brottsofferjouren. (2024d). *Vår historia*. Hämtad 2024-01-25: <https://www.brottsofferjouren.se/om-oss/var-historia/>

Brottsofferjouren. (2024e). *Årsberättelse och årsredovisning 2023*.

Brottsoffermyndigheten. (2015). *Vittnesstöd: Förslag till en långsiktigt hållbar organisation för och finansiering av verksamheten*.

Brottsoffermyndigheten. (2017). *Förslag om bättre digitalt bemötande av brottsutsatta: Redovisning av ett regeringsuppdrag*. JU 2016/03925/KRIM.

Brottsoffermyndigheten. (2023). *Plan för hur Brottsoffermyndigheten kan utveckla roller som informations- och kunskapscentrum för brottsofferfrågor*.

Brottsoffermyndigheten. (2024). *Brottsoffermyndighetens årsredovisning 2023*.

Dir. 2023:94. *Ersättningsregler med brottsoffret i fokus*. Justitiedepartementet.

Dir. 2024:39. *Rättsliga biträden och rättegångskostnader – skärpt kostnadskontroll, ökat förtroende för offentliga försvarare och stärkta rättigheter för enskilda*. Justitiedepartementet.

Domstolsverket. (2021). *Ersättning för att delta i rättegång*. Hämtad 2024-05-17: <https://www.domstol.se/amnen/kallad-till-domstol/ersattning-for-att-delta-i-rattegang/>

Domstolsverket. (2022a) *I andras ögon: Sveriges Domstolars förtroendearbete igår, idag – varje dag*.

Domstolsverket. (2022b). *Regeringsuppdrag om rättsliga biträden: Uppdragsredovisning (2021/503)*.

Domstolsverket. (2023). *Årsredovisning 2022*. Sveriges Domstolar.

Domstolsverket. (2024). *Förstärkt säkerhetsarbete inom Sveriges Domstolar. Regeringsuppdrag Ju2023/01589*. Dnr. DOV 2023-090.

Ds 2015:3. *Trossamfundens sociala insatser - En preliminär undersökning*. Socialdepartementet.

Ds 2023:14. *En översyn av vissa frågor om offentliga biträden*. Socialdepartementet.

Ecpat. (2023). *Ecpat verksamhetsberättelse 2022*.

Ellencentret. (2024). Hämtad 2024-03-14: <https://www.ellencentret.se>

Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF.

Europeiska unionens råds direktiv 2004/80/EG om ersättning till brottsoffer.

Europeiska unionens råds direktiv 2017/541/EU om bekämpande av terrorism.

Existera. (2023). *Verksamhetsberättelse 2022*.

Existera. (2024). *Om oss*. Hämtad 2024-03-14:
<https://www.existera.org/om-oss/>

HSLF-FS 2022:39. *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer*.

Inspektionen för vård och omsorg, IVO. (2024). *Tillsyn av socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck: Slutredovisning av redovisningsuppdrag A2021/01714*.

Justitieombudsmannen (2023). *Bristande tillgänglighet hos Polismyndigheten via telefonnumret 114 14*. Dnr. 9929-2022.

Jämställdhetsmyndigheten. (2023a). *Att leva med skyddade personuppgifter – Behovet av samhällets långsiktiga stöd: Slutredovisning av uppdraget att höja kunskapen om våldsutsatta kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter (Rapport 2023:04)*. Dnr. ALLM 2021/132.

Jämställdhetsmyndigheten. (2023b). *Jämställdhetsmyndighetens årsredovisning 2022*.

Jämställdhetsmyndigheten. (2024). *Jämställdhetsmyndighetens årsredovisning 2023*.

Jämställdhetsmyndigheten. *Jämställdhetsmyndighetens sammanställning 2024*. Uppgifter från Jämställdhetsmyndigheten till Brottsoffermyndigheten 2024.

Killar.se. (2024). *Om killar.se*. Hämtad 2024-03-14:
<https://killar.se/mer/om-killar-se>

Kriminalvården. (2023). *Årsredovisning 2022*.

Kriminalvården. (2024a). *Årsredovisning 2023*.

Kriminalvården. (2024b). *Brottsoffer*. Hämtad 2024-05-06: <https://www.kriminalvarden.se/om-kriminalvarden/brottsoffer/>

Kronofogden. (2023). *Årsredovisning 2022*.

Kronofogden. (2024). *Årsredovisning 2023*.

Kvinnojouren i Umeå. (2024). *Juridikjouren*. Hämtad 2024-02-20: <https://kvinnojoureniumea.se/om-oss/>

Kvinno- och tjejjouren ADA. (2024). *Juridisk rådgivning*. Hämtad 2024-02-20: <https://www.kvinnojouren-ada.nu/stod-radgivning/juridikjour/>

Linköpings universitet, Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum. (2019). *Slutrapport - Utvärdering av barnahus 2019 (S2018/00212/FST)*. Dnr. Liu-2018-00240.

Länsstyrelserna. (2022). *Till stadigvarande boende: Kartläggning av kommuners insatser för att hjälpa våldsutsatta personer med eller utan barn att ordna stadigvarande boende efter vistelse i skyddat boende eller annat tillfälligt boende*. Dnr. Länsstyrelsen Västerbotten 801-6109-21.

Länsstyrelsen Stockholm. (2024). *Årsredovisning 2023*.

Länsstyrelsen Värmland. (2023). *Årsredovisning 2022*.

Länsstyrelsen Västmanlands län. (2020). *Västmanlandsmodellen: en utvärdering av Länsstyrelsens arbete med att upptäcka våldsutsatta inom djurskydd*. Dnr. 801-2730-20.

Länsstyrelsen Västmanlands län. (2023). *Årsredovisning 2022*.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. (2021) *Handbok i kommunal krisberedskap – 1: Övergripande processer*. Publikationsnummer MSB1575.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. (2022). *Handbok i kommunal krisberedskap – 2: Kommunala verksamheter – Socialtjänst*. Publikationsnummer MSB2073.

Män för jämställdhet. (2024). *Årsredovisning 2023*.

Nationellt Centrum för Kvinnofrid, NCK. (2023). *Verksamhetsberättelse 2022*.

Nationellt centrum för Kvinnofrid, NCK. (2024a). *Uppdrag att starta en ny stödtelefon*. Hämtad 2024-05-06: <https://www.nck.uu.se/nyhetsarkiv/nyhetsvisningssida/>

Nationellt centrum för Kvinnofrid, NCK. (2024b). *Om NCK*. Hämtad: 2024-05-06: <https://www.nck.uu.se/om-nck/>

Nationell kvinnojour och stöd på teckenspråk. (2024). *Om oss*. Hämtad 2024-02-19: <https://nkjt.se/om-oss/>

Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten. (2020a). *Kontaktförbud: En kartläggning av tillämpningen med synpunkter på iakttagelserna: Granskningsrapport 2020*. Tillsynsrapport 2020:1. Dnr. A197.994/2019.

Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten (2020b). *Målsägandebiträde: En gemensam tematisk tillsyn av polisens och åklagarens handläggning*. Granskningsrapport 2020. Tillsynsrapport 2020:2. Dnr. A282.067/2020.

Polismyndigheten. (2022). *Polismyndighetens årsredovisning 2021*.

Polismyndigheten. (2023). *Riskbedömningar på individnivå*. Tillsynsrapport 2023:2. Dnr A402.006/2022. Polismyndigheten, Rikspolischefens kansli.

Polismyndigheten. (2024a). *Polismyndighetens årsredovisning 2023*.

Polismyndigheten. (2024b). *Till dig som har anmält ett brott*. Mottaget från Nationella operativa avdelningen 2024-03-11.

Prop. 2000/01:79 *Stöd till brottsoffer*. Justitiedepartementet.

Prop. 2017/18:86. *Mer ändamålsenliga bestämmelser om rättsliga biträden*. Justitiedepartementet.

Prop. 2017/18:145. *Ökat skydd för hotade och förföljda personer samt några åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen*. Finansdepartementet.

Prop. 2023/24:31. *Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende*. Socialdepartementet.

Regeringsbeslut Fi2023/03131. *Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Skatteverket*.

Regeringsbeslut Ju2020/04577, Ju2020/01661. *Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Kriminalvården*.

Regeringsbeslut Ju2022/03704, Ju2021/03715, Ju2022/01805. *Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Brottsförmyndigheten*.

Regeringsbeslut Ju2023/01588. *Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Brottsförmyndigheten*. Ändringsbeslut 2023-06-29.

Regeringsbeslut Ju2023/02737, Ju2023/01296, Ju2023/00587. *Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Brottsförmyndigheten*.

RFSL. (2024a). *Kort om RFSL*. Hämtad 2024-03-14: <https://www.rfsl.se/om-oss/kort-om-rfsl/>

RFSL. (2024b). *Stödmottagning*. Hämtad 2024-03-14: <https://www.rfsl.se/verksamhet/stod/stodmottagning/>

RFSL. (2024c). *Stöd*. Hämtad 2024-03-14: <https://www.rfsl.se/verksamhet/stod/>

Riksorganisationen för anhöriga till våldsdödade, RAV. (2023). *Verksamhetsberättelse för 2022*.

Riksorganisationen för anhöriga till våldsdödade, RAV. (2024). Hämtad 2024-03-14: <https://www.rav.se/>

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Roks. (2024a). *Hitta en jour*. Hämtad 2024-02-16: <https://www.roks.se/hittaenjour>

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Roks. (2024b). *Kvinnajouren och barnen*. Hämtad 2024-02-16: <https://www.roks.se/har-finns-kunskap/kvinnajouren-och-barnen>

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Roks. (2024c). *Om Roks*. Hämtad 2024-02-16: <https://www.roks.se/om-roks>

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Roks. (2024d). *Verksamhetsplan*. Hämtad 2024-02-19: <https://www.roks.se/om-roks>

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Roks. (2024e). *Vad är en kvinnojour?* Hämtad 2024-02-19: <https://www.roks.se/kontakta-en-jour/vad-ar-en-kvinnajour>

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Roks. (2024f). Hämtad 2024-02-19 från <https://www.roks.se/>

Riksrevisionen. (2021). *Effektiviteten i Polismyndighetens arbete med information till brottsutsatta*. (RiR 2021:20).

Riksrevisionen. (2023). *Polisens hantering av mängdbrott – en verksamhet vars förmåga behöver förstärkas*. (RiR 2023:2).

Riksrevisionen. (2024). *Statens skydd av hotade personer – brister i omfattning och effektivitet* (RiR 2024:1).

Rädda barnen. (2023). *Brott mot barn 2018-2022: Rapport 2023: När förundersökningen drar ut på tiden*.

Rädda barnen. (2024a). *Centrum för stöd och behandling*. Hämtad 2024-03-14: <https://www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/barn-i-sverige/skyddar-barn-mot-vald/centrum/>

Rädda barnen. (2024b). *Kärleken är fri – mot hedersrelaterat våld och förtryck*. Hämtad 2024-03-14: <https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/karleken-ar-fri/>

Rättsmedicinalverket. (2024). *Årsredovisning 2023*.

Röda korsets ungdomsförbund. (2023). *Verksamhetsberättelse 2022*.

Röda korsets ungdomsförbund. (2024). *Jourhavande kompis*. Hämtad: 2024-03-14: <https://www.rkuf.se/fa-hjalp/Jourhavande-kompis/>

Skatteverket. (2023a). *Att leva med skyddade personuppgifter – Resultat från Skatteverkets enkätstudie*. Dnr 8-2671136.

Skatteverket. (2023b). *Skatteverkets årsredovisning 2022*.

Skatteverket. (2024). *Skatteverkets årsredovisning 2023*.

Socialstyrelsen. (2005). *Socialtjänstens stöd till unga brottsoffer*. (2005-131-10).

Socialstyrelsen. (2012). *Brottsoffer och deras närstående - Socialtjänstens ansvar för att ge stöd och hjälp*. (2012-3-22).

Socialstyrelsen. (2018a). *Frågor om våld: En kartläggning av hur socialtjänsten och hälso- och sjukvården frågar om våldsutsatthet och våldsutövande samt användning av bedömningsmetoder*. (2018-3-28).

Socialstyrelsen. (2018b). *Hälso- och sjukvårdens spårskring vid sexualbrott: Redovisning av regeringsuppdrag*. (2018-9-1).

Socialstyrelsen. (2020a). *Barn och unga som begår brott: Handbok för socialtjänsten*. (2020-2-6577).

Socialstyrelsen. (2020b). *Förslag på mått om socialtjänstens brottsofferstöd*. (2020-12-7006).

Socialstyrelsen. (2020c). *Kartläggning av skyddade boenden i Sverige*. (2020-6-6817).

Socialstyrelsen. (2023a). *Metodbeskrivning 2023 öppna jämförelser: Socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård*. (2023-6-8639).

Socialstyrelsen. (2023b). *Väld i nära relationer: Handbok för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården*. (2023-6-8592).

Socialstyrelsen. (2023c). *Öppna jämförelser socialtjänst 2023 – Väld i nära relationer (2023-6-8635)*.

Socialstyrelsen. (2024a). *Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2022–2023*. (2024-1-8880).

Socialstyrelsen. (2024b). *Kvinno- och tjejjourer*. Hämtad 2023-02-16: <https://statsbidrag.socialstyrelsen.se/organisationer/kvinno--och-tjejjourer/>

Socialstyrelsen. (2024c). *Våldsutsatta i behov av ekonomiskt bistånd*. Hämtad 2024-04-16: <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/ekonomiskt-bistand/jamstalldhet-inom-ekonomiskt-bistand/vald-i-nara-relationer/>

Somaya stödjour. (2024). *Om Somaya*. Hämtad 2024-02-19: <https://www.somaya.se/om-somaya>

SOU 2007:6. *Målsägandebiträdet - Ett aktivt stöd i rättsprocessen: Betänkande av Utredningen målsägandebiträde*. Statens offentliga utredningar.

SOU 2020:47. *Hållbar socialtjänst - En ny socialtjänstlag: Slutbetänkande av Utredningen framtidens socialtjänst*. Statens offentliga utredningar.

SOU 2021:35. *En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring: Betänkande av utredningen om en stärkt rättsprocess och en ökad lagföring*. Statens offentliga utredningar.

SOU 2021:85. *Vägar till ett tryggare samhälle: Samtida och framtida kriminalpolitiska utmaningar: Volym 1: Delbetänkande av trygghetsutredningen*. Statens offentliga utredningar.

SOU 2021:85. *Vägar till ett tryggare samhälle: Samhällets förmåga att ge stöd och skydd åt brottsutsatta: Volym 2: Delbetänkande av trygghetsutredningen*. Statens offentliga utredningar.

SOU 2022:70. *En uppväxt fri från våld - En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn: Betänkande av Utredningen En uppväxt fri från våld*. Statens offentliga utredningar.

SOU 2023:10. *Tandvårdens stöd till våldsutsatta patienter: Delbetänkande av utredningen om stärkt stöd till tandvård för våldsutsatta och ökad kontroll över tandvårdssektorn*. Statens offentliga utredningar.

SOU 2023:97. *Ut ur utsatthet: Betänkande av Utredningen om exitprogram för personer som är utsatta för prostitution*. Statens offentliga utredningar.

SOU 2024:13. *En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer*.

Betänkande av Utredningen om en översyn av kontaktförbudslagstiftningen. Statens offentliga utredningar.

Stiftelsen 1000 möjligheter. (2024a). *Hjälp och stöd*. Hämtad 2024-03-14: <https://1000mojligheter.se/hjalp-stod>

Stiftelsen 1000 möjligheter. (2024b). *Mottagningen*. Hämtad 2024-03-14: <https://1000mojligheter.se/mottagningen>

Stiftelsen 1000 möjligheter. (2024c). *Vi som jobbar här*. Hämtad 2024-03-14: <https://1000mojligheter.se/om-1000-mojligheter>

Storasyster. (2023). *Verksamhetsberättelse och Effektrapport 2022*.

Storasyster. (2024). *Om oss*. Hämtad 2024-03-14: <https://storasyster.org/om-oss/>

Svenska röda korset. (2024a). *Behandlingscenter för krigsskadade och torterade*. Hämtad 2024-03-14: <https://www.rodakorset.se/var-hjalp-i-sverige/vard-och-behandling/behandlingscenter-for-krigsskadade-och-torterade/>

Svenska röda korset. (2024b). *Stella - en mentorsverksamhet för våldsutsatta kvinnor*. Hämtad 2024-03-14: <https://www.rodakorset.se/ort/vasterbotten/umea-kommun/verksamheter/stella/>

Sveriges advokatsamfund. (2020). *Advokatens uppdrag för svaga eller utsatta klienter*.

Sveriges advokatsamfund. (2023). *PM angående utvidgat uppdrag som särskild företrädare för barn: Att ta tillvara barnets rätt vid åtgärder som rör verkställighet av skadestånd och ansökan om brottsskadeersättning*.

Sveriges Kommuner och Regioner. (2018). *Utveckla idéburet offentligt partnerskap i kommuner landsting och regioner: Rapport från utvecklingsarbetet 2017*.

Sveriges Kommuner och Regioner. (2021). *Hälsa- och sjukvård för våldsutsatta: Så kan arbetet utvecklas*.

Sveriges Kommuner och Regioner. (2024). *Socialtjänstens stöd till våldsutsatta vuxna: Lärdomar från individbaserad systematisk uppföljning, SU-Kvinnofrid 2021–2023*.

Unga relationer. (2024). *Ungerelationer.se – Om oss*. Hämtad 2024-04-14: <https://ungarelationer.se/om-oss>

Unizon. (2023). *Unizon Verksamhetsberättelse 2022*.

Unizon. (2024a). *Om Unizon*. Hämtad 2024-02-19: <https://www.unizonjourer.se/om-unizon/>

Unizon. (2024b). *Våra jourer*. Hämtad 2024-02-16: <https://www.unizonjourer.se/om-unizon/vara-jourer/>

Uppsala tjej- och transjour. (2024). *Om oss*. Hämtad 2024-02-19: <https://uppsalattj.se/om-oss/>

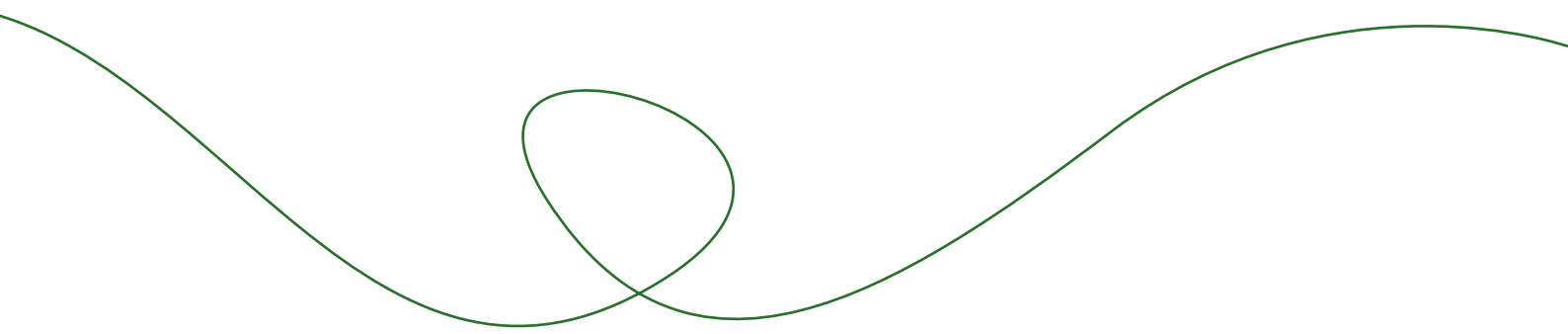
Uppsala kvinnojour. (2024) *Juridikjour*. Hämtad 2024-02-20: <https://www.uppsalakvinnojour.se/om-oss/vad-gor-vi/juridikjour/>

Victim Support Europe. (2019). *VOCIARE National report Sweden*.

Åklagarmyndigheten. (2022) *Bemötande av brottsoffer. Rättslig vägledning 2022:10*.

Åklagarmyndigheten. (2024a). *Åklagarmyndighetens årsredovisning 2023*.

Åklagarmyndigheten. (2024b). *Kontaktförbud – vad är det och vilka regler gäller?* Hämtad: 2024-05-17: <https://www.aklagare.se/>

Brottsoffermyndigheten

Box 470, 901 09 Umeå
090-70 82 00
registrator@brottsoffermyndigheten.se
www.brottsoffermyndigheten.se